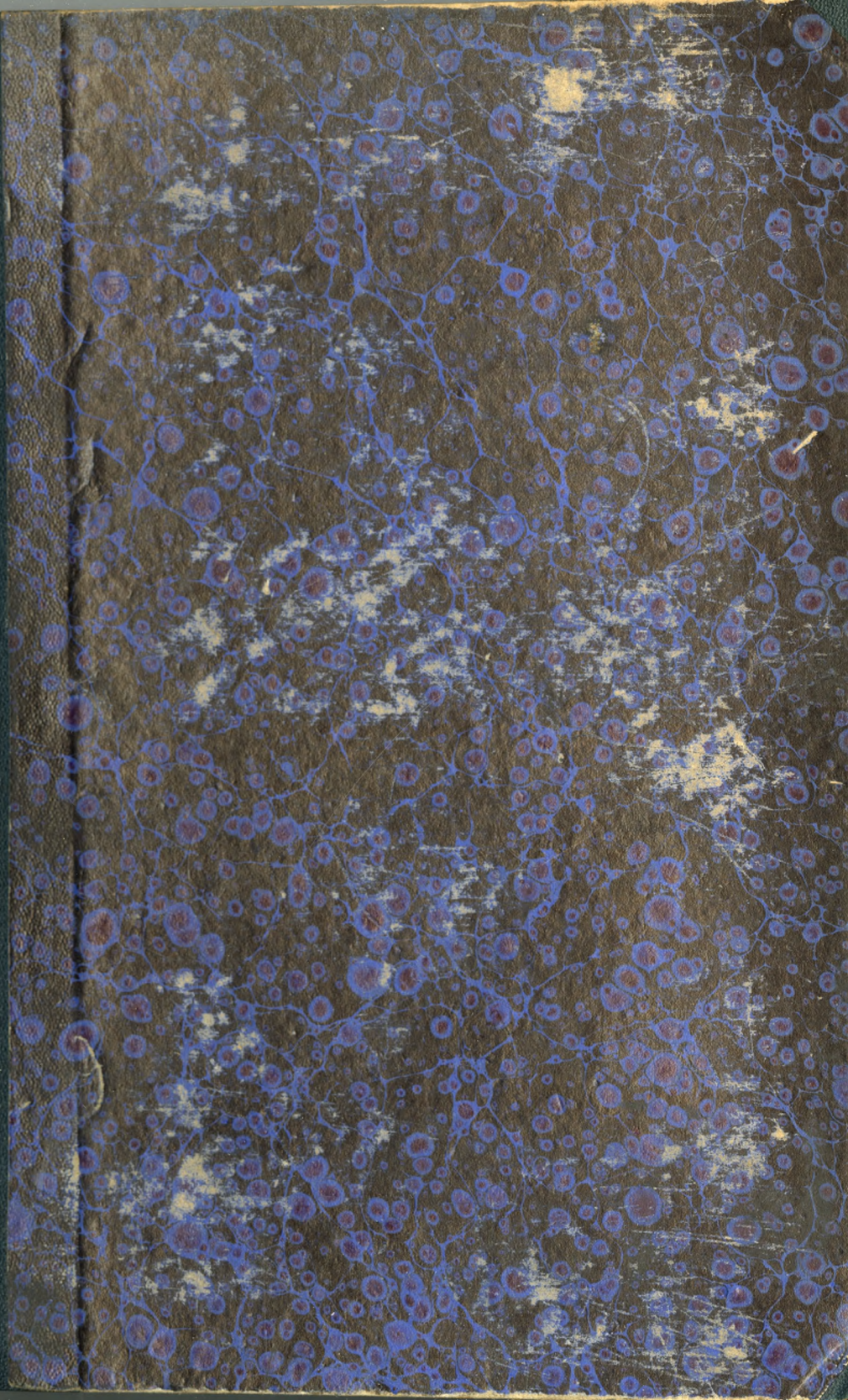

Politikai
röpiratok,

48.

48
353

JELENTÉSE

✓ SA. 735
AZON VÁLASZTMÁNYNAK,

MELY

A MEGYÉK, KERÜLETEK. KIRÁLYI VÁROSOK

ÉS

KÖZSÉGEK RENDEZÉSE TÁRGYÁBAN,

A TANÁCSKOZÁSI REND IRÁNTI

JAVASLATTÉTEL VÉGETT

KIKÜLDETETT.

4.

~~6.2.22~~

PEST,

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV M. AKAD. NYOMDÁSZMÁL.

1866.

bib752 00564850

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

DE BALLAGI GEZA

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

UNIVERSITÄT

JELENTÉS.

Azon alvászalmány, mely a megyék, kerületek, királyi városok és községek rendezése tárgyában a tanácskozási rend iránt javaslattétel végett f. é. pünkösd hava 30-dikán küldetett ki, jelentését következőkben terjeszti elő:

Lehet-e az egyes testületek rendelkezése feletti tanácskozást megosztani akként, hogy az összes munkálat részletekben külön albizottmányok által készítettessék el? — és ha igen, hány részletre, hány és hánytagu albizottmány között osztathatnék fel? — ezen kérdés megoldásánál az alvászalmány következő nézeteket vélt irányadóknak:

Mindenek előtt és fő figyelmet kellett fordítani azon körülményre: hogy az 1847—1848-iki törvények által az ország közjogai a kiváltságos alapról a jogegyenlőség alapjára tétetvén, a megyék, városok és kerületek, ugy a községek is, alkotó részeikre nézve nem különböznek, tehát szervezetök alapelveire nézve sem különbözhetnek lényegesen egymástól.

Továbbá, hogy a megyék, kerületek és királyi városok, mint lényegesen hasonnemű alkotmányos testületek, mind az állam iránti, mind azon viszonyokat illetőleg, melyek az egyes törvényhatóságok között egymás irányában léteznek, nagy részben ugyanazon tekintet alá veendőek.

Hogy tehát az összes munkának azon vezérelevekre nézve, melyek a törvényhatóságok szerkezetét és állami közviszonyait határozzák meg, egyöntetűnek kell lenni, és pedig annyival inkább, minél fontosabb tényezők azok az állam közéletében.

A mi pedig a községeket illeti, ezek a megyékben és kerületekben mint anya-törvényhatóságokban befoglalva lévén, már csak innen is világos, hogy a megyék és kerületek szerkezetétől, melyeknek kiegészítő részei, külön nem választhatók.

Mindezeknél fogva az alválasztmány azon meggyőződésre jutott, hogy a munkálatot részletekre felosztani mindaddig nem lehet, míg azon főelvek megállapítva nem lesznek, melyek minden egyes törvényhatóságnak, legyen az megye, kerület, vagy kir. város, szintugy az állam, mint belszerkezeti és egymás iránti viszonyaiban lényegesen határoznak.

Történhetik-e ez későbbben? — egyéb tekintetek mellett attól is függ: ha vajon a tisztelt választmány szükségesnek fogja-e találni, hogy oly részletes munka dolgoztassék ki, mint az volt, mely az 1843-ki törvényhozás tanácskozásainak alapul szolgált; vagy elegendőnek, sőt jobbnak tartandja, hogy a javaslat oly általánosságban állapodjék

meg, mint az 1848-ki törvények határozatai, és a törvényhatóságoknak csupán államjogi viszonyait foglalja magában, a nélkül, hogy a közigazgatás egyes ágazatainak is részletes szervezésébe bocsátkoznék?

Mindezeknek folytában a tanácskozási rend iránt következő javaslatot terjeszt elő az alválasztmány:

Küldessék ki, a tárgy fontosságát és közérdekű voltát tekintve, számosabb, ezen alválasztmány véleménye szerint az elnökön és előadón kivül még 29 tagból álló, újabb alválasztmány, melynek következő feladata legyen:

1-ször, adjon véleményt azon főelvekre nézve, melyek a megyék, kerületek, kir. városok és községek rendezése körül lényegesen irányadók;

2-szor, ezen elvek alapján terjeszsen elő vázlatot, mely szerint a rendezési munkálatok készítettessenek;

3-szor, meggyőződést szerezvén magának a felforgó kérdések minden iránybani vonatkozásairól, terjeszsen elő javaslatot az iránt, lehet-e és szükséges-e a közigazgatás egyes ágainak részletes szervezésébe bocsátkozni? — és ha igen, lehet-e ezen munkát és hány alválasztmányra felosztani?

Önkényt értetik, hogy valahányszor a kiküldendő alválasztmány oly akadályra fog találni, melynek elhárítása nélkül dolgozataiban biztosan előre nem haladhat, és melyet csak a teljes számú bizottmány szüntethet meg, a teljes számú bizottmány közbeszólására a munka folyama alatt is annyiszor, a mennyiszor hivatkozhatnék; ugy szintén, hogy az egyes kérdésekre nézve, melyek valamely részben egyéb, a képviselőház által kiküldött választmá-

nyok szakfeladataival kapcsolatban állanak, az illető bizottsmányokkal magát érintkezésbe tenni kötelességének tartsa.

Kelt Pesten, 1866. évi Szent-Iván hava 4-én tartott alválasztmányi ülésből.

Szentkirályi Móricz, s. k.

választmányi jegyző.

119-dik SZÁM ALATT.

a) Izenete a KK. és RR-nek a megyei kihágások tárgyában.

A vármegyék választó és tanácskozó közgyűléseiben ez utolsó évek alatt gyakrabban történt rendzavarok és kihágások szükségessé tévén a KK. és RR. gondoskodását, midőn e tárgyban elkészített törvényjavaslatukat ő cs. kir. Főherczegségéhez s a mélt. Főrendekhez hazafiui bizodalommal küldik által, nem kételkednek, hogy ez ügyet, melynek sürgető volta iránt az országban oly általános vélemény nyilatkozott, részökről is előmozdítani méltóztatandanak.

b) Törvényjavaslat ugyanazon tárgyban.

Magyarország és a hozzá kapcsolt részek minden megyéiben, a választások és köztanácskozásoknak törvény-szerű teljes szabadsággal, és jó renddel leendő menetére nézve határozatik:

I. SZAKASZ.

A tisztújító szék tartásáról.

I. FEJEZET.

Az elnökségről.

1. §. Minden három év elteltével, minden megyében, okvetetlen tisztújítószék tartassék. Ezen idő teljes eltelte előtt általános tisztújítás nem tartathatik.

2. §. Ha a megye főispánja három év elteltével a tisztújítást bármi okból meg nem tartaná; vagy a negyedik év három első hónapján belől eső időhatárt erre nézve nem tenné; avagy a megye főkormányzói hivatala betöltve nem volna: az illető megye közönségének joga és kötelessége a negyedik év harmadik hónapja elején tartandó közgyűlésen, a legközelebbi, vagyis negyedik hónap első köznapjára azt kintzani, kihirdetni, és ha azon a főispán megjelenék, ennek, különben a 16-ik §. értelmében választandó elnök előlülése alatt megtartani.

3. §. Minden időszakai tisztújítás ideje és helye az illető megyében 30 nappal előbb közhírré tétessék. A tisztújítás rendes helye a megyei közgyűlések székhelye. Ez érdeemben részletes rendelkezés a megyék helyhatósági köréhez tartozik.

4. §. Ha valamely tisztújítás ideje törvényszerűn meghatározatván és kihirdettetvén, ennek következtében a választó közönség az illető helyre és időben már egybeült: a tisztújításnak, ha a főispán meg nem jelenék is, a 2-ik §-ban megírt mód szerint is nyomban meg kell tartatni. A választásnak a kintzött órában, pontban el kell kezdetni. — Felfüggesztésre elégséges oknak egyedül a 46. §-ban meghatározott lázadás esete tekinthető.

5. §. Valamennyi megyei hivatalok minden tisztújítás alkalmával, a főispáni s illetőleg választott elnökségi kijelölés mellett, a 27-ik §-ban meghatározott módon gyakorlandó választás által lesznek betöltendőek, a levéltárnok, orvosok, sebészek és mérnökök mindazáltal, egyszer megválasztva, hivatalaikat csupán ítélet által veszthetik el. Becsületbeli aljegyzőknek és altügyészeknek a főispán egyedül azokat fogja kinevezni, kiket a megye közönsége arra ajánlt; becsületbeli esküdtek pedig, ha a megyének reájok szüksége van, tisztújításkor választatni fognak a teljes korra való tekintet nélkül, mely a felebbi jegyzők-

és ügyészeknél sem kívántatik meg. E becsületbeli tisztviselők hivatalkörét a megye szabja ki, egyes esetekben alkalmaztatásuk azonban az illető hivatali főnököt illeti; tisztujításkor pedig a rendes tiszti kar lemondásával az ő hivataluk is megszűnván, az esküdtek csak ismétli megválasztás, jegyzők és ügyészek csak új ajánlás következtében folytathatják.

6. §. Táblabirákat kinevezhet a főispán ezentul is, ha a megye az illető egyének ellen kifogást nem tesz; egyébiránt a megye közönsége törvényes jogához képest minden kijelölés nélkül választand táblabirákat, oly számmal, mint körülményei szükségessé teendik. Arra, hogy valaki táblabirónak főispán által kineveztessék, vagy a megye közönsége által megválasztassék, polgári állapotra való minden tekintet nélkül csak érdem vagy képesség a kellő tulajdon.

7. §. Törvényszéken napdíj mellett ítélendő birákat a megye évről évre fog nem csak a 6. §. értelmében táblabirósággal felruházott egyének sorából, hanem mások közül is, kik a 15. §-ban meghatározott biráskodási képességgel bírnak, szabadon és minden kijelölés nélkül választani, azok számára nézve körülményeihez képest a szerint intézkedvén, hogy vagy ugyanazok egész éven át, vagy többen egymást felváltó és közgyűlésileg megállapítandó sorban járjanak el birói tisztokban. Állandó fizetéssel rendszeresített táblabirói hivatalok azonban tisztujításkor betöltendők azon kijelölés és választás útján, mely a többi tisztviselőkre a 12., 27., 28. és 29. §§-ban rendelve van.

8. §. Bár melyik alispáni hivatal — idő közben történt üresség esetében is — csupán a 27., 28. és 29.-ik §§-ban érdeklött választás útján tölthetik be. Ha a tisztujítás utáni két első évben történnék azon hivatal megtüresedése: annak így betöltése mulasztthatatlan. Később csak az illető

megye különösen kifejezett kívánatára lehet és kell annak a következő általános tisztujítás előtt megtörténni. A közbejött üresedésről az elnökség a megye főköormányzóját azonnal értesíteni, az pedig a tudósítás vételétől számitandó három hónap alatt e végett részletes tisztujítást tartani köteles.

Halasztás, vagy bármi okból elmaradás esetében, a 2. és 4. §§-ok rendeletének leendő helye. Ha a megüritült alispánságra azon megyei hivatalban lévő választatnék: annak, s több így netalán előléptek helyei, ugy szintén mindazon hivatalok, melyek ezen időben ürességben vannak, ugyanazon alkalommal hasonló választás által töltsenek be.

9. §. Ha más, mint alispáni hivatalban támadna idő közben üresség: a megye e végre előre hirdetett legközelebbi közgyűléséből három tagot ajánl és nem többet a főispánnak, ki a megüritült hivatalt csupán az ajánlottak közül helyettesítéssel töltendi be.

Ha a hivatalbeli üresség támadta után három hónapra főköormányzója a megyének még nem volna, vagy a felterjesztés után annyi időre a felterjesztett tagok közül egy sem neveztetnék ki: a helyettesítési jog és kötelesség a megye legközelebbi közgyűlésére száll.

10. §. Minden, idő közben választott, vagy kinevezéssel helyettesített tisztviselők is a legközelebbi általános tisztujítás alkalmával új választás alá esnek.

11. §. Mihelyt a megyei perbefogó szék valamely hivatalnok vagy táblabíró ellen, akár magános folyamodás, akár felsőbb tisztviselői rendelkezés, vagy jelentés akár megyei végzés következtében elébe került panasz folytában, annak perbefogatását helyesnek találja, s ezt — kellő kihallgatás után — bizonyítványokra alapított ítélettel kimondja, azon hivatalnok vagy táblabíró, ugyancz által hivatalától felfüggesztetik; s erről a perbefogó

szék elnöke a legközelebbi gyűlésre, további rendelkezés végett, jelentést tenni köteles. A hivataltöli felfüggesztés más módja érvénytelen.

12. §. Minden hivatalra azon egyént, ki tisztujtás előtt azt viselte, azon esetre, ha tovább is hivataloskodni kívánna, és a 15. §. rendeletéhez képest a kijelöltetésre alkalmatlanná nem vált; mint szintén a tanácskozmány (conferentia) által kitűzött két más egyedet a főispán, vagy illetőleg a 2. és 4. §§. eseteiben a 16. §. értelmében választandó elnök, kijelölni tartozik. Ezekon kívül belátása szerint jelölhet ki a főispán, vagy illetőleg választott elnök más kettőt is. Minden kijelölt vagy kitűzött egyednek, a 15 §-ban kitett megkivántatósággal* kell birni; különben bármely kijelölés vagy kitűzés érvénytelen.

13. §. Ezen tanácskozmány, a főispán vagy illetőleg a 2. és 4. §§. értelmében választott elnök előlülése alatt, a tisztujtás előtt összeül; benne a tizedrész kívánságára is tartandó titkos szavazás utján fejenkint számított többség határoz, és határozatiról kebeléből választandó jegyző által hiteles jegyzőkönyvet vezet. Ebbe a jelenlévők nevei is beiratnak, s a tisztujtás után a megye levéltárába beadandó.

14. §. A tanácskozmány tagjai az elnökön kívül :

- a) A tisztujtó megyének mindazon táblabirái, kik abban birtokosok, vagy benne laknak.
- b) Mindazok, kik ama megyének közhivatalát viselik, ha azon tisztujtáskor hivatalt nem vállalnak.
- c) A választó testület képviselői. E végett oly megyékben, hol a szavazásra összeirtak száma ezeret nem halad meg, minden választók összesen tizet, hol ezeren felül öt ezerig megy a választók összes száma, minden száz választók egyet-egyet választanak a tanácskozmányon helyettök megjelentendő képviselőül. Tiznél kevesebb, ötvennél több képviselő bármely megyében sem lehet.

Hol 5000-nél több, vagy ezernél kevesebb választók vannak, ott ezen 50 vagy illetőleg 10 képviselők választására nézve a választók arányának meghatározása, mint szintén ez érdemben kivántató részletesb rendelkezés, a megyék helyhatósági köréhez tartozik.

a) Azon megyében fekvő, vagy birtokos minden szabad királyi városnak, s a 24-ik §-ban érdeklett szabad községnek, egy-egy képviselője. Másoknak e tanácskozmányban helye nincs. Mindazok, kik annak tagjai e törvény szerint nem lehetvén, abban mégis jelen volnának s az elüeki személyes megintés után sem távoznának, széksértőknek tekintendők.

15 §. Azt, hogy illetőleg minden megyében hány választó választson egy-egy tanácskozmányi képviselőt? a 14. §. értelmében, választó kerületek vagy rendezett hadnagyságok számához s a helybeli körülményekhez képest, a megyék határozzák meg. A szavazhatók összeírásával megbizott küldöttségek az összeirtakat annyi számra, mennyire az illető megye a képviselők választására nézve a választók arányát meghatározta, fejenkint és azon sorban, melyben összeirattak, szakaszokra elkülönítsék, s mindegyik szakasszal a maga képviselőjét előttök azonnal megválasztassák. Hogy minden szakasz s illetőleg hadnagyságbeliek a magok képviselője választásában minél több számmal részt vehessenek, a küldöttség ezen eljárásról az illetőket jóeleve tudósítani tartozik. De e mellett minden szakasz, illetőleg hadnagyság, képviselőjét azon szakasz, s illetőleg hadnagyságbeli jelenlévők érvényesen választják. Azok, kik személy szerint birnak szavazattal a tanácskozmányban, erre küldendő képviselők választásában részt nem vehetnek. Minden így választott tanácskozmányi képviselő neve az összeírásba változhat.

lanul bevezetendő. — Ha ily képviselőválasztásra kellő szám tekintetéből több helyek összekötése szükséges, azt is e küldöttségek a körülményekhez képest eszközöndik.

16. §. Tanácskozmányi képviselőnek szabadon választathatik minden, kiben a 25, 26, 27. §§-ban meghatározott választói megkívántatóságok megvannak. Ha olyanra esnék a választás, ki személy szerint is bir abban szavazattal, képviseleti szavazatával együtt két szavazata leend a tanácskozmányban; de összesen három szavazatnál többel senki abban nem birhat.

17. §. Megyei tisztviselőségre polgári állapotra való minden tekintet nélkül kijelölthetik minden, kit a főispán vagy a 2. és 4. §§. értelmében választott elnök, avagy a tanácskozmány többsége arra érdemesnek tart, halogy az iskolai pályán rendszeresen taníttatni szokott tudományokból, részére kiadott bizonyítványt előmutat. Ezenkívül biráskodó és számadással járó, ugy szintén főjegyzői, tisztügyviselői, számvevői és levéltárnoki hivatalokra leendő kijelölthetésre a teljes koruság, vagyis 24 esztendő betöltése, és még a számadással járó hivatalokra nézve, a megyék által illetőleg ezen törvény kihirdetése után azonnal meghatározott mennyiségben előre kimutatandó biztosságnyújtás is okvetetlen megkívántatik. A már hivataloskodottaknak jövőendőben is leendő kijelölthetésére nézve se az életi, se az iskolai bizonyítványok tekintetéből semmi nehézség nem tétethetik.

18. §. A 2. és 4. §§. eseteiben kivántató elnököt, a megyei elnökség ideigleni előlülése alatt egybegyüldendő tanácskozmány választja mindig titkos szavazással. E választás egyedül a bizodalom eredménye s tökéletesen szabad lévén, a tanácskozmány körén kívüli egyénre is kiterjedhet. Ily elnök az általa vezetendő azonegy tisztujítás ideje alatt a megyei főkormányzói minden jogot és

kötelességet gyakorolván, semmiféle hivatalt azon alkalmalmmal el nem vállalhat. A tisztujítás befejeztetvén, hivatása tökéletesen megszűnik.

II. FEJEZET.

A választás- és választókról.

19. §. A főispánok hivatalukba igtatásuk alkalmával következő esküt teendenek le:

„Én, N. N., esküszöm az Istenre, hogy főispáni tiszteemet a hazai alkotmányhoz és törvényekhez hiven viselve, körömhöz tartozó minden kötelességeket a törvény által rendelt időben és módon pontosan teljesítendek, törvénytelen parancsok vagy utasítások sikeresítésére segédkezet nem nyújtandok se megye rendei és minden néposztályainak jogait tiszteletben tartani, sőt a mennyiben rajtam áll, bár mely háborgatás ellen oltalmazni, végre az igazságot részrehajlás nélkül a törvény szerint s lelkiismeretesen kiszolgáltatni fogom, Isten engem ugy segéljen.“

20. §. Minden megyei hivatalra való választásnak csupán csak titkos szavazás utján kell történni. Bármí más móddal lett választás érvénytelen.

21. §. Minden tisztujítás kezdetével azon tisztviselő, kit a gyűlésbeni elnökség a főispán után illetett, maga és minden hivatalnok nevében, a megye pecsétjének átadása mellett, hivataláról röviden lemondani tartozik.

22. §. Minden tisztujításkor a jó rend fentartására örszék fog alakittatni, melynek hatásköre a tisztujítás befejeztéig tartand. Ez örszék kilencz tagból álland, kiket a megye a tisztujítást megelőző közgyűlésen minden kijelölés nélkül, akár önkeblebeliek, akár külmegyeieck, de minden esetre a tisztujításnál személyesen nem érdeketek közül választani fog. Ha a megválasztott örszéki ta-

gok a tisztújítás napján teljes számmal meg nem jelennek, az együtt lévők mindenek előtt szabad választással kiegészítendik magokat kilencz számig, s a teljesen összealakult űrszék maga kebléből szótöbbséggel választandja elnökét. A vádlottnak joga van három tag ellen okadás nélkül is kifogást tenni. Végzéshozásra az elnökkel együtt öt tag elégséges. Szavazatok egyenlősége esetében a felmentők véleménye határoz. Minden űrszéki tag fuvarját és négy forinttal számítandó napi díját a megye, nemesi pénztárából, fizetendi.

23. §. Az űrszék a rend felett örökösök s azt fentartja, s ha az bárki által megzavartatnék, a 44, 48, 49 és 50 §§. értelmében intézkedik. Azonfelül a tanácskozmány és ennek elnöke között a kijelölésre nézve fenforgó nehézségeket dönti el. Akármely esetben azonban azon tag, ki ellen bárminő visszaélési, vagy rendetlenségi vád tétetett, a végzéshozatalban részt nem vehet.

24. §. Hasonlóul csak a tisztújítás ideje alatt és csupán csak szükség esetében eljárando szolgabirót, esküdtet, jegyzőt és tiszti ügyviselőt a tanácskozmány több számali előterjesztésére a főispán, s illetőleg választott elnök nevez. Mind az űrszék tagjai, mind ezen ideigleni tisztviselők előre a következő esküt letenni tartoznak:

„Én, N. N., esküszöm az Istenre s a t., hogy mindazokat, melyek a most következő tisztújítást illetőleg felvállalt hivatalos eljárásomhoz a törvény rendeletéhez képest tartoznak, minden mellékes tekintet és személyválogatás nélkül, törvény és igazság szerint lelkiismeretesen és pontosan fogom teljesíteni, s az alkotmányyszerű szabadságot minden önkény, vagy féktelenségtől megóva fentartani teljes erőmből törekedem. Isten engem úgy segítjen! s a t.“

25. §. Mindazon egyes férfiak és községek, kik s a melyek választási jog gyakorlatában eddig voltak, abban

ezután is meghagyatnak. De kik e törvény kihirdetésére a következő hat év múlva nyerendik e jogot, csak úgy gyakorolhatják, ha írni s olvasni tudnak.

26. §. Minden megyebeli lakos vagy birtokos nemes férfi, ha 20 évet betöltött, bir választási szavazattal. Kivételnek azok, kik ítélet által letartóztatni rendeltettek, habár kezességre kibocsátattak is; kik a szavazási jog gyakorlásában voltak ugyan, de nemességvitatási rendes perben végső ítélet által mondattak ki nem nemeseknek; kik a szavazhatástól a 43-ik § ban érdekllett esetekben bírókép eltiltattak.

27. §. Választási szavazattal felruháztnak azokon kívül:

- a) Azon megyei minden táblabírák, ha a tisztújító megyében laknak, vagy abban birtokosok.
- b) Megyei vagy királyi hivatalban lévő köztisztviselők, s állandó szolgálatbeli urasági tisztek, kik bölcselkedési vagy gazdasági iskolákat végzettek.
- c) Nyilvános oktatók s minden községi iskolamesterek, sőt rendszeresített állomásu segéd-tanítók is.
- d) Magyar tudós társaság tagjai.
- e) Ügyvédek.
- f) Bölcsészeti-, törvény- és orvosi tudományok tanárai (doctorai), és egyetemtől oklevelet nyert sebészek.
- g) Hites mérnökök.
- h) A megyei perbefogó szék minden bíraskodó tagjai.
- i) Okleveles gyógyszerészek.
- k) Akadémiai művészek.
- l) Öszművészeti (polytechnikai) intézetbeni pályát végzettek.

- m)* Azon bányász tisztek, kik a selmeczi akademiában tanított tudományokból lett megvizsgáltásról bizonyítványt nyertek.
- n)* Köz szolgálaton kívül lévő, és becsülettel, czímmegtartás nélkül, végkép kilépett katonatisztek.
- o)* Kormányiszékek (dicasterium) tagjai, a fogalmazói vagy ehhez hasonló ranguaktól bezárólag kezdve fölfelé.
- p)* Azon gyáarak és bányák tulajdonosai, vagy ezek igazgatói, melyekben állandóul legalább 50 munkás naponkint rendszeren foglalkozik.
- q)* Az illető megye adórovása szerint rendszeren első osztályba vezetett, s ilyképen adózó kereskedők.
- r)* Olyféle nemesi javak haszonbérleti, vagy zálogos birtokosi, kik állandóul legalább 25 cseléddel, vagy illetőleg — a megye általi meghatározás szerint — ezzel felérő erővel folytatják gazdaságukat.
- s)* A községek olyatén jegyzői, kik semmiféle más hivatalt nem viselnek.

Mindezekre nézve egyéb nem kívántatik meg, mint hogy:

- aa)* Valamely keresztyén vallásbeli felekezethez tartozzanak.
- bb)* Husz esztendő betöltöttek.
- cc)* Benschülöttek legyenek, vagy e honban 10 évig folytonosan lakozók, és más hon polgárai lenni megszűntek.
- dd)* Személyeikre vagy vagyonaikra nézve rendszeren a tisztújító megye törvényhatósága alá tartozzanak; és az alatt a tisztújítást megelőzőtt legalább 3 évig folyvást laktak légyen.
- ee)* Azok, kik szavazással e §. rendelete szerint

ruházthatnak fel, a magyar nyelvbeni elégséges jártassággal birjanak. E rendelet a kapcsolt részekre nem terjed ki.

- t) Azon megyében fekvő, vagy birtokos szabad királyi városoknak; és
- u) Oly szabad községeknek, melyek váltói eljárásra is képes rendezett tanácsossal birnak; vagy királyi szabadalommal kiváltságoltak, avagy az urbéri tartozások alól magokat örökre megváltották; vagy végre a megyei választásokra való befolyás gyakorlatában eddig is voltak — egy-egy képviselői.
- x) Minden keresztyén vallásbeli rendes lelki pásztorok s ezek helyettesei (administrator) és rendes segédei (káplánjai).

Míg a görög nem egyesültek egyházi dolgai rendezve nem lesznek, minden helybeli ilyes egyházi gyülekezetre nézve csupán egy rendes pap és egy segédje birhat szavazattal, mindkét rendbeli csak úgy, ha a bölcsészeti pályát elvégezte. Jószágos szerzeteseknek, vagy kolostoroknak jelenlévő egy-egy főnöke, vagy hivatalbeli helyettese bir — egyéb szerzetesek nem birnak — szavazattal.

28. §. Minden tisztújítás előtt az illető megyék a szervezhetőknak helységenként pontosan s betűrendben, küldöttségek által leendő összeírását megrendelni s tisztújítás előtt közgyűlésben meghitelesíteni, illetőleg megigazítani tartoznak. Erre gonddal lenni a megyei elnök kötelessége. A mely tisztviselő, vagy más kiküldött ez érdembeli kötelességét a rendes időre nem teljesíti, a hanyag tisztviselőkre nézve a büntető törvénykönyvben rendelték súlya alá esik.

29. §. Választási jogát mindenki csak személyesen

gyakorolhatván: semmiféle megbízó leveleknek (credentiales) hely nem adathatik.

30. §. Minden tisztújítási érvényes szavazásnak e végre nevezett választmány előtt, s — a szavazhatók hiteles összeírása nyomán — e választmánytól nyerendő szavazatjegy általi titkos szavazással kell megtörténni. E választmány fele részét a főispán, vagy a 2. és 4. §§. esetében a 18. §. szerint választott elnök, felét a tanácskozmány nevezi ki. Ugyanezek neveznek járás vagy illetőleg helységenként oly egyéneket is e választmányhoz, kik a szavazási joggal bírkat helyenként ismerik. Mindezek a 24. §-ban foglalt esküt előre letenni és ahhoz képest eljárni kötelesek.

31. §. Minden kijelölt számára külön színű egy-egy szavazat-láda rendeltetvén: a ládához zárral kapcsolt táblára alkalmazott papirosra, könnyen olvasható nagyobb betűkkel, az illető kijelölt vezeték- és keresztnévre rájegyeztessék. Ha a szavazás egyszerre több helyen történik, mindegyik helyre nézve ugyanannyi számú ládák- és tábláknak kell lenni. A névföljegyzéseknél bármi különböztetésnek lenni nem szabad.

32. §. A szavazat-ládáknak olly csengettyűkkel kell ellátva lenni, melyeket minden bevetett test okvetetlen külön csengésre hoz; de a külön ládák csengettyűi hangra nézve egymástól legkevesebbé se különbözzenek. Ezek a választmány teremébe ugyan, mindazáltal annak láthatóságától elválasztva helyezendők azon sorban, mint a kijelölés történt; s e végett mind a ládák, mind a felettök lévő táblák római számokkal is megjelelendők. E ládákat ketős fiókkal is kell elláttatni úgy, hogy a felsőbe hullott szavazatjegyek mindegyik helység szavazása végeztével az alsó fiókba látatlanul leeresztethessenek az által, ha a felső fiók alja kihuzatik, mely természetesen ismét visszatalandó.

33. §. A tisztújítási ülés megnyitván, s a hivatalnokok, a 16. §. értelmében, hivatalaikat letévén: minde-
nekelőtt a tisztújítási jó rendet tárgyazó törvény-cikke-
ket tartozik az elnök felolvasatni.

34. §. A kijelölést az elnök olvassa fel. Ezt végig
csendesén kihallgatni mindenki köteleztetvén, a ki ezt
bármikép akadályozná, mint széksértő, s illetőleg rendza-
varó tekintessék, s a büntetőtörvénykönyvben a széksér-
tés ellen határozott büntetés alá nyomban vétessék.

35. §. Ha a tanácskozmányon megállapított kijelölés
meg nem tartatnék. ez iránt észrevételt tenni a tanácskoz-
mány tagjainak joga, egyszersmind kötelessége. Ha a ta-
nácskozmány által kijelöltek, vagy a kizűzöttek közül va-
lamelyik a kijelölést el nem vállalná, vagy más hivatalra
előbb elválasztatnék, helyébe az elnökség a tanácskoz-
mány által ajánlottak közül sor szerint mást kijelölni tar-
tozik. A kijelölteken kívül másra szavazni nem lehet.

36. §. A kijelölő elnök mindegyik kijelölt vezeték-,
és kereszt-neveit könnyen olvasható nagyobb betűkkel
egyformán jegyezve, ugyan oly színű külön táblába teszi
belé, milyen színi láda van annak szavazatai számára
rendelve, és azt le is zárja. E táblák a szavazási terem-
en kívül annyi helyen kifüggesztetnek, a hány felé a szava-
zás történik. Ezzel a szavazás nyomban elkezdődvén, mind-
végig így folytatandó.

37. §. A szavazók, helysorsorban s az összeírási be-
tűrendben, hivandók, és egyenkint bocsátandók a szava-
zatokat szedő választmány elébe. Kinek a hiteles összeírás
szerint van szavazata, a választmány elnökétől nyert sza-
vazatjegyet a ládák egyikébe belétenni, vagy ha szavazni
nem kívánna, azt nyomban visszaadni köteles. Kiról ellen-
kező bizonyittatik be, a választmány hiteles jelentésére az
illető bíróság által kimondandó ítélettel azon egész tiszt-
újítás alatt szavazatjogától megfosztandó.

38. §. Ki a tisztujtó megyébeu lakik, csupán azon kerület- vagy járásbeliek között szavazhat, melyben lak-helye fekszik. Birtokuk helyzetéhez képest csak megyén kívüli lakosok szavazhatnak.

39. §. Ha valaki ellen bebizonyul, hogy bármi mód-dal kezébe jött több szavazat-jegyvet vetett valamelyik ládába, vagy azon egy hivatalra több helyen is szavazott: a 34. §-ban érdeklött szavazat-vesztésén felül, mint a jó rendet megháborító, minden belevetett golyó, vagy más jegyért egy, és egy hónapi fogság büntetésben, a választ-mány köteles jelentésére, azonnal elmarasztassék és nyom-ban le is tartóztassék.

40. §. Szavazás alkalmávali csalfaság esetében a sza-vazás azon helységbeliek által, melyhez a többszörösen szavazó tartozott, ismétlendő lészen.

41. §. Mindegyik hivatalra lett szavazás elvégeztével a ládák a közgyűlés előtt felnyittatván, a kire legtöbb szavazat esett, az elnök megválasztottnak nyilatkoztatja.

42. §. A megyei tisztujítás alkalmával elkövetett széksértés, verekedés, rendbontás, hamis vádtétel és ne-taláni lázadás, vagy egyéb sulyosabb kihágások csetei, miután a büntetőtörvénykönyv illető cikkelyei, jelesen: a testi sértésekről (XII. F.), verekedésekről (XIII.), erősza-kos ellenszegülésről (XLV), lázadásról (XLVI), tisztvise-lők elleni sértésekről (XLVIII), széksértésről (XLIX), végre a hamis feladásról (XXV), álnok gyanusításról (XXVI), rágalomról és becsület-sértésekről (XXVII F.) szólók hasonló büntények- s vétségekről kellőleg rendel-keznek, azok szerint fognak büntettetni.

43. §. Tisztujítás érdemébeni értekezés végett bármikor s bárkinél összegyűlekezni az alkotmányos szabadság alkotó része. Ellenben botrányos dorbézolás, megvesztegetés, vagy fenyegetés által bár ki részére szavazatokat vásárolni vá-sároltatni, vagy eladni egyáltalán tiltatik. Ily becstelen

tett hebizonyodása esetére, mind a megvesztegető fenyegető, vagy segédei, mind a vesztegetett a legközelebbi három év betöltéig minden közszavazási jogaiktól megfosztassanak, sőt a megvesztegetés által nyert hivatalaikat is veszítsék el. Ismétlés esetben ezenkívül az ily megvesztegetést elkövető egy évig terjedhető fogsággal büntettesék; mindazon kihágásokra nézve pedig, melyek tette következtében elkövetetnek, a büntető törvénykönyvnek a felbujtásról és bünszerzésről szóló rendeletei szerint fog büntettetni; — ilyesre más által netalán lett megbízatás semmi mentségül senkinek nem szolgálhat. Az, ki magát megvesztegetni engedte, a kapott ajándékot a megye házi pénztárába kétszeresen befizetni köteleztetik; ezenkívül fél évig terjedhető fogsággal is büntetendő. Ezen esetekre vádló mindenki lehet; de panaszt a választás után egy hónapon túl nem tehet; későbbben el nem fogadtatik.

44. §. Tisztujítás alkalmával bepanaszlott vesztegetésekre, ugy a tisztválasztásra vonatkozólag, és az alatt elkövetett büntényekre s kicsapongásokra nézve perbefogó bíróságul az örszék rendeltetik, mely előtt panaszt tehet minden, ki oly tett által nyomban vizsgálatot eszközöl; ha pedig ilyetén büntett vagy kicsapongás a csendtisztnek valamelyikének esik tudtára, ez köteles azt tüstént az örszéknek bejelenteni, s az örszék a rendzavarót, vagy más-kép vétkest közérővel is maga elibe állittatja, s a vád alaposága esetére perbefogatását, sőt alább előszámlált esetekben nyombani letartóztatását határozza el. Az örszéknek ebbeli hatósága csak a tisztujítás idejére terjed; az előtt, s azután ezen eljárás a megyei perbefogó bíróságot illeti, az ítélelhozás mindenesetre a megyei büntető bírósághoz tartozván.

45. §. Tisztujítási kicsapongásoknak esetei s büntetései következők:

- a) Tisztujtásra, jelesen annak helyéül szolgáló városba szavazókat bevitetni, nem különben oda fölfegyverkezve bemenni tilalmas a ki ezeket elköveti, a 43 §-ban kitett büntetések alá vonassék.
- b) A ki tisztujtási gyűlésben más személyén bűntettnek nem vehető tetteges sértést követ el, a szavazás helyéről nyombani bezárással távolíttatik el, s egy hétig terjedhető fogság a büntetése. A sértett magános keseretjoga s a széksértés büntetése ezenkívül fenmarad.
- c) Ha valaki tisztujtási gyűlésen akárminő fegyverrel — a kardot kivéve — vagy bármely sértő eszközzel jelen meg, azonnal letartóztatatik, s büntetése egy hónapig terjedhető fogság leend, mely büntetés, ha a vádlott fegyverrel, vagy más sértő eszközzel valakit fenyegetett, megketőztethetik. Ha pedig a cselekvény tetteges megtámadásba megy által, a megtámadó a széksértési büntetésén felül a büntető törvénykönyv illető rendelete szerint fog fenyíttetni.
- d) A tisztujtás teremében, vagy e végre rendelt tanácskozási helyen részegen megjelenő nyomban eltávolíttatik s azon nap szavazatra nem bocsáttatik.
- e) A ki zenével vagy zászlóval menne be a tisztujtási terembe, vagy az arra szolgáló helyre, s a csendiszt megintésére tüstént el nem távoznék, azonnal eltávolítandó, s büntetése a széksértés birságán kívül egy hónapig terjedhető fogság leend.
- f) Választás közben a kijelöltek emelgetése széksértésnek tekintetik s a szerint büntettetik.

- g) A ki mást abban gátol, hogy szavazatát a szavazatszedő választmány előtt adhassa, a menyiben tette a büntetőtörvénykönyv I. R. 17-ik fejezetének sulya alá nem esik, két hétig terjedhető fogságra ítélthetik, s e büntetés azon esetben, ha többen követték el együtt a kihágást, minden tettesre nézve megkettőztethetik.
- h) Az előlülő főispánnak, vagy a 16-ik §. szerint választott elnöknek, őrszék tagjainak, s a hivatalban foglalatoskodó csendtisztnek bármi csekély, de szándékos tetteleges megsértése, azonnali letartóztatással, s a vétkes helyzetére való minden tekintet nélkül, egy évig terjedhető fogsággal büntetetik.

46. §. Minden tisztujítás előtti tanácskozmány megyénként meghatározott elégséges számmal oly csendtisztet (constable) nevezzen ki, kik a bizodalmat minden tekintetben megérdemlik. Ezek ismertető jelül nemzeti színű szalagos pálczácskával láttatván el, a 24. §-ban megállapított hitet leteszik. A ki közülök hivatalával visszaélésekre nézve szabott büntetések alá esik. Másnak oly szalagos pálczát, mint a csendtiszté, a tisztujítási helyre vinni széksértés büntetése alatt tilalmas.

47. §. A csendtiszt rendreszólításának engedelmeskedni mindenki köteles. Ha a törvény nevében ünneplyesen tett felszólításnak bárki nem hódolna: ilyesnek köz erővel az őrszék elébe állítására a csendtiszt feljogosittatik.

48. §. Ha a közbejött rendbontás fékezésére a megyei rendes közérő nem elegendő: az őrszék köréhez tartozik a tisztujítás megszüntetését, és így a gyűlés eloszlását meghatározni. Ha ennek közhirré tétele után a népesség csendesen szét nem oszlanék, sőt tetteleges rendbon-

tásra, vagy éppen büntetetre vetemednék, avagy ugyanazon zavarok a tisztújítási szék helyén szakadatlan folytattatnának : a büntetőtörvénykönyv XLVI. fejezetében érdekllett lázadás esete jövén elő, az ott rendelt eljárásnak s büntetésnek leendő helye.

49. §. Tisztújítás alkalmával rendkívüli fegyveres erő csupán csak az örszék határozatából csak a tisztújítási gyűlés elosztatása után, a megyei rendes közérő elégtelensége esetében, csupán ha a fellázadt népség a csendtishti intésenek nem csak nem engedelmeskedik, de tetteleges rendbontásra, vagy éppen büntetetre vetemedik s egyedül a rendetlenség fékezésére s a rend helyreállítására használható. Ennek használata mellett folytatott tisztújítás érvénytelen.

50. §. A fegyveres erő vezérlete és alkalmazása annak joga és kötelessége, kit az örszék azzal megbiz. Ez rendelkezéseit a hely színén megtenni, s a népséget a csendtishti által, az alább következő lázadási törvény felolvastatása, s ennek jeléül egy fekete táblának, melyre „L á z a d á s i t ö r v é n y“ szavak irvák, fölemeltetése s mutatása után, békes szétoszlásra még egyszer felszólittatni tartozik. Ez is sikertelen maradván, a lázadók ellen nyomban és tetteleg erőhatalmat alkalmazni törvényszerű joga, és felelet terhével járó mulaszthatlan kötelessége.

Lázadási törvény.

A ki a törvény nevében tett parancsolatra azonnal el nem távozik, fegyveres erő fog rögtön ellene alkalmaztatni. Ennek következeseiért a törvény előtt felelős minden, ki a vétkes lázadást folytatni merészlené.

51. §. Az így meggátolt tisztújítás után a megkivántató szoros vizsgálatokat nyomban s szakadatlan teljesíteni a tisztújítás idejére nevezett segéd tisztviselők kötelessége.

Az illetők büntető perbefogatását, sőt letartóztatását is megrendelni, az örszék köréhez tartozik. A vádlottak felett halasztás nélküli ítélethozás, azoknak polgári állapotára és lakhelyére való minden tekintet nélkül, a tisztujtó megye illető bíróságának feladása.

52. §. Az előlülő főispán, vagy illetőleg a 2. és 4. §§. eseteiben választott elnök köteles az így erőszakosan félbeszakasztott tisztujtásnak törvényszerű folytatására, s illetőleg más tisztujtás végett, a megye kiterjedéséhez képest legalább 8, legfőlebb 15 nap engedéssel, azonnal újabb időhatárt rendelni s ezt az illetőknek jőeleve közhirűl tenni. Addig a már választott tisztviselők és azon előbbieik, kik helyébe új választást tenni még nem lehetett, hivatalaikban megerősítettvén, azokat folytatni joguk és kötelességök.

III. FEJEZET.

A főispánok és illetőleg megyei elnökök, s örszéki tagok kihágásairól.

53. §. A főispánok s megyei elnökök mindazon esetekben, midőn a jelen törvény által elejőkbe, mint a választási gyűlések elnökei elébe szabott kötelességeiket nem teljesítik, vagy azzal ellenkezőt cselekesznek, a büntető-törvénykönyvben általánosan megnevezett hivatal visszalelési vétket követik el, s ezen vétkekért az esetekhez képest büntetendők; nevezetesen :

- a) Ha a főispán a tisztujtást szorosán az e törvénynek 1-ső és 2-ik s illetőleg 8-ik §-ban kitett határnapra kitűzni elmulasztaná; ha a tisztujtószék határnapját kitzizte ugyan, de azon, betegség akadályán kívül, meg nem jelenne; továbbá ha a főispán a 9-ik §. értelmében nem a megye által

folterjesztettek közül nevezne, mely esetben a kinevezés érvénytelen; végre ha a főispán, s illetőleg választott elnök a kijelölést a 12. §. ellenére nem a tanácskozmány határozata szerint tenné, vagy a kijelölést a tiszti ügyész által hivatalának teljesítésére emlékeztetése után is felolvasni vonakodnék: mindezen esetekben a büntetőtörvénykönyv I. részének 495. és 509. §§-aiban értelmezett vétséget követi el, s büntetése birói dorgálás s 1500 forintig felrugható pénzbeli marasztalás, ismétlés esetében pedig hivatalvesztés leend.

- l)* Ha a főispán a 48-ik §. esetében a választó-gyűlést az örszék határozata ellenére oszlatná el, vagy fegyveres erő alkalmazása alatt folytatná: hivatalától elmozdítandó; a választott elnök pedig 1500 ft. birságban büntetendő.
- c)* Ha az elnök az örszék határozata ellenére, vagy az örszék a 49. §-ban körülírt eseten kívül fegyveres erőt használ: a főispán hivatalát veszti el, az örszék tagjai pedig külön-külön 1500 ft. birságban marasztalandók. Ha pedig ily tettnek vérengzés, vagy emberölés lett következménye, a főispán, s illetőleg az örszék tagjai a büntetőtörvénykönyvnek vérengzésről s ölésről rendelkező szakaszai szerint büntetendők. Végre
- d)* Ha a főispán, vagy illetőleg elnök akár közvetlen, akár mások által megvesztegetéssel szavazatot gyűjtene: a megvesztegető ellen a 43. §-ban rendelt büntetés alá esik, s hivatalát veszti el.

Mindazon esetekben, midőn a főispán vagy illetőleg elnök hivatalvesztéssel volt büntetve, az ítélet ő fölségének tudomás végett folterjesztetik, s ha az elmarasztalt főispán ellen az ítéletben a büntetőtörvénykönyv I. része 536. §-a

rendelete is ki volt mondva, ő felsége azon egyént többé soha megyei főkormányra nem alkalmazandja.

54. §. Mindezen itt előszámlált kihágásoknak bírója a megyei büntető bíróság; vádló pedig az ügyészi tisztségnek bármely tagja, s ha ezek kötelességöket teljesíteni mulasztanak, vádló önfelelősségére a megyebeliek közül akárki lehet.

II. SZAKASZ.

Az országgyűlési követválasztásról.

55. §. Mindazok, mik a tisztújítást megelőzőleg, vagy annak folyamata alatt történhető visszaélések és rendetlenség megakadályozására, s a történt kihágások rögtön és szigorun megfenyítésére, mint szintén a választókra nézve is a fölebbi szakaszban rendelvek, az országgyűlési követ-választásra is kiterjesztetnek.

56. §. A megyei követség csupán a választók többsége bizodalmanak lehelvén kifolyása: erre, minden esetben, a jelenlevő választók felénél több szavazata, vagyis általános (absoluta) többség kívántatik. Követé választathatik minden, ki a birói hivatalra való választathatásra fölebb a 17-ik §-ban meghatározott képességgel bir.

57. §. Követválasztásnál oly kijelölésnek, mint a tisztújításnál rendeltetett, helye nem lévén, ennek az 58. és 59. §§-ban meghatározott móddal, mindig titkos szavazás által, mindegyik követre nézve külön s egymás után kell megtörténni. A követ visszahívása csak előre közgyűlésileg kitűzött és tárgya kitételével közhírré tett külön közgyűlésen, csupán titkos szavazás utján eshetik meg. Felkiáltás vagy a törvényben meghatározottól különböző mód általi követválasztás, vagy visszahívás érvénytelen.

58. §. A megyebeli választók rendes összeiratása, a tisztújításra nézve a 28. §-ban meghatározott móddal, kö-

vetválasztás előtt is megtörténvén, követségre a közvélemény által kitűzöttekre, vagy gyűlésen szóba hozottakra, míhelyt neveik a 36. és 37. §§-ban megígért móddal különszínü ládák fölébe helyeztetek s megfelelő színü táblákon is kifüggesztettek, a titkos szavazásnak azonnal el kell kezdetni, s a 36. §. rendeletéhez képest véghezvitetni. Az általános többséget nyert egyén a megye egyik kövétének kijelentetik, s azután a másik követi helyre a választás hasonló móddal vitetik végbe.

59. §. Ha az első szavazásnál az általános többséget senki se nyerné meg, akkor, kik az első szavazásnál szavazatot nyertek, kijelölteknek tekintetvén, a második szavazás rájuk történik, s ha ekkor sem nyilatkoznék az általános többség egyik mellett se, harmadszor azok, kik legtöbb szavazatot nyertek, annyian, hánynak szavazata együttvéve általános többséget képez, szinte kijelöltek gyanánt szavazásra tétetnek ki, s így tovább, míg valamelyik mellett általános többség nem alakul.

III. SZAKASZ.

A gyűlésekről.

60. §. Mindazok, mik a szavazati vásárlásra, a gyűlés helyén illendő megjelenésre, a jó rend és kellő csend fentartására, a rendetlenség elhárítására, a rendbontók, vagy épen lázadást szerzők rögtöni szigorú megfenyítésére nézve a tisztújítást illetőleg az első szakaszban rendelvék: a megyei gyűlésekre is kiterjesztetnek.

61. §. Mik a széksértésről a büntetőtörvénykönyvben általában foglalvák: különösen a megyei gyűlési tanácskozásokra nézve is értendők.

62. §. A tanácskozási tárgyak fölvételére — bizonyos osztályzat szerint — előre sorozatot megállapítani, újabb indítványozásra is időt határozni, s mindezeket a körülmények szerint megváltoztatni, a megyék helyhatósági

jogai közé tartozik. A megállapított sorozatot tetteleg megrontani, vagy a felvett tárgy feletti tanácskozás befejezése előtt mást indítványozni avagy vitatni, tilalmas. Ha e rendbontás bármelyik neme — elnöki rendre igazítás után is — folytatnatnék, a főlebb érdekllett széksértés büntetésének leend helye.

63. §. Kiki azon sort, melyben az elnökségnél magát a gyúlésen a szólásra tárgyankint jelenti, s ez — vagy a megyei rendek e végre megbizottja — által följegyeztetett, szorosán megtartani, s az előtte szólólnak beszéde végeztét bevárni köteles. Ily följegyzés nélküli szólásra joga csak az elnöknek van. Ki sorküli szólóása miatt az elnök által rendre utasittatván, annak nem engedelmeskedik, mint széksértő nyomban büntetendő.

64. §. A tanácskozásra kívánt csenddel és szabadsággal össze nem férhető zaj, vagy épen lárma esetében, az elnök által fölemelendő nemzeti színű zászlócska jelképe a nemzet és ennek törvénye nevében csendre való ünnepélyes intetésnek. Ki ennek nem engedelmeskedik, rögtön széksértés büntetése alá vonassék.

65. §. Bármely rendetlenség elkövetőjét rendre inteni az elnök joga és kötelessége. A tanácskozási jó rend fenntartásáért ez felelős.

66. §. Minden számosabb gyúlése kezdetével az elnök elegendő számú csendtiszteket nevez, kiket a tisztújításra nézve a 46. §-ban rendelt hasonlók jogai és kötelessége illet. Ki a csendtiszt ünnepélyes felszólitásának nem engedelmeskedik, a tanácskozás helyéről megyei közérővel is eltávolítandó, s fenytékének elvétele végett nyomban a megyei perbefogószék elébe állítandó. Ez a szerint fog eljárni, mint a tisztújításokat illetőleg az úrszék a 49. és 50. §-ban fel van hatalmazva.

67. §. Ha a tanácskozási csend és rend valamely tömeg által tetteleg oly móddal zavartatnék, hogy a tanács-

kozás folytatása lehetlenné válnék, s az elnöki és csend-
tishti ünnepélyes felszólítás is sikertelen maradna: ez fő-
lebb a 48. §-ban érdekllett lázadás esetének tekintendő, s
az ott megirt eljárásnak leend helye.

68. §. Mielőtt a lázadás rögtöni lecsilapítására ki-
vántató rendkívüli fegyveres erő használtathatnék, a gyü-
lést az elnök tartozik elosztatni. Ily elnöki kijelentés után
az nap semmiféle végzés érvényesen nem hozathatik. Azon
napi gyűlés elosztatása esetében köteles az elnök más
napra folytatólagos gyűlést, még az elosztatás napján, ki-
tűzni s ezt közhírré tétetni.

69. §. Megyei gyűléseken mindazoknak van számit-
ható szavazatuk, kik a 25. és 27. §§. rendeletéhez képest
választási joggal bírnak, ha hogy életkoruk 20-ik évét már
betöltötték és véleményöket érthetőleg előadják. Urasági
tiszték és szolgálk, habár nemesek is, uraik dolgában;
harmad izen belől lévő atyafiak, vagy sógorok, atyjokfiai
ügyében; bár mikép érdekltek saját dolgaikban; végre
mindazok, kik a szavazattól ítélet által fosztattak meg an-
nak tartalmához képest: nem bírnak szavazattal.

70. §. Mig minden följegyzettek nem nyilatkoztak,
ha a hátralévők a szólástól elnöki megkérdeztetésre el nem
állanak: a végzés ki nem mondathatik. Ennek kimondá-
sában a 63. és 69. §§-ok rendeletéhez képest egyenkint
szólottak többségére lehet csak tekintet. Felkiáltással vagy
külön részekre oszlással végzés érvényesen nem hozathatik.
A szólók többsége szerint tett elnöki kimondás közvégzés-
nek tekintendő.

71. §. Megyei gyűléseken csupán jelenlévők hatá-
rozván: ezekbeni szavazásra nézve semmiféle megbiza-
tásnak hely nem adatik.

123-dik SZÁM ALATT.

a) *Izenete a KK. és RR-nek a Hajdú-kerület belszerkezete és országgyűlési szavazata tárgyában.*

A Karok és Rendek a Hajdu- és Jász-Kun-kerületek belszerkezete és országgyűlési szavazat-joga iránt ugyanannyi törvényjavaslatot ide $\%.$ alatt mellékelve a mélt. Főrendekkel közölvén, valamint a sz. kir. városok ügyében, ugy e kerületekre nézve is a közlött törvény-javaslatok szerint megállapított országgyűlési szavazatokat a belrendezés által föltételezve, s azzal együtt mulhatlan kapcsolatban lenni világosan kijelentik.

$\%.$

b) *Törvényjavaslat e tárgyban.*

A Hajdu-kerület belszerkezete és országgyűlési szavazat-joga jövőben egyedül e törvényen alapszik. Minden előbbi, ezzel ellenkező törvény, rendelet vagy határozat eltöröltetik.

I. RÉSZ.

A Hajdu-kerületről általában.

1. §. A Hajdu-kerületnek, mint anyatörvényhatóságnak, kebeléhez tartoznak : az egyes hajdúvárosok, azoknak minden lakosai különbség nélkül; ugy szintén minden ingó és ingatlan érték a Hajdu-kerület határain belől;

2. §. A Hajdu-kerület önálló törvényhatóság, és e jelleménél fogva szabályokat alkot, határozatokat és ítéleteket hoz, azokat végre is hajtja; más törvényhatóságokkal, közigazgatási testületekkel és a főkormányzések-

kel közvetlen levelez ; szóval, e törvényben körülírt felsőbb felügyelés alatt önmagát kormányozza.

3. §. A Hajdu-kerület és egyes városok egymás között rész szerint mint egy és osztatlan törvényhatóság, részszertint mint ezen egésznek alárendelt egyes helyhatóságok állanak összefüggésben.

A) A hajdu-kerület hatóságáról.

a) Tárgybeli tekintetben.

4. §. Minden a kerület kebeléhez tartozó ingatlan birtok kivétel nélkül a kerületbeli törvényhatóság alatt áll, következésképp minden ily birtok iránt bárki ellen indítendő követelések felett az illető kerületi bíróságok ítélnek.

5. §. Adóssági és szerződési követelésekre nézve a Hajdu-kerület bíróságai alá csak a kerületbeli birtokosok, vagy állandó lakosok vannak vetve.

6. §. Személyes sértések miatt egyének között támadható oly magánkeresetek, melyek a kerületbeli állandó lakosok ellen vannak irányozva, szintén a kerületbeli bíróságok eleibe tartoznak.

Kivételek.

7. §. A kerületi bíróságok hatósága nem kebelbeliekre is kiterjesztetik lakbéri és árjegyzéki oly adósságok eseteiben, melyeket a kerület kebelében tartozkodásuk ideje alatt tettek — ha ily követelések ellenök a kerület kebelében tartozkodásuk ideje alatt indítottak meg ; és a végrehajtás — ha szükséges — átkisérő levél mellett a kerület kebelén kívüli javaikból is eszközöltetik.

8. §. Osztályok esetében, ha hajdu-kerületi javak más törvényhatóságbeli javakkal kapcsolatban lennének. Ő Főlsége fogja meghatározni, a bíraskodás mely törvényhatóságot illetendi.

b) Büntető tekintetben.

9. §. A Hajdu-kerület büntető hatósága és a büntető eljárás a büntető törvények által határozatják meg.

c) Közigazgatási tekintetben.

10. §. A kerületbeli szabályok és határozatok a kerület kebelében mindenkit különbség nélkül köteleznek.

11. §. Az országgyűlésén megajánlott közadón és segedelmeken felül a 251. szakaszban megállapított korlátok között önszükségeinek fedezésére a kerület is vethet ki egyenes adót.

12. §. Egyenes adón kívül más adóztatást, mely eddig szedetett, fölemelni, vagy újabb nemét szedetni különös törvény engedelmé nélkül nem szabad.

B) A kerület kötelességei.

13. §. A kerület és egyes városok mint közhatóságok az ország törvényeit megtartani, sőt védeni, azok szerint igazságot részrehajlatlanul szolgáltatni, és minden közterheket aránylag viselni tartoznak.

C) Szabályok és határozatok.

14. §. Szabályoknak neveztetnek oly végzések, melyek minden hasonló esetre nézve zsinórmértékül hozatnak. A szabályok:

a) Tárgyai.

15. §. Pótolják e jelen törvényt mindazokban, melyekre nézve azt rendeli, hogy szabályok által tétessék intézkedés.

16. §. Foglalhatnak magokban intézkedéseket más tárgyakra nézve is, melyek kizárólag a kerület beldolgait illetik, és melyek iránt az ország köztörvényei vagy éppen nem, vagy nem részletesen rendelkeznek.

17. §. A közlegelő és egyéb közös haszonvételek mi-kénti használata iránt azalatt, míg a törvény rendszerinti utján arányosítás, vagy tagosztály be nem hozatik, az illető községek előterjesztése és előleges vizsgálat után, e szabály fog rendelkezni. A közös haszonvételekből kiki csak birtokához aránylag részesülhet, de a közös használatból senkit, a ki fekvő értékkel bir, kirekeszteni nem lehet.

b) Érvényessége.

18. §. A szabályok az ország élő törvényeivel nem ellenkezhetnek és a kerület belviszonyain túl nem terjesz-kedhetnek.

19. §. A kerület szabályait nyomban végre is hajt-hatja; mindazonáltal, hogy a szabályok minden időben visszavételökig érvényesek legyenek, szükséges, hogy a magyar királyi helytartótanács által helybenhagyassanak; e végből tehát a kerület alkotandó szabályait alkotásuk idejétől számítva egy hét alatt e kormányzékhez fölter-jeszteni köteles.

20. §. Minden szabályt a helytartótanács által köz-bejött helybenhagyás után egy e célra szolgáló külön sza-bály-könyvbe beigtatni, és a meennyiben hozzáalkalmazás végett egyenesen a közönséget illetik, időről időre ki kell hirdetni.

21. §. Előbbi szabályokat későbbi szabályok által változtatni. sőt azokat, melyek bizonyos meghatározott körülményekre nézve voltak alkotva, ezen körülmények megszűntével, egészen meg is lehet szüntetni.

Jóváhagyás.

22. §. A magyar királyi helytartótanács jóváhagyá-sát semmi szin alatt más oknál fogva meg nem tagadhatja, mint :

a) Azon esetben, ha a szabály az országnak valamely élő törvényébe beléütköznék.

b) Ha oly intézkedéseket foglalna magában, melyeknek hatása a kerület beldolgain tulterjed.

Czélszerűbb intézkedés ajánlása által a jóváhagyást fel nem függesztheti.

23. §. A jóváhagyás megtagadása esetében köteles a helytartótanács világosan kijelenteni, ha az egész szabályt-e vagy csak némely szakaszait? és ez utóbbi esetben egyenkint, melyeket látja a törvénybe ütközni, vagy a kerület beldolgain tulterjedni; köteles továbbá határozottan kijelölni a törvényt, ugy szintén kifejtteni az okokat, melyeknél fogva a szabályt, s illetőleg annak részeit a kijelölt törvénybe ütközőnek, vagy a kerület beldolgain tulterjedőnek találja.

24. §. A fölterjesztett szabály iránt a helytartótanács akkép tartozik rendeletét kiadni: hogy három hónap elforgása alatt azon naptól számítva, mely napon a fölterjesztés a postán föladatott, ezen rendelet a kerülethez el is jusson.

25. §. Ha a királyi helytartótanácsnak a szabály iránti válaszrendelete vagy a 15. szakaszban kitett kívánatóságok nélkül szükölködnék, vagy a 22. szakaszban kitett határidőn tul késnék: a fölterjesztett szabály jóváhagyottnak tekintetik és azonnal a szabály-könyvbe beigtathatik.

26. §. A szabály némely részeinek helyben nem lett hagyása egyéb részeinek foganatban tartását, a mennyiben azt a kerület még akkor is eszközölhetőnek vagy czélszerűnek látná, nem gátolja.

Megjegyzendők.

27. §. Azon szabályokat, melyek e jelen törvény pó-

tolása tekintetéből (14. §.) szükségesek, annak hirdetésétől számítandó egy év alatt a kerület megalkotni tartozik.

28. §. Oly szabályokat, melyek nem e tekintetnél fogva, hanem más tárgyak elintézésére szükségesek: akármiikor alkothat, és a megalkotandó szabályokat akármiikor változtathatja.

A határozatokról.

29. §. Határozatnak azon végzés neveztetik, mely egyes eset elintézésére a törvényt vagy szabályt alkalmazza.

30. §. Határozatait a kerület felsőbb helybenhagyás nélkül szintén azonnal végrehajtja, azon eseteket kivéve, melyek a jelen törvényben felsőbb helybenhagyástól világosan fölfüggesztetnek. A felek előtt a felsőbb helyrei folyamodás — ha a határozattal megelégedve nem lennének — elzárva nem lehetvén.

II. RÉSZ.

Az egyes hajduvárosokról.

31. §. Mindenik hajduváros különös, tulajdon határai között önálló helyhatósággal bir; és az e törvényben kijelölt helybeli ügyeit a kerületi köztörvényhatóság ellenőrsége alatt önmaga intézi.

a) A városi községről.

32. §. A város határán belől letelepedett, vagy birtokos egyének teszik a városi községet.

1. Telepedés.

33. §. Telepedettnek tekintetik mindaz:

a) Ki a városban született és állandóan lakik.

b) Ha nem a városban született is, de oly függet-

len magánkeresetmódot folytat, mely a városbani állandó lakást föltételezi.

c) Ezeken kívül oly egyének is, kik a városban egy év óta állandóul laktak, ha telepedési szándékukat a városi hatóságnak bejelentették; telepedésök ideje pedig a közjogok szerzésére nézve egy évi folytonos lakás után azon naptól számítatik, mely napon általok a telepedés iránti nyilatkozat beadatott.

34. §. Állandó lakásának az neveztetik, mely bizonyos ideig tartó fölmondásra fogadtatott, vagy mely a lakónak sajátja.

Nem gátoltathatik.

35. §. Telepedési szándékában senki nem gátoltathatik, ha rendes utilevél, vagy más hiteles okirat, vagy csak két telepedett lakos tanubizonyosága által ugyanazonosságot bebizonyítani képes, és ha jobbágy, ezenkívül elbocsátó levele van.

A városi községhez nem tartoznak

36. §. Azonban se telepedetteknek, se a városi községhez tartozóknak semmi esetben nem tekintetnek:

a) Külföldiek, mielőtt meghonosultak volna.

b) Honfiak közül: kik nem a város kerületében születtek; a katonák, míg valóságos hadiszolgálatban állanak; és mindazok, kik e város kebelében csupán hivatalos, vagy szolgálati viszonyaiknál fogva tartózkodnak, mindaddig, míg hivatalos, vagy szolgálati lekötelezésök meg nem szűnik.

2. Idegenek.

37. §. Mindazok, kik a város kebelében akár ideiglen tartózkodnak, akár állandóul laknak, de a városi községnek nem tagjai: a városra nézve idegenek.

A község tagjainak jogai.

38. §. Közjogokat csak azon egyének gyakorolhatnak, kik a városi község tagjai.

Az idegenek jogai.

39. §. Az idegenek:

- a) Ha honfiak: telepedés, vagy birtokszerzés által közjogok nyeresére képesek.
- b) Ha külföldiek: mielőtt meghonosodtak volna, fekvő birtokot nem szerezhetnek ugyan, de bármily magánkeresetet tizhetnek.

Idegenek és községbeliek.

40. §. Magánjogi tekintetben a község tagjai, és idegen lakosok között, a 39. szakasz b) pontjának esetét kivéve, különbség nincs.

A lakosok és birtokosok kötelességei.

41. §. Minden kerületbeli birtokosok különbség nélkül kerületbeli fekvő javaiktól mindennemű közterheket egyenlően és aránylag viselni tartoznak.

42. §. A személytől és ingó értéktől pedig csak azon lakosok és birtokosok viselik a közterheket, kik eddig is viselték, fejadót azonban az adományos hajduk maradéki szintén, mint az országos nemesek, nem fizetnek.

43. §. Katonáknak a hadseregben csak telepedett lakosok állíthatatnak; a nemesek azonban e személyes terhertől mentesek.

3. A községhez tartozni megszűnik.

44. §. A községhez oly egyén, kinek se gyára, se kézművi, se kereskedési telepe a város kebelében nincs, tartozni megszűnik, ha állandó lakásával felhagy.

b) *A választókról.*

45. §. A városi községnek mindazon tagjai, kik se atyai, se gazdai hatalom alatt nincsenek, és keresztyén vallásuak választók — ha :

- a) A város kebeléhez tartozó oly fekvő tulajdont birnak, mely kirekesztőleg sajátjuk.
- b) A város kebelében mint gyárosok, kereskedők, vagy kézművesek három év óta telepedve vannak.
- c) Az orvosok, sebészek, ha nem keresztyének is, továbbá a gyógyszerárusok, ügyvédek, mérnökök, lelkészek és iskolamesterek, ha a város kebelében szintén három év óta telepedve vannak.

46. §. A választói jog megszűnik : ha valaki a 45. §. körülirt képességgel birni megszűnt.

47. §. A választó jogot nem gyakorolhatja, de el nem veszi : a ki rabságra, fogságra, vagy elzárásra ítéltetett, büntetésének ideje alatt.

48. §. Választók nem lehetnek :

- a) Testületek és társaságok tagjai, ha különben is nem képesek ; ugy szintén magok a társaságok és testületek is mint egyetemleges egyének.
- b) Özvegyek és hajadonok, bár a 42. szakaszban körülirt képességgel birnak.

A választók jogai.

49. §. Minden a 45. §-ban körülirt képességgel biró egyén az országgyűlési követet, a városi tisztviselőt és képviselőket közvetlen választja.

- a) Az országgyűlési követet, a városi tisztviselőket és képviselőket közvetlen választja.
- b) Országgyűlési követté, városi képviselővé és a kerületi minden közhivatalokra, a mennyiben a jelen törvény kivételt nem tesz, és ez utób-

biakra nézve e törvény által megkivánt képességgel bir: választathatik.

50. §. A választók a 49. §-ban említett jogokat csak személyesen gyakorolhatják.

51. §. A választóknak, tisztviselőknak és képviselőknak, se magán, se közjogi kiváltságaik a közlakosokfelett nincsenek.

A választók névkönyve.

52. §. Minden városban a választók külön névkönyvbe iratnak össze.

53. §. Ezen névkönyvbe a választók nevei mindazon megkülönböztetésekkel, melyek netalán a névegység miatt a személyek ugyanazonosságának kimutatására szolgálnak, betürend szerint beirandók. Egy külön rovatban pedig megjegyzendő az is: ha a választók közül valaki képességgel (57. §. szerint) képviselőnek nem választathatik.

54. §. Ezen névkönyv a város levéltárában a levéltárnok felügyelése alatt tartatik, és abba semmit a tanács határozata nélkül beírni, vagy belőle kitörölni nem szabad.

c) A képviselőkről.

55. §. A képviselők hat évre választatnak; hat év múlva a képviselőtestület egészben megújittatik, de előbbi tagjai ismét választhatók.

A képviselők jogai.

56. §. A képviselők a tisztviselőkkel együtt a képviselő gyűlésekben a városnak minden köz- és magánjogi dolgai felett határoznak; külön válva érvényes határozatot nem hozhatnak ugyan, de a városi tisztviselőknak bár mi oknál fogva meg nem jelenése a törvényesen kitűzött gyűlést se nem gátolja, se érvénytelenné nem teheti.

57. §. A városi képviselők egyszersmind tagjai a kerületi közgyűléseknek is, és a kerületi tisztújító széken a kerületi tisztviselőket választják.

Képesség.

58. §. Képviselők csak a helybeli állandó lakosok közül választathatnak.

59. §. Képviselőknek nem választathatnak — bár helybeli állandó lakosok lennének is — azok:

- a) Kik nem városi, hanem egyéb fizetéses közhivatalt viselnek, míg hivatalviselésök tart.
- b) Azok, kik büntetők miatt ezen jogtól ítélet által megfosztattak.
- c) Katonák, míg valóságos hadi szolgálatban vannak, bár a város kebelében születtek is.
- d) Kik nem választók.
- e) E törvény kihirdetése után hat év múlva azok sem, kik olvasni és írni nem tudnak.

60. §. Képviselő lenni megszűnik:

- a) A ki nem városi, hanem egyéb fizetéses közhivatalt vállal.
- b) A ki a képviselőségtől büntette miatt ítélet által megfosztatik.
- c) A ki választói képességét elveszti.

A képviselők hitformája.

61. §. Képviselők beigtatásuk alkalmával következő hitet tesznek:

„Én N. N. esküszöm az egy élő Istenre sat. hogy a városnak minden köz- és magánjogi dolgaiban, a mennyiben azoknak valamely része rám bizatnék, igazán és hiven eljárók; a városi és kerületek köztanácskozásaiban legjobb tudomásom és lelkiismeretem szerint veszek részt, és szavazatomat is akként adom; az ország törvényeit — a

mennyiben rajtam álland — híven megőrzöm; a kerület és városom jogait, közjavát és gyarapodását minden tőlem kitelhető igazságos és törvényes eszközök által előmozdítani igyekezendem.“

A képviselők száma.

62. §. Minden egyes városi képviselők száma annyi leendő, mennyi az összes lakosok száma ötvennel elosztva.

63. §. Ugyanezen arányban fogy és szaporodik a képviselők száma minden hajdúvárosban a lakosok számához képest.

III. RÉSZ.

A kerület s illetőleg városok magán
értékéről.

64. §. A kerület s illetőleg egyes városok azon fekvő javaikon túl, melyeknek mint ilyenek a jelen törvény kihirdetésekor már birtokában voltak: fekvő javakat nem szerezhetnek, kivéven oly telkeket, melyekre közigazgatási tekintetből szükségök van; de ilyeneket is csak a kerületek határain belül.

65. §. Közhaszon, vagy szükség tekintetéből ily fekvő javak elidegeníthetők.

66. §. Azon magán haszonvételeknek gyakorlataban, melyeknek jövedelmei e törvény kihirdetésekor közpénztárba folytak: továbbá is megmaradnak.

67. §. A kerület és illetőleg városok magán értékének jövedelmei a kerület s illetőleg város közszükségeinek pótlására szolgálnak; és adót bármi czim alatt csak akkor és annyiban lehet a lakosokra kivetni: a mennyiben ezen jövedelmek a közszükség fedezésére nem elegendők.

IV. RÉSZ.

A közigazgatásról.

68. §. A közigazgatás a Hajdú-kerületben részszerint a városi helybeli hatóságok, részszerint a kerületi köztörvényhatóság által eszközöltetik.

A) *A helybeli hatóságokról.*

69. A helybeli hatóságok köréhez tartozó tárgyak részszerint a képviselői gyűlésekben, rész szerint a tanácsüléseiben intéztetnek el.

a) *A képviselői gyűlésről.*

70. §. A képviselői gyűlés:

- a) Tagjai a helybeli tisztviselők és képviselők együttlévé.
- b) Elnöke a városi hadnagy; ennek akadályá esetében pedig a legidősb tanácsbeli.
- c) Tartatik minden évben legalább négyzer, a szabály által változatlanul megállapítandó időken; tartathatik azonban többször is, ha, és a mennyiszer maga a képviselői gyűlés, vagy a tanács szükségesnek véli.
- d) A jelenlévők többsége határoz; tartására pedig megkivántatik, hogy legalább 20 képviselő az elnökön kívül jelen legyen.
- e) A képviselői gyűlés tartását előre különösen is kihirdetni a hadnagy kötelessége.

A képviselői gyűlés tárgyai.

71. §. Kirekesztőleg a képviselői gyűlésen tárgyalatnak s illetőleg intéztetnek el:

- a) A város közhasználatú javainak mimódoni kezelése vagy elidegenítése.
- b) A város közszükségeinek és jövedelmeinek előleges évenkénti kiszámítása.
- c) A választó képesség felett ítélendő esküdtbirák választása.
- d) A város pénztárainak megvizsgálásairól szóló tudósítások bemutatása.
- e) Ott, hol a patronátusi jogok a várost illetik, ezeknek gyakorlása, és a kötelességek mikénti teljesítése.
- f) A város nevében kötendő egyezségek helybenhagyása, és ily egyezségekre meghatalmazó levelek kiadása.
- g) A városok egymás elleni követeléseinek megindítása.
- h) Utálványozások a pénztárakra rendszerint csak a képviseleti gyűlés által történhetnek; a képviseleti gyűlés azonban a tanácsot, és illetőleg a hadnagyot felhatalmazhatja, hogy az évi költségvetésben ellátott szükségekre bizonyos korlátok között szintén utalványozhassanak.
- i) Kérelmezés a kerületi hatósághoz oly közigazgatási tárgyakban, melyek csak szabály, vagy közvetlen a kerületi hatóság által intéztethetnek el.
- k) Elhatározása, hogy kerületi vagy helybeli tisztviselők ellen visszaélés, vagy hanyagság esetében közkereset indíttassék, ha az iránt tétetik indítvány, hogy a közkereset a község mint panaszló nevében sürgettéssék, az egyéni jogok, panaszt a tisztviselők ellen tehetni, fennmaradván.

Ezeken kívül a képviselői gyűlés által lesznek el-

intézendők oly tárgyak is, melyek különös fontosságuknál fogva a tanács által a képviselői gyűlés eleibe utasítottak.

b) *A tanácsülésekről.*

72. §. A tanácsülésnek :

- a) Tagjai a tisztviselők és tanácsbeliek.
- b) Elnöke a városi hadnagy, és ennek akadályozása esetében a legidősb tanácsbeli.
- c) Tartatnak : hányszor az elnök, vagy maga a tanács szükségesnek véli.
- d) A jelenlévők többsége határoz ; tartására pedig az elnökkel együtt legalább három tanácsbeli, és egy jegyző kivántatik.

A tanácsülés tárgyai.

73. §. A tanács üléseiben intéztetnek el mindazon tárgyak, melyek a 77. §-ban említve nincsenek. Különösen megemlítettnek :

- a) A kerületi hatóság végzéseinek és szabályainak végrehajtása, a mennyiben ezt a kerületi tisztviselők közvetlen nem teljesíthetnék.
- b) Kölcsönadások a város kezelése alatt lévő alapítványi és árvai pénztárakból.
- c) Telekbirói dolgok, a betáblázások és kitáblázások.
- d) Ellenmondások és elbűntetések.
- e) Nyilvános örökösödés eseteiben az 1840: 13. törvény értelmé szerint bírák és elnök kirendelése, ha a felosztandó örökség egyedül a város kebeléhez tartozik.
- f) A közoktatásra való felügyelés.
- g) Az árvák dolga.
- h) Rendőrség.

- i) A város nevében magán egyének elleni követelések megindítása.
- k) A közpénztárakra való vigyázat.
- l) A számadások előleges átnézése.
- m) Előkészítése azon tárgyaknak, melyek a képviselői gyűlés által lesznek elintézendők.
- n) Magán panaszok elintézése.
- o) Karhatalom kirendelése váltó ügyekben hozott ítéletek végrehajtására.

B) *A kerületi hatóságokról.*

74. §. A kerületi hatóság, rész szerint a helybeli hatóságokra felügyelőleg, részint közvetlen rendelkezőleg működik.

Felügyelőleg.

75. §. A kerülethez, mint anya-törvényhatósághoz folyamodni lehet minden tárgyra nézve, mely a helyhatóságok által magán egyének között közigazgatás útján elintéztetett.

76. §. A kerület az egyes városokkal tisztviselői által van összefüggésben.

77. §. Miként gyakorolja a kerület felügyelési s illetőleg ellenőrségi jogát a közigazgatási tárgyakban? részletesen az ezen tárgyakról szóló szakaszokban fordul elő.

Rendelkezőleg.

78. §. Közvetlenül a kerületi hatóság rendelkezése alá az itt jegyzett tárgyak tartoznak:

- a) A közutak.
- b) Kölcsönvételek, vagy a közérték elidegenítése esetében a fenforgó szükségnek, vagy közhaszonnak megvizsgálása.
- c) Szabályok alkotása.

- d) A kerületi közszükségeknek évenkénti előleges kiszámítása.
- e) A kerületi és helybeli szükségekre kivetendő adó-mennyiségnek, a rovásos összeírás tárgyainak, és adó kulcsának megállapítása.
- f) A kerületben szállásoló katonaságnak ellátása iránti rendelkezés.
- g) Az egyes hatóságok közötti kérdések elintézése.
- h) A köz, árvai és alapítványi számadások megvizsgálása.
- i) Számadó tisztek részére felmentő levelek kiadása.
- k) A kerületi és helyhatósági tisztviselők és szolgák fizetéseinek szabályozása.
- l) Új hivatalok felállítása, vagy az eddigieknek megszüntetése.
- m) Hivatalbeli visszaélések, vagy hanyagság miatt közkeresetnek a kerület nevében leendő megindítása.
- n) A főkormányszék rendeletei s a törvényhatóságok levelezései.
- o) Utalványozások a kerületi pénztárra; a kerület azonban az alkapitányt is felhatalmazhatja, hogy bizonyos korlátok között az évi költségvetésben ellátott tárgyakra nézve a közpénztárból utalványozzon.
- p) Az országnak és kerületnek alkotmányos jogait érdeklő kérdések.
- q) Az országgyűlési utasítások kidolgozása.
- r) A képviselők választása ellen a 186-dik szakasz esetében emelhető panaszok.
- s) Árszabások, és vadászati tilalmak.

Ezenkívül a magán ügyek közül egyedül a kerületi hatóság eleibe tartoznak :

1-or. Nyilvános örökösödés esetében elnök és bírák kinevezése, ha az osztály tárgya több város kebeléhez tartoznék.

2-or. Rövid útu visszahelyezésekre ítélő bírák helyettesítése.

3-or. Karhatalom kirendelése polgári ügyekben, kivéven a 73. §. pontja alatti esetet.

Közgyűlések.

79. §. A kerületi hatóság mindazon tárgyakban, melyeknek közvetlen elintézése e törvényben más testületre bízva nincs: a kerületi közgyűlés által intézkedik. Ezen közgyűlésnek:

- a) Tagjai a képviselők, a kerületi tisztviselők és a városok hadnagyai.
- b) Elnöke a kerületi főkapitány, ennek akadályozása esetében az alkapitány, vagy ha ez is akadályozva lenne, a legidősb táblabíró.
- c) Tartatik minden évben legalább négyszer a szabály által változatlanul megállapítandó időben; tartathatik azonban többször is, ha, és mennyiszor maga a közgyűlés, vagy a főkapitány szükségesnek véli.
- d) A jelenlévők többsége határoz; tartására pedig megkivántatik: hogy az elnökön kívül legalább 40 képviselő jelen legyen.

Általános rendeletek a képviselői és közgyűlésekre nézve.

a) *Kihirdetésök.*

80. §. A közgyűlések tartása különös hirdetmények által, melyekben a fölveendő tárgyak általán, és a nevezetesebbek különleg is érintve legyenek, az egyes váro-

soknak rendszerint 14 nappal előbb tudtokra adandó. Ezekben pedig a városházánál kifüggesztett hirdetmény és kittüzendő zászló által közhirül teendő.

81. §. A hirdetményt az alkapitány és egy jegyző írják alá, kik az elkövetett hibákért, vagy a hirdetésnek elmulasztásaért felelősök. Az időszakos rendes közgyűléseknek ekként történt kihirdetése a főkapitánynak is bejelentendő.

82. §. A képviselői gyűlés legalább nyolcz nappal előbb a városházánál kittüzendő zászló és egyéb szokásban lévő módok által hirdettetik, az előforduló tárgyak jegyzéke az egyházak és a városháza ajtai előtt nyilvánosan felolvastatik, a tudakozó képviselőnek pedig felvilágosítást a jegyzői hivatal is adni köteles.

b) *Tanácskozási rend.*

83. §. A gyűlésekben indítványt minden tag bármely tárgy iránt tehet, és ha az két tag által pártoltatik: a gyűlés felette határozni köteles.

84. §. Bármely hivatalos eljárás iránt akármely tisztviselőhöz minden egyes tagnak kérdést intézni lehet, és a kérdezett tisztviselő felvilágosítást adni tartozik.

85. §. Fontosabb tárgyakban előleges véleményezés végett választmány is rendeltethetik, és a kiküldésnek titkos szavazás útján kell történni, ha ez csak két tag által sürgettetnék is. Ezen választmánynak az indítványozó mindenkor tagja; és midőn a választmány indítványát elfogadandónak véli: — ha elvállalni akarja — jegyzője is; különben valamint elnököt, úgy jegyzőt is a választmány maga köréből nevez.

86. §. A szavazatok a szőlők szerint vétetnek számba, de ha a jelenlevők közül csak három tag is általános szavazást sürget: a kérdés mindenkor titkos szavazás által

döntetik el. A szavazás mindig fekete és fehér golyókkal történik.

87. §. A szavazás megtörténvén, a szavazatok mindenkor a közgyűlés színe előtt egyik jegyző által vétetnek számba.

88. §. A helynek, hol a szavazás történik, és a szavazás módjának akkénti elrendezése, hogy az titkos legyen; továbbá, hogy se a szavazók a szavazás alatt valamely a meggyőződésen kívüli külső befolyásnak kitéve ne legyenek, se pedig ők magok netalán ugyanazon egy kérdésre többszöri szavazás által visszaélést ne gyakorolhassanak: mindezek iránt a gyűlés intézkedik.

c) Elnök.

89. §. Az elnök nyitja meg az ülést, és oszlatja el.

90. §. Az elnök kötelessége a végzést kimondani.

91. §. Oly esetben, midőn valamely kérdés felett a szavazatok egyenlő két részre oszlanak: az elnök szava határoz.

92. §. Az elnök fentartja a tanácskozási esendét és illedelmet.

93. §. Az elnök teszi fel a kérdést, mely felett a szavazás történjék; vagy ha több kérdés fejlenék ki: ő választja el azokat, és igazgatja a tanácskozást; de a kérdés mikénti állítása iránt, ha az vagy világos, vagy egyszerű nem lenne: a gyűlés határoz.

94. §. Az elnök határozza meg a felveendő tárgyak rendét, ha csak a gyűlés többsége más fölveendő tárgynak elsőbbséget nem tulajdonít.

95. §. Oly tárgyak jegyzékét, melyek a gyűlés kihirdetése után jöttek közbe: azonnal a gyűlés kezdetével a jegyzői hivatal által felolvastatja. Ezeknek fölvétele iránt a sort a gyűlés határozza el; sőt fontosabb közérdekű tárgyaknak fölvetelét a jövő gyűlésre is elhalaszthatja

oly ezélből: hogy a hirdetményben minden képviselők tudomására eljussanak.

d) Csend és illedelem.

96. §. A gyűlés tagjai, a gyűléseni magokviseleteért, a köztörvényben kijelölt eseteken kívül, szabály által semmi büntetés alá nem vonathatnak.

97. §. A hallgatóságnak a tanácskozási teremben se helyeslés, se helyben nem hagyás jeleit adni nem szabad; és ha ezt akár egyes hallgatók, akár a hallgatóság együttvéve cselekednék: az elnök által a csend megtartására mindenekelőtt intetni fognak.

98. §. A csend és illedelemnek a hallgatóság által oly megsértéseire, melyek más közfenyíték alá tartozó cselekvésekbe át nem mennek: hozhat a közgyűlés a köztörvény értelmében rendőri szabályokat.

99. §. Midőn az elnök háromszori megintésének sikere nincs, a rendbontók ellen határozott büntetésnek van helye; és ha a rendbontó tudatik, őtet az elnök a teremből ki is parancsolhatja, sőt ellenkezés esetében ki is vezettetheti.

100. §. Ha nem egyes hallgatók, hanem a hallgatóság nagy része a tanácskozási illedelemet zajos kitörésekkel háborítja, és az elnök kétszeri megintésének sikere nincs, az elnök a jelen szakaszra hivatkozva, a harmadik intés alkalmával kijelentheti: hogy azon esetben, ha intése sikertelen marad, az egész hallgatóságot ki fogja parancsolni.

101. §. Ha az elnöknek ezen intése sem lenne sikeres, a hallgatóságot valósággal kiharancsolhatja és a karzatokat bezárathatja.

102. §. Kiürítettvén pedig a karzat, miután azon tárgy fölött, mely a kitörésekre alkalmat szolgáltatott. a

a nácskozás be van fejezve: a karzat ismét kinyitattik és a tanácskozás a szokott nyilvánossággal foly.

103. §. Ha a hallgatóság a 105. szakasz esetében az elnök szavának engedni és a termet felszólítására elhagyni nem akarná: az elnök a gyűlést azon napon eloszlottnak nyilvánítván, a karzat ajtait bezáratja, és azoknak neveit, kik engedelmeskedni nem akartak, fölíratván, a közvádliót közkereset indítására utasítja. Mielőtt azonban ezt tenné: a jelen szakaszt a jegyző által figyelmeztetés végett felolvastatni s annak tartalmát a hallgatóság előtt megmagyarázni köteles.

104. §. A rend fentartására a tanácskozási teremben belől az őrsereg, és különösen e végre választandó csendtiszték (constabler) ügyelnek. A tanácskozás ideje alatt a termen belől se hajdú, se katonai karhatalom nem lehet. — Az őrseregnek, s csendtisztéknek e szolgálatban utasítását a szabály foglalja magában.

e) Nyilvánosság.

105. §. A tanácskozások mind a köz-, mind a képviselői gyűlésekben, mind a tanács üléseiben nyilvánosak.

V. RÉSZ.

A b i r á s k o d á s r ó l.

A) Az egyes városokban.

106. §. A városi törvényszék áll: a hadnagyból, mint elnökből, öt törvénytudó közbirákból, és a jegyzőből, kik egyenlő szavazattal bírnak mindnyájan. Itélet-hozásra az elnökkel együtt legalább öt tag kívántatik.

107. §. A városi törvényszék eljár polgári és rendőri tárgyakban.

a) Polgári eljárás.

108. §. A városi törvényszék, mint első bíró eleibe tartoznak mindazon perek, melyek a város határában levő ingó és ingatlan érték iránt, úgy szintén azon magánkövetelések is, melyek a helybeli állandó lakosok személyei ellen bárki által támasztattak.

109. §. Egyéb polgári ügyekben a városi törvényszék eljárásának következő esetekben van helye:

a) Bírói zárok és letiltások fölött a kerületi közgyűlés rendelkezései előleg intézkedik.

b) Teljesíti a váltóperekben a váltótörvényszékek megkeresésére mindazt, mit az első bíróságú hatósággal fölruházott rendezett tanácsoknak az 1839. 15. törvénycikkely kötelességül tesz.

A kebelbéli lakosok ellen bárki által támasztható oly követelések esetében, melyek e törvény rendelete szerint a kerületi törvényszék eleibe tartoznak, a városi bírói szék egyeztető bíró, és ennél fogva a törvény rendszerinti útján pört indítani nem lehet a helybeli bírói szék bizonyáglevele nélkül, hogy az egyeztetés megpróbáltatott, de nem sikerült.

b) Büntető eljárás.

110. §. A városi törvényszék e tekintetben csak rendőri kihágások fölött ítél, a rendőri törvények és szabályok szerint.

c) Szóbeli és vásári bíróság.

111. §. A szóbeli és mezei rendőrségi bíróság alakja és eljárása iránt a köztörvény rendelkezik. Az 1836-ik évi 18. törvény pedig világosan ezen kerület egyes városaira is oly megjegyzéssel terjesztetik ki: hogy az említett

czikkely szerint alkotandó bíróság a földesuraknak, szolgabiráknak tulajdonított hatóságot is fogja gyakorolni.

d) A kerületben.

112. §. A kerület biráskodása polgári ügyekben a kerületi törvényszék által gyakoroltatik.

a) Tagjai.

113. §. A kerületi törvényszék tagjai a főbíró, mint elnök, és nyolcz közbírák együttvéve; a közbírák előadók is. Itélethozásra az elnökkel együtt két tag jelenléte kívántatik.

b) Eljárása.

114. §. A kerületi törvényszék ítél:

a) Mint első bíró minden oly pereket, melyeknek tárgya több város kebeléhez tartozik; a városoknak egymás közötti, ugy szintén mind a kerület által a 278. §. esetében a köztisztviselők ellen indítandó kárpótlási követelések fölött; a két hitvalláson levő evangélikusok válóperci-ben; és a hajdúságot bizonyító perekben.

b) Mint főlebbviteli bíró azon perekben, melyek a városi mint első bíróságok által elítéltettek.

115. §. A városi és kerületi törvényszék eljárása a közigazgatástól minden tekintetben elválasztatik, és a törvényszék tagjai a bírói eljáráson kívül semmi egyéb eljárással nem foglalkozhatnak.

Általános rendeletek.

116. §. Városi és kerületi törvényszékeknek tartatni addig és annyiszor kell, a meddig és hányszor a szükség kívánja a törvénykezési szakokra való tekintet nélkül.

117. §. Mind a városok, mind a kerületi törvényszé-

keknél a per előadása és folkészítése nyilvános; és csak az ítélethozás történik titokban.

118. § A főlebbvitel a városi törvényszéktől, a mezei rendőri és szóbeli bíraktól, a kerületi törvényszékre, és innen főlebb a hétszemélyű táblára; a kerületi törvényszéktől pedig mint első bíróságtól a királyi és innen a hétszemélyű táblára a köz törvény értelmében történik.

119. §. Egyébiránt a törvényszékek a köztörvény szerint járnak el.

Büntető ügyekben.

120. §. A büntető bíraskodás, a 110. szakasz esetét kivéve, egyedül a kerület által gyakoroltatik.

VI. RÉSZ.

A végrehajtásról.

121. §. A bíraskodás, a határozatok végrehajtása a tisztviselők által kezeltetik.

122. §. Minden egyes hajdúvárosban a tisztviselők következők:

a) Hadnagy.	f) Adószedő.
b) Tanácsbeliek.	g) Közgyámátya.
c) Törvényszéki közbirák.	h) Gazda.
d) Jegyzők.	i) Mezei rendőr.
e) Levéltárnok.	k) Tiszti ügyész.

123. §. Ezen tisztviselők a népgyűlésekben három évre választatnak. A helybeli választók által három év mulva a tisztviselő kar egészben megújittatik. de előbbi tagjai ismét választhatók.

124. §. A kerületi tisztviselők következők:

a) Alkapitány.	d) Közigazgatási táblabirák.
b) Főbíró.	e) Jegyzők.
c) Törvényszéki közbirák.	f) Tiszti ügyészek.

g) Pénztárnok.	l) Csendbiztos.
h) Számvevő.	m) Tiszti mérnök.
i) Levéltárnok.	n) Tiszti főorvos.
k) Katonai biztos.	

125. §. Ezen tisztviselők a tisztujtószékeken három évre választatnak a kerületi összes képviselők által. Három év múlva a tisztviselői kar egészben megújittatik; de előbbi tagjai ismét választhatók.

Képesség.

126. §. Városi tisztviselőknél csak a helybeli állandó lakosok közül választathatnak, — kerületi tisztviselőknél pedig az összes kerület állandó lakosai közül.

127. §. Választhatók polgári állásukra való különbség nélkül bármely keresztyén vallásuak. Azonban átalánosán megkivántatik :

- a) A kerületi fő- és közbirákra, és a kerületi, ugy szintén a városi jegyzőkre nézve, hogy 24 évesek és törvénytudók ;
- b) A táblabirákra és tanácsbeliekre, hogy 24 évesek legyenek.
- c) A tiszti ügyvédekre, orvosokra, seborvosokra és mérnökökre, hogy az illető tudományokból a szokott oklevelet megnyerték ;
- d) A számadással tartozó hivatalokra, hogy a szükséges biztosítást teljesítették légyen.

128. §. Ha szükséges : a hivatalok mind az egyes városokban, mind a kerületben s illetőleg a tisztviselők is szabály által szaporíttathatnak ; de kevesebb hivatal az itt előszámláltaknál nem lehet.

129. §. Az ekként szaporítandó tisztviselők szintén választás alá esnek.

Eljárás.

130. §. A kerületi tisztviselők bárminemű eljárásoknál a helybeli hadnagyok, mint törvényes bizonyosság közbejötté nélkül, érvényesen nem működhetnek, és tudósításaikat is, a mennyiben kívántatik, ezekkel együtt teszik, kivéven, ha maga a hadnagy ellen lenne panasz, mely esetben más városbeli hadnagyot kötelesek meghívni.

131. §. Az utasítást a tisztviselők számára, úgy szinte azoknak eljárási körét a szabály állapítandja meg

VII. RÉSZ.

A főfelügyelésről.

132. §. A főfelügyelés a kerületek felett gyakoroltatik közigazgatási és végrehajtási tekintetben.

a) *Közigazgatási tekintetben.*

133. §. Közigazgatási tekintetben a főfelügyelés a magyar kir. helytartótanács által gyakoroltatik.

134. §. Ezen főfelügyelési jognál fogva a kerület a helytartótanács helybenhagyása nélkül határozatait végre nem hajthatja következőtárgyak iránt:

- a) Az évi költségek előleges kiszámítása és a kivetendő adómennyiség iránt; e tárgyakra nézve azonban a helytartótanács felügyelési joga, a 257. szakasz eseteit kivéve, tovább nem terjedhet, mint oda: hogy a kivetendő adómennyiség a törvény által meghatározott maximumot ne haladja. (151. §.)
- b) Az adórovásoknak megállapítása iránt.
- c) A város értékének elidegenítése, vagy új szerzés iránt.
- d) Kölcsönvételek iránt.

e) Számadó-tiszteknek felmentő levelek kiadása iránt.

f) Uj hivatalok felállítása, a felállítottaknak megszüntetése, és a hivatalnokok fizetésének szaporítása iránt.

g) Az országutaknak más helyre áttétele iránt.

Mindezen tárgyakban a hozandó határozatok helybenhagyás végett a végrehajtás előtt a m. kir. helytartótanácsnak fölterjesztendők; a helytartótanács mindazáltal válaszrendeletét legfőlebb hat hét alatt a felírásnak postára lett feladásától kiadni tartozik; ellenkező esetben a határozat helybenhagyottnak tekintetik.

135. §. Egyéb tárgyak felső jóváhagyás nélkül is elintéztethetnek; de minden közgyűlési jegyzőkönyvek tudomás végett a helytartótanácsnak felterjesztendők.

136. §. A tiszti számadások megvizsgálása pedig befejezettnek csak akkor tekintetik: midőn a helytartótanácsnak észrevétele nincs; ellenben a Helytartótanács lehető észrevételeit a számadások fölterjesztésétől számitandó legfőlebb egy év alatt a kerülethez leküldeni köteles; ellenkező esetben a számadásokból eredő fogyatkozásokért kárpótlással többé nem a számadó, hanem a helytartótanács elnöke és illető tagjai tartoznak.

b) *Végrehajtási tekintetben.*

137. §. Végrehajtási tekintetben a főfelügyelés a főkapitány által gyakoroltatik; ennek nem léte, vagy akadályozása esetében az pedig az alkapitány által.

138. §. A főkapitányt a kerületi, különösen e végből hirdetendő közgyűlésben a képviselők által, kijelölés és polgári állásra való tekintet nélkül, titkos szavazat útján választandó három egyén közül Ő Felsege nevezi.

139. §. A főkapitány a végrehajtást semmi részben nem kezelheti, és azért minden irományok és levelezések,

melyek a kerülethez intézve vannak, az alkapitány által kezeltetnek, és ezekről az alkapitány felel is.

140. §. A főkapitány jogai :

- a) Elnököl a tisztujtítószékeken és közgyűléseken.
- b) Bármely tisztviselőt hivatali eljárása iránt kérdőre vonhat.
- c) A képviselőnek választását tárgyazó tudósításokat a választmányok tagjainak legalább 12 általa meghivatandó képviselőnek és a tiszti ügyésznek jelenlétében a választás után egy év alatt megvizsgálni, és tapasztalandó visszaélés esetében az illetők ellen a köz-kereset megindítására szükséges lépéseket megrendelni, de ezen vizsgálat az egyes városok tanácsainak a közgyűlésen előadandó kívánságára is teljesíteni, minden esetben pedig a közgyűlést a vizsgálat eredményéről tudósítani tartozik.
- a) Az e törvény által egyenesen rá bízott közigazgatási rendelkezéseket megtenni.

141. §. A főkapitány kötelessége a rendes közgyűlések előtt évnegyedenként a közigazgatás minden ágazataira nézve a tárgyjegyzék segítségével számot kérő (scontralis) gyűléseket tartani, melyeken az általa meghivatandó legalább 12 képviselőn kívül minden tisztviselő megjelenni és hivataloskodásáról számolni köteles.

142. §. A számkérő (scontralis) gyűlés a hanyag tisztviselőket hivataluk serényebb folytatására s a függőben levő tárgyak hová-hamarabb leendő befejezésére inti; hanyagság, vagy visszaélés eseteiben pedig az illetőknek közkereset alá vételét eszközli, és eljárásáról a közgyűlést tudósítja.

143. §. Hasonló számkérő (scontralis) gyűléseket tarthat a főkapitány az egyes városokban is; de egyébiránt a közigazgatás bármi ágát a kerületi közgyűlés és

kerületi tisztviselők vagy küldöttségek által is megvizsgálthatja; ezen helybeli számbavevő (scontralis) gyűlések szintegy, mint a kerületiek, a kerületi közgyűlésre tudósítást tesznek.

Általánosán.

144. §. A főkapitány legfőbb jogának és legfőbb kötelességei tartsa: hogy a kerületi és helyhatósági közigazgatásban a törvény és szabályok szerint rendet, szabatoságot és gyorsaságot eszközöljön.

VIII. RÉSZ.

Az országgyűlési szavazatról.

145. §. A Hajdú-kerület az országgyűlésen a megyékkel egyenlő, az az: két szavazattal bir; — az országgyűlésre két követet küld. és ezen követeknek helye a követi táblánál van.

IX. RÉSZ.

A választásról.

146. §. Az országgyűlési követ és a képviselők kijelölés nélkül választatnak.

147. §. Minden választó azon város képviselőjének és tisztviselőjének választásában vehet részt, a melyben vagy lakik, vagy birtokos.

148. §. Minden közvetlen választást megelőzi a választók névkönyvének kiigazítása.

A) A képviselők választásáról különösen.

149. §. A képviselők választásánál elnök a főkapitány által az illető város felszólítása következtében kiküldendő egyik közigazgatási táblabíró.

150. §. A választók névkönyve kiigazítottván, a tanács a kiküldött táblabíró elnöklete alatt következő határozatokat hoz :

a) Megállapítja a választandó képviselők számát.

b) Kihirdeteti a választás napját, óráját és helyét.

c) Szavazati lapokat nyomtat, melyeken sorszám szerint annyi üres helynek kell lenni, hány a választandó képviselő.

151. §. Legalább hét héttel a választás napja előtt a szavazati lapoknak készen kell lenni.

152. §. A szavazati lapok a jegyzőnél tétetnek le, ettől tartoznak azokat a választók személyesen elvinni, és az üres helyeket betöltvén, a választás napján a szavazatszedő biztosságnak beadni.

153. §. A szavazatszedő biztosság áll : a kiküldött táblabíróból, mint elnökből, a hadnagyból, és jegyzőből, kik hivatalbeli hitők alatt járnak el.

154. §. A képviselők választása mindenkor új esztendő után következő első hétfőn; vagy ha ez ünnep lenne : a következő napon történik.

Eljárás a választás körül.

155. §. A választás napján a választási biztosság a kijelölt helyen és időben megjelenik; délelőtti 8 órától 12-ig és délutáni három órától hétig egész nap együtt marad, a szavazó lapokat átveendő.

156. §. A biztosság ülése nyilvános.

157. §. A választók a szavazati lapokat személyesen tartoznak átadni.

158. §. A biztosság az illető választói névkönyvet a szavazókra nézve bizonyító oklevélként használja.

159. §. A szavazó szavazati lapjának átadása alkalmával nevét megmondani, és ha képessége az esküdt

biróság ítéleténél fogva állapítottatott meg, azon biróságtól nyert bizonyítványt is előmutatni tartozik.

160. §. A biztosság, ha a szavazó neve a választói névkönyvbe már be van írva, azt fölkeresni, és hogy szavazott, külön rovatba följegyezni; ha pedig neve még beírva nem lenne, hanem az esküdt biróság ítéleténél fogva szavazna: őtet a névkönyvbe pótolólag szintazon megjegyzéssel, hogy már szavazott, beírni köteles.

161. §. A szavazati lapot se felbontani, se biztosság előtt betölteni nem szabad; hanem azt a szavazó maga már beírva elhozni, és egy e célra szolgáló két kulccsal lezárt szekrénybe a választmány előtt bevetni köteles. Egyik kulcs az elnöknel, másik a biztossági tagok legdösbikénél leend.

162. §. Csak azon lapok fogadtatnak el, melyeket a választók személyesen beadnak; ha valaki más neve alatt szavazni merészelve: büntettetik; a büntetést a szabály határozza meg.

163. §. Estvéli hét órán túl szavazati lapot a biztosság elfogadni többé nem tartozik, hanem az elnök az ülést elosztatván, a szavazatszedő terem bezáratik. Hány napig tartson a választás: a szabály határozza meg.

164. §. A választásnál a csend és rend fentartására ügyelni az elnök kötelessége; és e célból ugyanazon jogokkal ruháztatik föl, melyekkel a közgyűlés elnöke.

Eljárás a választás után.

165. §. A választás befejezését követő napon a biztosság az elnök által kitűzött órában nyilvánosan összetül, és a szavazatokat összeszámolja.

166. §. A szavazatok összeszámolásában következők megtartandók:

a) Csak oly szavazati lapok fogadtatnak el, melyek

a tanács által boesáttattak ki. Oly szavazat, mely más papírosra van írva. számba nem vétetik.

b) Oly név, mely olvashatólag írva nincs : számba nem vétetik ; de azért többi részben a szavazati lap érvényes.

c) Csak annyi név vétetik számba : a hány sorszám a szavazati lapon kinyomva van ; ha ennél több név lenne felírva, az ezen számon túl következők számba nem vétetnek.

d) Ha több név van felírva, mint a mennyi a választandók száma, és úgy összezavarva, hogy a nevekben a sort meghatározni a biztosság nem képes : az egész lap érvénytelen.

e) Ha egy csomóban több szavazati lap van összecsavarva, ha egymástól különböznek : mind érvénytelenek ; ha mindenben megegyeznek : csak egybe számíttatnak.

f) Ha oly név van felírva, mely nem választható : számba nem vétetik.

167. §. Azok, kik legtöbb szavazatot nyertek : választva vannak. A szavazatok egyenlő eloszlása esetében az elnök határoz.

168. §. A biztosság, eljárásának sikeréről, a tanácsüléshez tudósítást tesz, és ebben a történetet körülményesen leírja, nevezetesen :

a) Hol, és hány órakor gyűlt össze, és nyilvánosan-e és meddig ült együtt ?

b) Ha valaki idegen név alatt kívánt szavazni, s visszautasított.

c) Ha valamely lapon olvashatatlan nevet talált, a lapon nyomtatott sorszámot érdekelve, mely alatt a név van.

d) Ha valamely lapon több név volt felírva, mint mennyinek írva lenni kell.

e) Ha valamely lapot azért, mert nem a közgyűlés

által kiadott nyomtatványra volt írva, vagy a 173 §. d) vagy e) pontjainak esetében egészen félrevetett;

f) Hány választó közül hány szavazatot, és végre:

g) A választottak neveit mint eredményt.

169. §. A biztosság e tudósításhoz a szavazati lapokat, kívül sorszámmal jelölve, mint bizonyító okiratokat hozzászátolja.

170. §. E tudósítást a biztosság minden tagja aláírni köteles, de ha az eljárás ellen valami kifogás lenne, azt különösen följegyezheti.

171. §. Miután a biztosság munkálatát befejezte és tudósítását a tanácsnak bemutatta, a tanács képviseleti gyűlést rendel, és e gyűlésen a választás iránti tudósítás újra kihirdettetvén, a választottak hitletétel által beigattatnak.

172. §. A választás nem érvénytelen, ha valaki, a ki nek választói joga lett volna, a névkönyvből kimaradt; hanem e miatt panaszt emelhet; és vétkes szándékoságért az összeíró biztosság felelős.

173. §. A választás oly választók panaszára, kik idő rövidsége miatt nem szavazhattak: érvénytelen, ha a biztosság a választási lapok beadására a 162 és 170 §§-ban kitett időt a választási helyen nem egészen töltötte ki; és a biztosság tagjai a köztörvényi bíró előtt felelősök. De e tekintetből panaszt tenni csak a választást legközelebb követő három hónap lehet; későbbi hasonló panaszok el nem fogadtatnak.

174. §. A választásról szóló tudósítást egy eredeti példányban a szavazati lapokkal együtt a kiküldött tábla-bíró a kerületi közgyűlésnek bemutatni, és a választásnak befejezése után legföljebb három nap alatt a főkapitányt eljárásáról tudósítani köteles.

175. §. A főkapitány, miután minden városban a képviselők választása végbement: az utolsó tudósítás vételél-

től számítva legfőlebb 14 napra közgyűlést hirdet, melyen a választottak névsora felolvastatik, ezek pedig magokat jelenteni tartoznak, s ekképen közgyűlési jogaikba is beigtatva lenni tekintetnek. — A választásokról bemutatott tudósítások a szavazati lapokkal együtt felolvastatásuk után a levéltárba tétetnek.

176. §. Ha a képviselők közül némelyek idő közben képesség hiánya, vagy más oknál fogva lenni megszűnnének: ezeknek száma csak az új választáskor pótolthatatik ki; de helyettesítés által soha sem.

177. §. A képviselőséget minden állandó lakos, ha elválasztatik, legalább egy izben elfogadni köteles, és lemondás által magáról el nem is háríthatja.

B) Az országgyűlési követek választásáról és visszahívásáról.

178. §. Országgyűlési követeknek választhatók az ország minden meghonosult keresztyén vállásu lakosai, kik atyai, vagy gyámi hatalom, vagy esőd alatt nem állanak.

179. §. Az országgyűlési követekre a választók városokint külön szavaznak; — a szavazatszedő választmányok elnöke és tagjai ugyanazok, kikből a képviselők választásánál a hasonló választmányok alakulnak.

180. §. A követválasztáshoz minden választó, bár több városban lenne is birtokos, csak egy szavazattal járulhat.

A választás módja.

181. §. Az országgyűlést kihirdető királyi levél megérkeztén, a kerületi főkapitány, és illetőleg alkaptány a királyi levelet jegyzőileg hitelesített másolatban minden város hadnagyának megküldi, egyszersmind az országgyűlésre adandó utasítások összeszedése, s illetőleg megkészítése végett legfőlebb nyolczad napra közgyűlést hirdet, melyen a királyi meghívó levél is eredetében bemuttattatik.

182. §. A királyi levél másolatát egyik párban a kerületi kapitány kiadja a követválasztásra általa kiküldendetett táblabíróknak is oly felirással, melyben megbízása benfoglaltatik.

183. §. A szavazatszedésre kiküldött elnök táblabíró a kapitány megbízását vévén, azonnal minden egyéb eljását félretéve, az illető városban megjelenni, a tanácsot elnöksége alatt egybegyűjteni, a választók névkönyvének megigazitását haladéktalanul eszközölni és a választás napját naponkint hirdetni köteles.

184. §. A követválasztásnál szavazati lapok nem nyomatnak, hanem minden választó szavazatát személyesen írásban beadni köteles. Egyébiránt a szavazatszedő választmány mindenben akként jár el, mint a képviselők választásánál.

185. §. A szavazás a városban berekesztetvén, a szavazati szekrény bepecsételtetik és bezáratik; a szavazatszedő választmány a kerületi fő- és illetőleg alkapitánynak jelentést tesz; és midőn minden városból a szavazás befejezése iránt a tudósítások beérkeztek:

186. §. A kapitány határnapot tűz ki, mely napon a szavazatszedő minden egyes választmányok, elnöksége alatt összeülnek; és ezen közös ülésben:

187. §. A szavazatok összeszámíttatnak, az összeszámításban ugyanazon eljárás tartatván meg, mely a képviselők választására nézve rendeltetik, azon egy különbséggel, hogy szavazati lapot azért, mivel nem a város által adatott ki, elvetni nem lehet.

188. §. Mind a két országgyűlési követre a szavazás együtt történik; a választók azon két egyén nevét írják fel, kiket választatni akarnak.

189. §. Azon két egyén, ki általános többséget nyert, választva van; ha pedig az első szavazás alkalmával

átalános többséget vagy egy sem, vagy csak egy nyert volna :

190. §. Azok, kik az első választás alkalmával szavazatot nyertek, kijelölteknek tekintetvén, a szavazás másod izben egyedül ezek között történhetik.

191. §. Ha másod izben sem alakul általános többség : azok, kik legtöbb szavazatot nyertek, annyian, hánynak szavazata együttvéve általános többséget képez, szintén kijelölteknek tekintetvén, a szavazás harmad izben ismét golyózás által, és csak ezek között — és így tovább mindaddig folytatattatik, mig általános többség nem alakul.

192. §. Minden szavazás után a szavazatszedő választmányok a 192. §. rendelete szerint összegyűlnek, szavazatszedési eljárásukról különös tudósításokba foglalva körülményes jelentésüket a közös választmányi ülésnek bemutatják, és ezeknek felolvastatása után a szavazatokat összeszámítják ; ezen összeszámitásnak eredményét pedig jegyzőkönyvbe viszik. Ezen jegyzőkönyv a választás folytatása esetére mindenik illető városnak a választók előtt kihirdetendő.

193. §. Golyózás által szavazni egyszerre csak egy követre lehet.

194. §. A választás befejeztetvén, minden egyes szavazatszedési tudósítások és jegyzőkönyvek a közgyűlésnek a végeredményről tudósítás mellett bemutatandók.

195. §. Ezen tudósításhoz melléklendők az első szavazás alkalmával összeszedett szavazási lapok is.

196. §. Ezen tudósítás a közgyűlésen felolvastatván, mellékletével együtt a levéltárba tétetik.

197. §. A követi megbízó levélben foglaltatik a királyi meghívó levél, szavazatszedésről és összeszámitásról szóló tudósítások és jegyzőkönyvek, a követek nevei : és hogy az országgyűlésre a kerület részéről megbizattak.

198. A követi megbízó levél a kerület pecsége alatt adatik ki.

Az országgyűlési követek visszahívásáról.

199. §. Ha a követ visszahívása iránt a választók többsége írott nyilatkozásban akaratát kijelentette, a közgyűlés új választást hirdetni köteles, melyben mindenekelőtt titkos szavazás által azon kérdés döntetik el, ha a jelenlegi követ visszahivassék-e vagy ne? és ha a többség visszahivatni kívánja: új választás történik.

200. §. A követ visszahívása iránt a közgyűlés is intézkedhetik. Ily esetben határozata indítványként tekintetvén, a közgyűlés szintén hirdethet új választást.

201. §. A 199 és 200 szakaszok eseteiben kitűzött új választás alkalmával a választók az eddigi követet újra megválaszthatják. A követ pedig az alatt, míg helyébe más választatnék, követi eljárását folytatja.

C) A helybeli tisztviselők választásáról.

202. §. Népgyűlés mindenkor husvét után szerdán tartatik.

203. §. Közelgetvén a választás ideje: a tanács legalább nyolcz héttel a törvényes idő eltelte előtt a főkapitánynak jelentést tesz, a főkapitány pedig a népgyűlésre elnöktül egy táblabirót küld ki.

204. §. A kiküldött táblabiró kiküldetését vévén, azonnal a hely színén megjelen, a tanácsot előlülése alatt egybegyűjti, a választásra határnapot tűz ki, azt kihirdeti, és a választók névkönyvének megigazítását eszközli.

205. §. A választás czélja és ideje hetenkint vasárnapokon a városházánál és templomok ajtai előtt kihirdetetik.

206. §. A választást megelőző napon a kiküldött táb-

labiró elnöklete alatt képviseleti gyűlés tartatik. E gyűlésben :

- a) Az eddigi tisztviselők hivatalaikról lemondanak; az elnök pedig a választás idejére csendbiztost, tisztí ügyészt és jegyzőt helyettesít.
- b) A képviselők kijelölés nélkül titkos szavazattal legalább öt tagból álló választmányt neveznek a szavazatok összeszedésére, és ismét ugyanannyi tagból egy másik választmányt, mely az elnökkel a kijelölendők névsorát dolgozza ki.

207. §. A választás a kijelölendők közül történik.

208. §. Mindenik hivatalra rendszerint öt, de legalább három, és ezek között — ha csak ellene törvényes kifogás nincs, vagy hivatalának további folytatásáról le nem mondott — a tisztujításkor hivatalban lévő egyén is kijelölendő.

209. §. A kijelölő választmány a választás egész ideje alatt együtt marad, és azon esetben, midőn valaki elválasztatván, e miatt a kijelölés rende megzavartatott, azt ugyanazon módon egészíti ki, mint eredetileg elkészítette.

210. §. A szavazás mindenkor golyózás által történik.

211. §. Hogy a szavazás titkon történjék, és a választók ugyanazon egy hivatalra való kettős szavazás által visszaélést ne gyakoroljanak; hogy más ne szavazzon, hanem egyedül azok, kiknek szavazni joguk van: mindezek iránt a szükséges rendelkezéseket a hely körülményeihez képest megtenni és ezen rendelkezések megtartására felügyelni a kijelölő választmány kötelessége.

212. §. Ha egyik választástól a másikig valamely hivatal megüresednék, ideiglen a képviselő-gyűlés által töltetik be.

D) *A kerületi tisztviselők választásáról.*

213. §. Tisztújító székek mindenkor pünkösdi utáni csütörtökön tartatnak.

214. §. A tisztújító szék tartását a törvényes idő be-
következte előtt legalább hat héttel a kerületi főkapitány
mint elnök előre különösen is kihirdetni köteles.

215. §. A tisztujitást megelőző napon közgyűlés tar-
tatik, és e közgyűlésben az eddigi tisztviselők hivatalaik-
ről lemondanak, a szavazatszedésre és kijelölésre titkos
szavazat útján a képviselők által választmányok küldetnek
ki; az elnök pedig a tisztujitószék idejére jegyzőt, főü-
gyészt és csendbiztost helyettesit.

216. §. A szavazatszedő választmány a szavazók fe-
lett a képviselők névjegyzékének segítségével ellenör-
kődik.

217. §. Egyébiránt a választásra nézve mindazok
megtartandók, mik a városi tisztviselők választására nézve
a 208—211 szakaszokban foglaltatnak.

218. §. Ha idő közben valamely kerületi hivatal meg-
üresednék, a közgyűlés által kijelölendő három egyén
közül a főkapitány helyettesit.

E) *A főkapitány kijelöléséről.*

219. §. A főkapitányi szék megüresedvén: az alkapi-
tány azonnal legfölebb 14 nap alatt tartozik közgyűlést
hirdetni, és hirdetményében világosan kijelenteni, hogy
az általa ekként hirdetett közgyűlésnek tárgya a főkapi-
tányi hivatalra való kijelölés.

220. §. A gyűlés napján mindenekelőtt titkos szava-
zat útján a gyűlés tagjai által egy választmány küldetik
ki a szavazatok összeszedésére.

221. §. Mindenik közgyűlési tag egy lapra három
nevet ír föl, azoknak neveit, kiket kijelöltetni kíván; és

ezen lapot eltakarva, a szavazatszedő választmánynak adja át.

222. §. Szavazati lapjának átadása alkalmával nevét megmondani tartozik; a szavazatszedő választmány pedig nevét a képviselők névjegyzékében fölkeresvén, ezen névjegyzék segítségével a szavazók felett ellenőrködik.

223. §. Azon három egyén, a ki általános többséget nyert, kijelöltnek tekintetik; ha pedig ez első választás alkalmával csak egy, vagy egy egyén sem nyert volna általános többséget: a választás mindaddig, míg három egyén általános többséget nem nyer, akként folytattatik, mint a követi választásra nézve a 191 §-ban rendelve van.

224. §. A kijelöltek között elsőbbség a kijelölésre nézve nincs.

225. §. A kijelöltek nevei a választási gyűlésből Ö Főlsége elé terjesztetnek.

Általános rendeletek.

226. §. Minden választásnál a szavazatok összeszámlálása, úgy a szavazáson kívül minden egyéb eljárás is nyilvános.

227. §. A választásoknál a csendet és illedehmet az elnök tartja fen; és e végből oly hatalommal van ellátva, mint a közgyűlésnek elnöke.

228. §. Mind a városi, mind a kerületi tisztviselők hitformáját a szabály állapítandja meg.

X. RÉSZ.

Némely közigazgatási tárgyakról különösen.

229. §. Ezen részben foglaltatik — a biráskodást ide nem értve:

A) A választók névkönyvének elkészítéséről, kiigazi-

tásáról, épségben tartásáról és a jelen rendszer életbe léptetéséről;

B) A köz gazdálkodásról;

C) Az ország- és mellékutakról;

D) A telekbirói hivatalról;

E) Az árvák dolgáról;

F) Az örseregről;

G) A közoktatási felügyeléről;

H) A tárgyjegyzékről és a dolgok folytatásának külső alakjáról.

A) *A választók névkönyvéről.*

a) *Általános.*

230. §. A választók névkönyvébe beirandók mindazok, kik a 45. §-ban foglalt képességgel bírnak.

231. §. A választók névkönyvének épségben tartására a levéltárnok ügyel; ő jegyzi föl benne a tanács végzésének következtében mindazon változásokat, melyek egyik választástól a másikig történnek, miután ez iránt különösen utasított.

232. §. Tartozik fölvilágosítást adni mindenkinek, ha kívánja tudni: ő maga, vagy valaki más a névkönyvbe be van-e írva?

b) *Készítése.*

233. §. A jelen törvény kihirdetése alkalmával a kerületi az addigi szokás szerint tartandó első közgyűlésen a főkapitány azonnal tartozik minden egyes hajdúvárosra nézve különösen kinevezni egyikét a táblabírák közül a választók névkönyve elkészítésében eljárandót, ki e végből a kerületi közgyűlés részéről is végzés által megbizandó.

234. §. A kiküldött táblabíró rendeltetése helyén azonnal megjelenni, a helybeli tanácsot és előljárókat elnöktele alatt összegyűjteni, és a jelenlévők által egy választmányt küldeni köteles a névkönyv elkészítésére,

235. §. Ezen választmánynak elnöke a kiküldött táblabíró, tagjai pedig titkos szavazattal választandó négy közlakos, a tiszti ügyész és a helybeli jegyző.

236. §. A választmány házról házra eljár, megjelenésének idejét 24 órával elébb a házbelieknek tudokra adván, mindazon egyéneket, kik a 45. §-ban foglalt képességgel birnak, összeírja.

237. §. Ezen küldöttség előtt vagy személyesen, vagy megbízottjaik által megjelenni és magokat igazolni tartoznak mindazok, kik választói jogaikkal élni kívánnak.

238. §. Egyébiránt a választmány a telekkönyvnek és népes összeírásnak segítségével jár el; kétséges esetekben a szomszédokat is megkérdezi; azokat pedig, a kiknek képességéről kétsége nincs, minden esetre — a választói jogokat akár követelnék, akár nem — beírni tartozik.

239. §. Ha a választmánynak azon egyének képességére nézve, kik választói jogot követelnek, kétsége lenne: e kétséget az illetőnek tudtára adni, egyszersmind napot, órát és helyet határozni tartozik, hogy a választmány előtt jelenjék meg és magát igazolja; és ezt a névkönyvben is külön rovatban megjegyzi.

240. §. Az igazolásokra kitűzött határnapon a választmány nyilvános ülésben azon egyének képessége iránt, kiket e végből maga elébe idézett, határoz, s őket a polgári névkönyvben vagy behagyja, vagy abból kitorli.

241. §. A választmány, munkálatát bevégezvén, az általa a fenebbiek szerint elkészített névkönyvet a tanácsülésnek bemutatja; a tanács pedig a képviselők megválasztására határnapot tűz ki.

242. §. A képviselők az e törvényben megszabott mód szerint megválasztatván és hitet tévén, a képviseleti gyűlésben mindenekelőtt azon esküdtbírák választatnak meg, kik kétséges esetekben a választói képesség felett itélendek.

243. §. Ezen esküdt bíróság következőleg alakittatik :

a) Évenként a januári közgyűlés a kétségtelen választók sorából titkos szavazattal választ bizonyos számú birákat, kik ismét havonként föl-osztatnak ; ezek ítélnék a polgári képesség felett.
— A választandók számát a szabály határozza meg. — A választottak a birói hitet a képviselői gyűlés előtt letenni kötelesek.

b) Ezek közül sorshuzás által három a követelő, három a városi tiszti ügyész részére választatik ; mind a két fél a sorshuzást két izben visszautasíthatja, a harmadik izbeni sorshuzást azonban elfogadni tartozik.

244. §. Az eljárás következő :

- a) Folyamodását a követelő a város hadnagyának adja be, s a hadnagy határnapot rendel, mely napon a birói szék előtt mind a követelő, mind a városi tiszti ügyész az esküdtbirák megválasztása iránt megjelenni köteles ;
- b) Az esküdt birák megválasztatván, határnap tűzetik ki az ítélethozásra ;
- c) Ítélethozásra mind a hat esküdt birónak és a hadnagynak jelenléte szükséges ;
- d) Próbáit a követelő vagy maga, vagy ügyvivője által élőszóval adja elő ; s 'rá a városi ügyész kifogásait szintén élőszóval megteszi ;
- e) Az ítélethozásban az esküdtbirák a tény felett ítélnék, és kimondják : a követelő próbái által mit bizonyított be ;
- f) A hadnagy pedig a törvényt alkalmazza.
- g) A vitatkozás nyilvános ; de az ítélethozás titokban történik.

245. §. Az eljárás külső alakját részletesen a szabály határozza meg.

c) *Kiigazítása.*

246. §. A képviseleti gyűlés a már elkészített névkönyvnek átvizsgálására ugyanannyi tagból álló választmányt nevez titkos szavazat által, a hány tagból álló választmány készítette eredetileg a választói névkönyvet.

247. §. Ezen választmány szintén házról házra eljár, és mindazokat, kik még a már bejegyzettekén kívül ítélte szerint választó képességgel bírnak, a névkönyvbe beigtatja; azokat pedig, kik már a beirttak közül választói képességeket elvesztik, kitörli.

248. §. Egyébiránt minden új választási eljárást megelőző általános kiigazítása a választói névkönyvnek ugyanazon eljárás szerint történik, mely a névkönyv első elkészítésére nézve e törvényben rendelve van.

249. §. A névkönyv megigazittván s illetőleg elkészítettvén, nyolcz nap a jegyzői hivatalban tartatik oly végből, hogy ott kiki megtudhassa: a választók közé fel van-e véve vagy nincs?

250. §. Ha valaki azok közül, kik választói joggal birni vélnek, a névkönyvből kihagyatott, és kérése az igazolás útján is félrevetett volna: az esküdtbirákhoz folyamodik, és e végből folyamodását a hadnagynak nyújtja be, ki legfőlebb nyolczad napra határidőt rendel az ügy megbirálása végett.

251. §. Ha valaki a két választási idő közében a választói névkönyvbe beiratni kíván, a tanácshoz folyamodik; a tanács pedig kérését megvizsgáltatja, és felette határoz; ha pedig e határozattal a folyamodó nem elégszik meg, joga van ügyét az esküdtbirák eleibe vinni.

252. §. Hasonlólag, ha valaki oly egyén képessége ellen, ki a választói névkönyvbe beiratott, kifogást tenni akar, ezt szintén a tanácsnak jelenti be; és ha a tanács e részbeni határozatával akár az egyik, akár a másik fél meg-

elégedve nem lenne, a dolog szintén az esküdtbirák eleibe vitethetik.

253. §. Kifogást a választói képesség tekintetéből minden állandó lakos tehet, akár választó, akár nem; különösen pedig a tiszti ügyésznek tétetik kötelességül a választói névkönyv épségére felügyelni és felvigyázni, hogy a választók képességére nézve történhető változások esetében az illetőknek a választók sorából kitöröltetése eszközltessek.

254. §. A képviselői képesség ellen is lehet akárki-
nek kifogást tenni; e felett szintén a tanács és illetőleg az esküdtbirák ítélnék; a tiszti ügyésznek pedig felügyelni s előforduló esetekben a szükséges lépéseket megtenni szintén hivatalos kötelességül tétetik. — Azonban a képviselői jegyzékben történendő változások a kerületi közgyűlésnek is bejelentendők.

255. §. Csak azon választók birnak szavazati joggal a választásokban, kik a névkönyvbe be vannak írva.

d) *A jelen rendszer életbeléptetése.*

256. §. A képviselők megválasztatván, népgyűlés tartatik, és a helybeli tisztviselők ezen törvényben megszabott mód szerint megválasztatnak.

257. §. A kiküldött táblabiró, a képviselők és helybeli tisztviselők választása körüli eljárásáról, a választottak névsorának bemutatása mellett, a főkapitánynak tudósítást tesz. A főkapitány pedig

258. §. Miután az első választások, u. m. a képviselőknek és tisztviselőknek választásai minden városban befejeztettek, és ez iránt az illetőktől a rendes tudósítások hozzá megérkeztek volna: az utolsó tudósítás beérkezte után legfőlebb két hétre közgyűlést és tisztújító széket tart, és a közgyűlésen a megválasztott képviselők és vá-

rosi hadnagyok megjelenni és magokat nevék felolvastatása alkalmával bemutatni tartoznak.

259. §. Alakítva levén ekként mind az egyes helyhatóságok, mind a kerületi törvényhatóság: a közigazgatás és igazság kiszolgáltatása az ezen törvényben megszabott mód szerint folytattatik.

B) Közgazdálkodás.

260. §. A közgazdálkodás tárgyai a közjövödelmeknek kezelése, mennyiben ezek akár a közértékből, akár egyenes adózásból származnak, — és hová fordítása?

a) A közjavak jövedelmei.

261. §. Magán értékét se az egyes város, se a kerület közvetlen (domestice) nem kezelhetik, hanem köteleztetnek azt mindenkor hasznobérbe adni, és pedig közárverés útján.

262. §. Se az idegenek, se az állandó lakosok az árverésbeni részvétől el nem tiltathatnak, a kerületi és városi tisztviselők azonban ily javakat hasznobérben nem birhatnak.

263. §. A szabály határozandja meg a föltételeket is, melyek alatt a közjavak rendszerint hasznobérbe adandók; de a mennyiben az egyes városok értéke felett történik rendelkezés, az illető város véleményét meg kell hallgatni.

264. §. Az árverés rendszerinti határnapját szintén a szabály határozza meg; a helybeli tanács pedig azt mindenkor legalább három hónappal előbb, és ez idő alatt legalább három ízben hirlapok útján is közhirül tenni köteles. — Egyszersmind tartozik megkeresni a kerületi alkapitányt a végett, hogy a közhirül tételt az egész kerületben a helybeli tanácsok által eszközölje.

265. §. Ezen árverés kihirdetése iránt a szükséges lé-

péseket az alkapitány harmad napra a felszólítás után akként tartozik megtenni, hogy az általa kiadandó rendelés a városok tanácsaihoz legkésőbb a negyedik napon útnak indíttassék.

266. §. A helybeli tanácsok pedig a város kebelében szintén legalább három izben és pedig az árverést megelőző utolsó 14 nap alatt egyszer a kihirdetést eszközteni, s ez iránt mindenikszor az alkapitányt tudósítani tartoznak.

267. §. Az árverés csak egy e végből, a közgyűlés által kiküldendő táblabíró jelenlétében történhetik, és ezen táblabírónak az alkapitány a hirdetményekről szóló minden tudósításokat kiadni köteles.

268. §. A kiküldött táblabíró azon város tanácsülésében, hol az árverés történendő, az árverést megelőző napon mindenekelőtt megvizsgálja: hogy a helybeli tanács mennyiben tett eleget kötelességének, és a többi városok tanácsai is a kihirdetést az alkapitány meghagyása és e törvény rendelése szerint eszközölték-e?

269. §. Az alkapitány és a helybeli tanácsok tagjai, ez utóbbiak egyik a másikért, felelősek a hirdetésben tett elmulasztásokért; nevezetesen:

- a) A helybeli tanács, ha a hirdetést hirlap útján három izben nem eszközölte.
- b) Mind a helybeli tanács, mind az egyes városok tanácsainak tagjai felelősek, ha önvárosuk kebelében a hirdetést legalább háromszor a kiszabott idő alatt, a 274. §. rendelete szerint, nem teljesítették.
- c) Az alkapitány felelős, ha az egyes városoktól vett felszólítás után azonnal harmad nap alatt a kihirdetés végett a szükséges intézkedéseket meg nem tette.

Mindezen itt előszámlált esetekben az illetők kárpót-

lással tartoznak, nevezetesen: ha a legközelebbi haszonbérbeadás alkalmával az árverési summa nagyobb lenne, mint azon árveréskor volt, melynek kihirdetésében hiba követtetett el, a különbséget az illető községnek s illetőleg a kerületnek ugyanannyi évekre, mennyi évekig a hibásan kihirdetett haszonbér tartott, kamatostul megteríteni kötelesek.

270. §. A kiküldött táblabíró az árverésről és minden általa tapasztalt körülményekről a közgyűlésnek tudósítást tesz; a közgyűlés pedig, a szükség úgy kívánván, ezen tudósítás folytában a tiszti ügyészt az illetők ellen a kárpótlási kereset megindítására utasítja. — Ezen keresetnek bírója mindenkor a kerületi polgári törvényszék leendő; a követelést azonban, ha a közgyűlés által meg nem rendeltetnék, önjavaikra nézve az illető, a kerületi javakra nézve pedig bármely község akár képviselői gyűléséből, akár pedig tanácsüléséből is elhatározhatja; és ez esetben fölperes az illető község tiszti ügyvéde leendő.

271. §. Ha a városok közös fekvő birtokaikat elidegeníteni vagy felosztani kívánják: mindenekelőtt a kerülethez folyamodnak, és ez közgyűlésből az alkapitány elnöksége alatt választmányt küld ki a fenforgó szükség vagy közhaszon körülményes megvizsgálására.

272. §. Ezen választmány a községgel egy e végre hirdetendő képviselői gyűlésben a tanács által előleg kidolgozandó, és a tanács és kiküldött választmány közösen tartandó ülésében megrostálandó tervet közölni, és a képviselői gyűlésnek jóváhagyása alá terjeszteni köteles, a mely gyűlés az egész terv fölött igen, vagy nem szavazás által határoz.

273. §. A képviselői gyűlésben a terv helybenhagyatván, a kerületi közgyűlésben vétetik tanácskozás alá; és ha itt is helybenhagyást nyer, a helytartótanácsához minden irománnyal együtt fölterjesztetik.

274. §. Önkényt értetőlvé, hogy a terv ellen mind magában, mind egyes részleteiben minden lakosnak is, akár képviselő, akár nem, akár a kerületi közgyűléshez, akár egyenesen a helytartótanácsához folyamodni szabadságában áll.

b) *A közadó kezelése.*

275. §. A közadó kezelése három részletből áll, és ezen három részlet:

1. Az adó tárgyai.
2. Az adó kivetése.
3. Az adó beszédése.

Az adó tárgyairól.

276. §. Az adó tárgyai a rovásos összeírásban foglaltatnak.

277. §. Általánosán minden évben új rovásos összeírás hajtatik végre.

278. §. A rovásos összeírás rovatait, a mennyiben törvény által határozatnak meg, változtatni, azokhoz hozzáadni, vagy azokból elvenni csak törvény által lehet; a mennyiben törvény nem határoz, az eddigi rovatokon csak a magy. kir. helytartótanács beleegyezésével lehet változtatást tenni.

279. §. A rovásos összeírás mindig egy kerületi táblabíró által, a helybeli hadnagy, a jegyző, és legalább három tanácsbeli jelenlétében hajtatik végre.

280. §. Az összeírást végrehajtó választmány tartozik házról házra, és majorról majorra eljárni, a szomszédokat is megkérdezni, és ott, hol szántóföldek vagy rétek iratnak össze, ha kétsége van: az alatt is, míg az egész kerület fölméretnek, a kérdésben lévő egyéni földbirtok területét föl is mérteni.

281. §. A rovásos összeírás egy példányban az al-

kapitánynak mutattatik be; másik példányban pedig a helybeli levéltárba tétetik.

282. §. Az alkapitány által a számvevőnek adatik ki szükséges használat végett.

283. §. A rovásos összeírást az összeíró választmány minden tagja aláírni köteles.

284. §. A rovásos összeírás sommázatja a m. kir. helytartótanácsnak is fölterjesztendő.

Az adó kivetéséről.

285. §. Az adó kivetése a kivetendő adómennyiség meghatározásán és annak felosztásán alapszik.

I. Adómennyiség.

286. §. A kivetendő adómennyiségnek meghatározása a közszükségtől függ; ez pedig az évi előleges költségvetésekben foglaltatik.

287. §. Az előleges költségvetés két részből áll: az évi bevételeknek és évi kiadásoknak kimutatásából.

288. §. A bevételek rovatába mindenekelőtt fölveendőek az egyenes adón kívül minden néven nevezhető közjövödelmek.

289. §. A kiadások rovatában pedig foglaltatnak minden közterhek, azok: melyek természetben, és nem pénzben teljesíttetnek, kész pénzre áttéve.

290. §. E kettőnek, ugymint: a közjövödelmeknek, melyek a 288. §-ban érdekeltetnek, a közterhekkal való összevetéséből tűnik ki azon adómennyiség, mely kivetendő lészen.

291. §. Előleges költségvetést mind az egyes városok, mind a kerület készíteni tartoznak.

292. §. Az egyes városok előleges költségvetésének kiadási rovataiban foglaltatik: a város helybeli szükségjeinek fedezésére kívántató költségek jegyzéke.

293. §. A kerület előleges költségvetésében foglal-
tatik mindezeknek sommázata, és a kerületi szükségek
födözésére kívántató költségek. A városok költségvetései
a kerület költségvetésének mellékletül szolgálhatnak.

294. §. Az országosan megállapított hadi adón, és
egyéb subsidiumokon kívül kivethet a kerület ön, és a
városok házi szükségéinek födözésére is egyenes adót; de
ennek mennyiségét az országgyűlés által megállapított
maximumon felül nem emelheti. — E végből tehát

295. §. A kerület előleges költségvetését az ország-
gyűlésről országgyűlésre bemutatni köteles. — Az eljárás
pedig e részben következő:

296. §. Az egyes városok költségvetésöket — ki-
hagyván az országosan megállapítandó hadi, és egyéb
adózásokat, és a kerületi szükségekre kívántató költsége-
ket is — három évre készítik el, és pedig segítségül véve
több évi költségek diametralis fölvetését.

297. §. Ezen költségvetés előlegesen a tanács által
készítettetik, és a képviselői gyűlésben megállapítottatik; meg-
állapítottván pedig, a kerületi alkapitánynak küldetik át,
a ki az ily költségvetést a számvevőnek adja ki átvizsgálás
végett.

298. §. A számvevő ezen költségvetéseket át-
vizsgálja, sommázza, és hozzáadja, szintén több évi áta-
lános fölvetés szerint, a kerület közigazgatására szüksé-
ges költségeket is, és tudósítását a közgyűlésnek mu-
tatja be.

299. §. A kerületi költségvetés a közgyűlésen álla-
pítottatik meg, és a követek által a maximum meghatáro-
zása végett az országgyűlésnek mutattatik be.

300. §. Addig, míg az adómaximum a házi szüksé-
gekre nézve e törvény szerint a jövő országgyűlésen álla-
pítottatik meg: a kerület évi költségvetéseit helybenhagyás
végett a helytartótanácsnak terjesztendi föl.

301. §. Az országgyűlésen három évre megállapítandó költségvetésen kívül, a kerület és egyes városok szintén a fentebbi módon évenként kötelesek költségvetéseket ugyanazon mód szerint készíteni, mint az készítették, mely az országgyűlés eleibe terjesztendő.

302. §. Ezen évi költségvetés különbözik az eléb-benitől:

- a) Lehet kevesebb a házi szükségekre nézve, mint az országgyűlésen megállapított maximum.
- b) Ezen évi költségnek részét teszi a kerületi költségvetésben a hadi adó, és egyéb az országgyűlése által megállapított adózások is, mennyiben az országos felosztás szerint a kerületre vettettek.

303. §. A jövő évi költségvetést az egyes városok a kerületi alkapitánynak legalább hat hónappal elébb a katonai év elforgása előtt bemutatni, a kerületi költségvetést pedig a kerületi közgyűlés legalább három hónappal elébb az év leforgása előtt megállapítani, és nyomban a helytartótanácsnak felküldeni kötelesek.

304. §. A helytartótanács ezen költségvetést egyedül összeszámítási, és azon tekintetben vizsgálja meg, ha az országgyűlésen megállapított maximumot nem haladja-e? és hat héttel az év befejezése előtt a kerülethez visszaküldi. Ellenkező esetben a kerületi javaslat helybenhagyottnak tekintetik.

305. §. Ha valamely rendkívüli közinség vagy csapás által okozott, előre nem látható, de halasztást sem szenvedő szükség fődözésére az országgyűlésen megállapított háziadómaximum elég nem lenne: egy e végből különösen hirdetendő közgyűlésben a jelenlévők két harmadrészenek beleegyezésével, és a helytartótanács helybenhagyásával, lehet a kerületnek új kivetést tenni, vagy

kölcsönt venni fel, s ezen kölcsönnek kamatai, s illetőleg az új kivetés az országgyűlésen megállapított maximumhoz hozzáadhatik.

306. §. A kivetendő adómennyiség alapjául az évi költségjegyzék szolgál.

2. Adó-felosztás.

307. §. Az adó felosztásának alapja: a rovásos összeírás.

308. §. Az egész kerületre nézve csak egy rovásos összeírás lehet; külön összeírás a helybeli, külön a kerületi, vagy országos terhek felosztásának alapjául nem szolgálhat.

309. §. A rovásos összeírásból mindenekelőtt a számvevő, vagy egy e végre rendelendő választmány a közgyűlésileg megállapított kulcs szerint kidolgozza a rovások számát minden egyes határra, azaz városra nézve különösen.

310. §. A kivetendő adó mennyiség a rovások számával closttatván, ez teszi a rovatos kivetés kulcsát.

311. §. A rovatos kivetés kulcsa különbözik a helybeli, a kerületi, és az országos adóra nézve.

312. §. A helybeli szükségekre kivetendő adónak felosztási kulcsa következőleg dolgoztatik ki:

a) A helybeli szűkségekre kivánt összeg a helybeli közjövedelmekkel összehasonlítottván, a kivetendő adómennyiség állapittatik meg, és ez megállapítottván, a rovások számával felosztatik.

b) Ha a közjövedelmek a közszűkséget egészben fedezik, e czim alatt semmit kivetni nem lehet.

313. §. A kerületi szükségekre kivetendő adónak kulcsa következőleg állapittatik meg:

- a) A kerületi szükségekre kívánt összeg mindenekelőtt a kerületi közjövödelmekkel hasonlíttatik össze, és ha ezek a szükség fedezésére nem elegendők: a fenmaradandó összegből a rovások száma szerint az illető városra háramló rész kiszámittatik.
- b) Ha a város közjövödelmeiből a helybeli szükségek fedezésén felül még valami fenmaradt: ezen illetőség a városra e cím alatt járuló kerületi adóbeli összegből levonatik, és csak a hátramaradandó adóbeli összeg osztatik fel a város rovásainak számával.
- c) Ha a város közjövödelmei a kerületi szükségek fődözésére is elegendők, kivetni e cím alatt sem lehet.

314. §. A hadi, és országos egyéb adakozások kulcsa következőleg állapíttatik meg:

- a) Ha a kerületi közjövödelmekből a kerület házi szükségéinck fődözésén felül valami fenmarad, mindenekelőtt ezen fölösség a kerületre az országos kivetési kulcs szerint háramlott összegből lehuzatván, a rovások száma szerint az illető egyes városokra háramló összeg dolgoztatik ki.
- b) Az egyes városokra háramló összegből levonatik az is, a mi netalán a város közjövödelmeiből a helybeli és kerületi, a város illetőségébe eső közszükségnek fődözésén felül fenmaradt, és csak a hátralévő összegből osztatik fel a város rovásainak számával.
- c) Ha a kerületi, s illetőleg városi közjövödelmek az országos közterhek fődözésére is elegendők: e cím alatt sem lehet kivetni semmit.

315. §. A számvevő a fenebbiek szerint kiszámítván határonkint az adórovásokat: a kivetendő országos,

kerületi és helybeli adó mennyiségét, és a három különböző kivetési kulcsokat: e munkálatot az összehasonlító (confrontationalis) széknek mutatja be, a confrontationalis szék pedig megvizsgálván, ha a számvevő a feumegállapítottak szerint járt-e el? a munkálat helybenhagyása után minden város adókönyvébe a városra eső rovások számát, a rá háramló országos, kerületi és helybeli adó összegét egymástól elkülönítve, és a három adó kivetési kulcsát is beleírja.

316. §. Fel lévén ekként osztva az adó városokint, a helybeli tanács a rovásos kulcs szerint a rovásokat, a kivetési kulcs szerint az adót minden egyes lakosra kiszámítja, és mind az adó tárgyait, és rovások számát, mind az adó mennyiségét, szintén megkülönböztetve az adózásokat egymástól, mind az adózás kulcsait az egyes lakosok adókönyvecskéibe bejegyezteti.

317. §. Ha valaki bármi oknál fogva akár a rovásos összeírás által, akár az adónak rá kivetett összege által túlterheltnék vélné magát: mindenek előtt a helybeli tanácshoz folyamodik, és ha itt orvoslást nem nyerne, panaszát a kerületi közgyűlés eleibe is viheti; a kerületi közgyűlés pedig ügyét megvizsgáltatni és panaszra felelt határozni köteles.

c) *Az adó beszédése.*

318. §. Az adó beszédésének alapjául a kivetés szolgál; többet, mint kivetve van, a lakosoktól beszélni semmi szín alatt nem szabad.

319. §. Mindennemű adót az egyes lakosoktól a helybeli adószedők hajtának be.

320. §. A közadónak s illetőleg a közjövödelmeknek azon részét pedig, mely a kerületi szüksegek, és az országos terhek födözésére kívántatik: a kerületi penztárnokoknak időről időre átfizetni tartoznak.

321. § A közadó vagy készpénzben, vagy szolgáltatások által rovatik le.

322. §. Minden egyes lakosnak külön adókönyve van, melybe mind a készpénzbeli fizetések, mind a szolgáltatások beszámítása az adószedő által azonnal beirandó.

323. §. Az adószedőnek pedig naplója van, melybe idő szerint az adó lerovása beiratik, és kézi könyve, melyet a naplóból az adószedő készít, és mely a lakosok egyéni könyvecskéinek összefüggése.

324. § A beszámítások és készpénzfizetések a naplónak külön rovataiba vétetnek föl, és külön rovatba iratik be a közjavakból a pénztárba átadott jövedelem is.

325. §. Minden városnak szintén van külön adókönyve, és ebbe a kerületi pénztárnok azon összeget, mely a helybeli adószedő által a kerületi pénztárba befizettetik, tulajdon kezével beírni köteles. Ily adókönyve a városoknak kettő van, egyik a kerületi, másik az országos adóra nézve.

326. §. A kerületi pénztárnok szintén a bevételekre nézve egy naplót, melybe a helybeli adószedők az általok befizetett summákat beírják; és kézi könyvet az országos és kerületi adóra nézve külön véve vezetni tartozik. Ez utóbbi a városok adókönyveinek összefüggése, és ezt a pénztárnok a naplóból készíti.

327. §. Általánosan rendeltetik: hogy se a helybeli adószedőknek, se pedig a kerületi pénztárnokoknak illető naplóikba bevételt önkezőkkel beírni nem szabad, hanem az adóbeli szolgáltatásokat egy e végből különösen a képviselői gyűlés által kirendelendő tanácsbeli, a közjövödelmeket az illető haszonbérlet, más különös bevételeket pedig az írja belé, kire a summának beadása különös határozat által bízott.

Ellenőrség.

328. §. A lakosok adókönyvei a helybeli adószedő, a helységek adókönyvei pedig a kerületi pénztárnok irányában nyugtatványul szolgálnak, ellen nyugtatványul pedig a pénztárnok és helybeli adószedők naplókönyvei.

329. §. A lakosok és helységek adókönyveinek a helybeli adószedők, s illetőleg a kerületi pénztárnok napló és kézi könyveivel meg kell egyezni; az adószedők által a kerületi pénztárba történt átfizetésekre nézve pedig az adószedők naplójával is, hol az átfizetést, mint kiadást, a kerületi pénztárnok jegyzi be.

330. §. Hogy e három iromány egymással megegyez-e? az összehasonlító szék vizsgálja, mely mind az egyes városokban, mind a kerületnél tartandó.

331. §. Az összehasonlító szék az egyes városokban áll egy kerületi táblabíró elnöklete alatt: a hadnagyból, jegyzőből, és a tanácsnak legalább három, maga a tanács által választandó tagjaiból. Az adószedőnek jelen kell lenni.

332. §. A kiküldött táblabíró a lakosoknak jóelőre tudtára adván az összehasonlító szék tartását, a lakosok adókönyveiket a kerületi táblabírónak beadják, és az összehasonlító széken személyesen is jelen lehetnek.

333. §. Az összehasonlító szék után az adókönyvecskék a lakosoknak visszaadandók; az összehasonlító táblát pedig a kerületi táblabíró egy példányban tulajdon, továbbá a hadnagy, és jegyző aláírása alatt az alkapitánynak bemutatni, ez pedig szükséges használás végett a számvevőnek kiadni köteles.

334. §. A kerületi összehasonlító székek állanak az alkapitány elnöklete alatt: egy jegyzőből, mindenik város hadnagyából, és legalább három kerületi táblabíróból. A számvevőnek és pénztárnoknak jelen kell lenni.

335. §. A hadnagyok a város adókönyveit magokkal hozzák, és az összehasonlítás után azonnal visszaveszik. — Egyébiránt

336. §. A beszámításoknak a városoknak könyveibe ez alkalommal történendő beírásán kívül az összehasonlítás épen úgy hajtatik végre, mint az egyes lakosok adókönyveinek az adószedők könyveivel leendő összehasonlítása.

337. §. Az összehasonlító tábla egy példányban a levéltárba, egy példányban a számvevőnek, egy példányban a pénztárnoknak adatván ki, egy példányban a helytartótanácsnak is felküldetik.

338. §. Általánosan rendeltetik: hogy se a lakosoknak, se a városoknak adókönyveit az adószedő, s illetőleg pénztárnok magánál soha nem tartóztathatja; hanem azt azonnal, a mint a szolgáltatást, vagy fizetést beírta, az illetőnek visszaadni köteles.

339. §. Az összehasonlító tábla az adóbeli bevételekre nézve a pénztárnok és illetőleg adószedők számadásaiban bizonyító oklevélként szolgál.

A beszámításról.

340. §. Minden közadó fejében történt szolgáltatás beszámításának alapja a számtétel (computus).

341. §. A kertület szükségeire tett szolgáltatások összeszámítása — hova a katonai számtétel is tartozik — a kertület részéről az alkapitány elnöklete alatt a kertületi számvevőnek, a városok hadnagyainak, és jegyzőinek közbenjöttével történik.

342. §. A beszámításokat az egyes lakosoknak adókönyveibe, az adószedő kézi könyvébe és naplójába azonnal a szolgáltatáskor kell beírni; ha valamely nyugtatvány mint érvénytelen a számtétel alkalmával félrevetetnék, a félrevetett nyugtatványban foglalt összeget azon

tisztviselő, ki a szolgáltatást megrendelte, s ha határozat következtében történt: a tanács tagjai tartoznak megteríteni, viszkeresetök az ellen, ki a szolgáltatással élt, fenmaradván.

343. §. A kerület szükségére tett szolgálatok beszámító táblái egy példányban az illető városoknak, egy példányban pedig a kerületnek bemutatandók, és a város adókönyveibe, illetőleg pedig az adószedő naplójába és kézi könyvébe az egész évbeli beszámítások egyszerre az összehasonlító szék alkalmával iratnak be.

A közjövödelmek hová fordításáról.

344. §. A közjövödelmeket más célokra, mint melyek az előleges költségvetésben foglaltatnak, fordítani semmi szin alatt nem szabad.

345. §. Miképen és mennyiben fordítottak a közjövödelmek az előleges költségvetésben kitett célokra: e felett a számvevő szék öröködik.

1) A pénztárakról.

346. §. Minden városban három külön pénztár létezik: hadi, házi vagy kerületi, és városi pénztár; melyeket, külön számadás mellett, külön számadók kezelnek.

347. §. A hadi pénztárba fizettetnek az országos adózások.

348. §. A házi pénztárba fizettetnek a kerület szükségére szolgáló összegek.

349. §. A városi pénztárba pedig befizettetnek a közjavak jövödelmei, és a lakosok által közvetlenül a város belszükségeire netalán kivetett adóbeli tartozások.

350. §. Soha és semmi szin alatt a város házi szükségére a kerületi, vagy hadi pénztárból költeni nem

szabad, hanem mindenik pénztár rendeltetése szerint külön kezeltetik.

351. §. E három pénztárnál több köz-pénztár semmi szín alatt nem létezhetik, se pedig az adószedő által nem kezeltethetik; bármily néven levő egyéb közpénztárak eltöröltetnek; és ha a lakosok bármily külön czim alatt valamit közteherként fizetni különösen tartoznak: ilynemű fizetések is az előleges költségvetésben kitétessenek, és a közpénztárakba adassanak be; ott, hol a jelen törvény kihirdetésekor ily pénztárakban valami találtatnék: az a kerületi alkapitány elnöksége alatt egy a kerületi közgyűlésből kiküldött választmány által fog az illető pénztárba befizettetni, és bevételei közé följegyeztetni.

352. §. A kerületnél két közpénztár van: a hadi pénztár és házi pénztár. Ezt két külön pénztárnok kezeli.

353. §. A pénztárakba utalványozás nélkül se bevenni, se azokból kiadni semmit sem lehet. Ezen utalványozás a hivatalnokok és szolgák fizetéseire általános; minden egyéb kiadásoknál pedig csak különös lehet.

354. §. A bevételekre nézve a rendes közjövödelmek általánosan, az adó pedig az egyéni felosztás által különösen utalványoztatik; minden egyéb bevételek is külön határozat által utalványozandók.

Felügyelés a pénztárakra.

355. §. A kezelése alatt levő pénztárakért a számadó mindenekelőtt egész értékével felelős.

356. §. A pénztárakat a városokban a hadnagy, egy tanácsbeli és egy jegyző, a kerületben az alkapitány, számvevő és egy táblabíró vizsgálják, a kik, ha a pénztárak vizsgálására fenálló, vagy ezentul határozandó utasítást meg nem tartanak, és a pénztárban oly hiány tapasztaltatnék, melyet a számadó fedezni nem képes: felelősek.

357. §. A pénztárak vizsgálásáról az illető tisztviselők a helybeli tanácsnak, ez pedig a képviselői küldöttségnek, illetőleg a kerületi közgyűlésnek jelentést tenni kötelesek.

358. §. A tanács, vagy a kerületi közgyűlés a pénztári hiányokért akkor felelős: ha a vizsgálati tudósítás nyomán a pénztár biztosítására netalán szükséges lépéseket megtenni elmulasztotta; vagy a számadó tisztek fölmentő levelének kiadása, a pénztárnokok választása, és általában a pénztárak kezelése iránt a jelen törvényben, vagy szabály által megállapított kötelességeit nem teljesítette.

359. §. A vizsgáló tisztviselők, ha a számadót vétkes hanyagságban tapasztalják, őt hivatalától azonnal felfüggeszteni, ha pedig a pénztárban oly hiányt találnának, melyet a pénztárnok azonnal kipótolni nem képes: a számadó személyének letartóztatása mellett javainak zár alá vételét előlegesen megrendelni és számadásait idő közben is megvizsgáltatni kötelesek.

Ellenőrség.

360. §. A pénztárakat mind a városokban, mind a kerületekben az al- és illetőleg főkapitány is megvizsgálhatják, de tudósítást azon pénztárak vizsgálatára iránt, melyek nem közvetlen az ő felügyelésök alatt állanak, csak azon esetben kötelesek tenni, ha valamely hiányt tapasztalnának. Ily esetben mindazon előleges rendelkezéseket is teljesíteni tartoznak, melyek a 359. §-ban a pénztárak biztosítására nézve rendeltetnek.

361. §. Egyébiránt a pénztárak megvizsgálása mily alakban történjék: részletesen a szabály határozandja meg.

2) *A számadásokról.*

362. §. Minden hivatalnok, ki a közértéknek valamely részét kezeli, számadással tartozik.

363. §. A számadásoknak évről évre be kell fejeztetni.

364. §. A számadások készítésében az előleges költség-jegyzék rovatai mind a kiadási, mind a bevételi czimelnél megtartassanak.

365. §. A városi számadások a városi törvényszékben vizsgáltnak meg.

366. §. A városi számadásokat előlegesen egy a tanács által kirendelendő választmány nézi át, és az előforduló nehézségekről rendes, a tanácsnak bemutató jegyzőkönyvet vezet.

367. §. A tanács a számvevő választmány észrevételeit a számadóval közli; és miután a kölcsönös szóváltások kimerítették, minden irományokat ítélelhozás végett a városi törvényszéknek mutat be.

368. §. A városi törvényszék által vizsgált számadások minden esetben a kerületnek is bemutatandók.

369. §. Mind a városok részéről, mind a kerületi számadó tisztviselők által bemutatandó számadásokat az alkapitány előleges átnézés végett a számvevőnek adja ki, ez pedig tudósítást a számvevő széknek tesz.

370. §. A számvevő szék a városi számadásokat mint főlebbviteli bíró, a kerületi tisztviselők számadásait pedig mint első bíró vizsgálja meg.

371. §. Három szóváltásnál több a számadó és számvevő között nem engedtetik; marasztaló ítéletet a számvevő szék csak ezen szóváltások kimerítése után hozhat; fölmentőt azonban akár az egyes tételekre, akár az egész számadásra nézve elébb is.

372. §. A számvevő tartja világosságban a számadókat: beadják-e rendesen számadásaikat, és azoknak vizsgálata mi karban van?

373. §. Befejeztetvén a számadások vizsgálata: a számvevő szék a köztisztviselők ellen ítéletét azonnal végre

is hajtja, a számadást pedig minden a vizsgálathoz tartozó irománynyal együtt a helytartótanácsnak küldi föl.

374. §. A helytartótanács a felküldött számadást legfőlebb egy év alatt részéről is megvizsgáltatni köteles; ellenkező esetben a számadásokból eredő fogyatkozásokért nem a számadó, hanem a helytartótanács elnöke és illetőleg tagjai tartoznak kárpótlással.

375. §. Számadónak fölmentő levelet a helytartótanács beleegyezése nélkül, a 342. §. esetét kivéve, kiadni nem szabad.

376. §. A számvevő szék az alkapitány elnöklete alatt: egy jegyzőből, egy tiszti ügyészből, és legalább négy kerületi táblabíróból áll.

3) A gazdáról.

377. §. A kerületi és illetőleg közigazgatás szükségére szolgáló szereket a gazda vásárolja be, és annak gondviselése alatt is állanak minden a közhatóság gyakorlására kívántató eszközök.

378. §. A gazda ügyel föl, hogy a közjavak jövedelmei a közpénztárba rendesen befizetessenek.

379. §. A gazdának kötelessége a hatósági középületek jó karban tartására fölügyelni, és ha bármi igazítandó volna, úgy szintén a közszolgálatra szükséges beszerzések iránt jelentést tenni.

380. §. A pénztárra semmit nem utalványozhat; hanem az utalványozás iránt az illető helyre folyamodik.

4) A katonai biztósról.

381. §. Egyik ágát a közgazdálkodásnak teszi a kerületben szállásoló katonaság ellátása addig, míg törvény által más nem rendeltetik.

382. §. A katonaság számára kívántató természetmennyek is, a mennyiben természetben szolgáltatnak ki, a

városokra és egyénekre a rovások szerint osztatnak föl, ugyanazon módon, mint a közadó.

383. §. A katonaság számára szükséges természetmennyek kiszolgáltatásának módját, hogy az természetben-e, vagy vállalkozók által készpénzért történjék? a szabály határozandja el.

384. §. Ugy szintén az iránt is a szabály fog intézkedni: mi móddal tartassék a katonai biztos ellenőrség alatt, és számadásai mi alakban szerkesztessenek.

385. §. Ezen számadásokat is azonban a számvevő szék bírálndja.

C) A telekbirói hivatal.

386. §. A hajdúvárosokban minden egyes városnak külön telekkönyve van, és ennek vitele az egyik, különösen e czélra választandó tanácsbeli kötelességei közé tartozik.

387. §. A be- és kitáblázások a telekkönyvbe is bejegyzendők.

388. §. A telekkönyvnek mi alakbani vezetését, míg a törvény az iránt különösen rendelkezni nem fog, a szabály határozandja el.

D) Árvai dolgok.

389. §. Azon árvákra, kiknek annyi értékök nincsen, hogy külön kezelést tenne szükségessé: a közgyám-
atya ügyel.

390. §. Kezelheti a közgyám-
atya azon alapítványi tőkéket is, melyek a város fölügyelése alatt állanak; de soha se közpénztárnok, se pedig gazda nem lehet ugyan-
azon időben.

391. §. Oly árváknak, kiknek annyi értékök van, hogy külön kezelést tesz szükségessé, ha végintézeti gyámjok nincsen: gyámot e tanács rendel.

392. §. Mind azon gyámokra, kik végintézet által rendelve vannak, mind azokra, kiket a tanács nevezett, felügyelést a tanács gyakorol.

393. §. Minden gyámok, a közgyámtyát is ide értve, számadással tartoznak. Ezen számadásokat a városi törvényszék mint első bíró, a kerületi árvai szék mint főlebbviteli bíró vizsgálja, azoknak megvizsgálásában pedig ugyanazon mód tartandó, mely a 366-ik és 371-ik §-ban a tiszti számadásokra nézve rendeltetett. Az árvai számadások a kerületi árvai székre mindenesetre felküldendők; innen a főlebbvitel a kir. táblára, és innét a létszemélyű táblára csak birtokon kívül történik pedig a kerületi árvai szék vizsgálja; és a rendes főlebbvitel csak birtokon kívül engedtetik meg.

394. §. Oly árvákról, kiknek semmi értékök nincsen, míg oly kort nem értek el, hogy önmagok kereshessék meg élelmöket: a tanács gondoskodik, és kieszközölni fogja, hogy vagy a közpénztárból segedelmezés mellett, vagy a nélkül könyörületes emberek által fölfogadtassanak és neveltessenek.

395. §. Minden halálozás esetében a lelkipásztor az atyafiaktól és házbeliectől tudomást szerezni tartozik: ha árvák maradtak-e, és ha tétetett-e már ez iránt a városi előljárásnál jelentés? a tapasztalándók iránt pedig a hadnagy által a tanácsot haladéktalanul tudósítani és az árvai székeknek is jelentést tenni köteles.

396. §. A tanács az árvák iránt külön jegyzéket vezetett, melyben mind neveik, mind ellátásuk módja, azaz: ha van-e külön gyámjok, vagy a közgyámtya felügyelése, vagy jóakarók gondviselése alá adattak, föl legyen jegyezve.

397. §. Az árvaság minden egyes eseteit, a netalán felvett, s a gyámnak is egy példányban kiadandó értéki

lelettárral együtt, a tanács haladéktalanul a kerületnek jelenti.

398. §. Évről évre az árvák személyi állapotjáról is kell a kerületnek jelentést tenni, és pedig a hadnagy önmaga tulajdon tapasztalása által is köteles az árvák ebbéli állapotáról magának időről időre tudomást szereznii.

399. §. A számvevő világosságban tartandja : ha a számadások és szükséges tudósítások rendesen beadattak-e? és a kerületnek a részletes tudósításokból tapasztalt szükséges intézkedések iránt javaslatot tesz; ezen tudósításoknál a részletes tudósítások mellékletei is előlegesen az árvai szék által vizsgáltatnak meg.

400. §. Az árvai székhez lehet minden egyes esetben is folyamodni valamely árva állapotában a tanács által tett intézkedés ellen; folyamodhatik pedig akárki, a kinek az árváról és annak körülményeiről tudomása van.

401. §. Az árvai szék az alkapitány elnöklete alatt áll : a kerületi táblabírákból, egy jegyzőből, és egy tisztii ügyészből. Hét tag határozathozatalra az elnökkel együtt szükséges. Az árvai szék felügyel az alapítványokra is és az alapítványi számadásokat vizsgálja.

402. §. Az árvák pénzéből kölcsön adni a tanács engedelmé nélkül nem lehet.— A kölcsönözéseknél a tanács végzése, mint bizonyító oklevél, a számadáshoz csatolandó.

403. §. Az árvák ingatlan értékét a gyámok, ha csak végintézetnél fogva felhatalmazva nincsenek, közvetlen nem kezelhetik, hanem közárvevés útján haszonbérbe adni kötelesek.

404. §. Az árvák fekvő javait elidegeníteni rendszerint csak akkor lehet : ha az árvákra maradott adósságok másképp le nem tisztázhatók, és akkor is csak a közgyűlés megegyezésével; rendkívüli esetekben, ugmint, ha valamely fekvő vagyont az árvának nyilvános kára nélkül megtartani nem lehet; az eladás akkor is megtörténhetik

ugyan ha az árvára maradt adósságok letisztázása az eladást szükségesképen meg nem kívánja, de csak a helytartótanács helybenhagyásával.

405. §. Az árvák értékének bármi részét nyereszkező új vállalatokba beruházni semmi esetben sem szabad; az árva szüléiről maradtott rendes kereskedési telep működéseinek folytatása, vagy megszüntetése felett azonban a közgyűlés határoz.

406. §. Az árvák ezüst és drágasági ingóságait is csak a közgyűlés megegyezésével lehet elidegeníteni.

407. §. Ha az árvának kölcsönre kiadott pénze veszélyezve van, mindenik előtt a gyámátya, ennek értéke pedig elég nem lévén, a gyámatyára a viszkreszet fenhagyása mellett, egyik a másikért a tanácsnak azon tagjai felelnek, kik a szükséges felvigyázást elmulasztották.

408. §. Veszélyezve lenni pedig a kölcsön adott tőke a 409. §. esetén kívül akkor tartatik: ha a kamatok rendszeren nem fizettetnek.

409. §. Kölcsön árvák pénztét betáblázás nélkül, és oly értékre, melynek két harmad rész becsét az árva pénzből fölveendő terhellettel együtt a rajta fekvő betáblázott terhek meghaladják, adni semmi esetben nem szabad.

E) Az őrseregről.

410. §. Az őrseregben a Hajdú-kerület minden választó lakosa, 40 éves koráig rendes szolgálatot tenni köteles.

411. §. Az őrseregre van bizva a közsenduek fenntartása; és ha rendkívüli módon felzavartatott: helyreállítása is.

412. §. Az őrsereg tisztjeit maga választja.

413. §. A haza védelmének szüksége kívánván, az őrsereg törvény által felhivatva: a haza határain belül hadi szolgálatot is tenni tartozik.

414. §. Az őrseregben azok, kik e törvény szerint

ahhoz tartoznak, a szolgálatot személyesen teszik, és csak a kerületi közgyűlés által mentethetnek fel; ily esetben mindazonáltal helyettest állítani kötelesek, és helyettes csak állandó lakos lehet.

415. §. A közcsendnek rendkívüli felzavarása esetében az őrsereget szolgálatra a városi hadnagy szólítja fel, és azonnal tanácsulást hirdetvén, ez folytonosan mindaddig tart, míg a csend helyre nem állítottott. A tanács egyszersmind fel van hatalmazva, hogy azon esetben, ha a csendet az őrsereg segítségével sem lehetne helyreállítani: katonai karhatalmat kérjen.

416. §. Egyébiránt a városok belrendőrségi ügyeit egészségi, köztisztasági és minden egyéb tekintetekben, különösen kisebb csendzavarások eseteiben is a hadnagy felügyelése alatt a városi szolgálók segítségével a csendbiztos kezeli. — Rendőrségi dolgokban határozatokat a helybeli körülményekhez képest a tanács is hozhat; de ezek se a kerületi szabályokkal nem ellenkezhetnek, se büntetést nem szabhatnak.

417. §. Az őrsereg mikénti alakítását és minden e részben szükséges intézkedéseket a szabály határozza meg.

F) Közoktatási dolgok.

418. §. A köziskolákra, de egyéb helybeli magánnevelő intézetekre is az 1790:26 törvény 5 §-ának épségben tartása mellett a (t) törvény értelmében helyhatóságilag a városok tanácsa felvigyáz, törvényhatóságilag a kerület is felügyel, és tisztviselői által a nevelő-intézetek állapota iránt magának tudomást szerezvén, a szükséges lépéseket előadandó alkalommal megteszi.

G) A tárgyjegyzékről, és a dolgok kezelésének külső alakjáról.

419. §. A kerület és egyes városok közigazgatási

tárgyairól tárgyjegyzék vitetik a jegyzői hivatal által; a városokban azt tenni a rendes jegyzőnek, a kerületnél pedig egy külön tisztviselőnek, ki főjegyzői ranggal bír, leendő kötelessége. — A tárgyjegyzék vitelével megbízott egyén a kiadások (expeditiók) felett is felvigyáz, és a kiadási könyvek, s a tárgyjegyzék segítségével a scontrot elkészíteni ő tartozik.

420. §. Minden iromány vagy hivatalos levél, mely a kerülethez irányozva van, a tárgyjegyzék-vezetőnél adatik be, s miután általa a tárgyjegyzékbe bevezettetett: az alkapitánynak nyújtatik, és az alkapitány minden előkészületi lépéseket, úgymint vizsgálatot, vagy az illetőkkel leendő előleges közlést megtétethet, de eldöntő határozatot nem hozhat.

421. §. Mind a városok, mind a kerület, mind az alkapitány rendes jegyzőkönyveket vezetnek, és a jegyzőkönyvek költének a tárgyjegyzékbe történt bevitellel, ismét a kiadások költének a tudósítások beadásának napjával való összehasonlítása teszi azon ellenőrséget, mely a dolgok rendes és szakadatlan folytatása felett gyakoroltatik.

422. §. A tárgyjegyzék és jegyzőkönyvnek mily alakban vezetését a szabály határozandja meg.

XI. RÉSZ.

A Hajdú-kerületben fizetendő díjakról.

Polgári eljárásnál.

DE BALLAGI GÉZA.

Eljáró egyének	Köz- píntárnak
ft. kr.	ft. kr.

1) Lemásolásért az ív minden lapjától,
mely legalább 28 rendszeren írott sort
foglaljon magában, fizetendő	— 4 — —
2) Másolati hitelesítettésért, és egyéb
hitelesítésekért	— 10 — —

3) Ha a másolat több ivből állana, a fentebbi díjon felül minden hitelesítendő ivtől	—	3	—	—
4) Végrendeletkészítésnél a kiküldött tanácsnok napi díja	2	—	—	—
5) Végrendelet felnyitásáért és kihirdetéseért	—	—	1	—
6) Bizonyáglevél hiteles pecsét alatti kiadásáért a kerületnél	—	—	2	—
A városoknál	—	—	1	—
7) Mindennemű láttamozásért (vidimatio), ha hatósági tag által tétetik	—	10	—	—
8) Anyakönyvi kivonatnak jegyző, vagy táblabíró általi hitelesítéseért	—	30	—	—
Betáblázásért a fenálló 1840:21 t. czikk szerint díjak fizetendők	—	—	—	—
9) Betáblázási könyv kivonata	—	24	—	—
10) Pénzbeli letételektől (depositum) a letételi összeg század része, vagyis 100-tól 1 forint lesz a letételt őrző tisztviselőnek, s illetőleg közpénztárnak fizetendő	—	—	—	—

Polgári tö.vénykezés esetében a városi törvényszékeknél.

11) Szóbeli és sommás eljárásnál a bepanaszlottnak bíró elébe idézéseért minden személytől a törvényszolga számára	—	3	—	—
--	---	---	---	---

A kerületi törvényszéknél.

12) A keresetlevél benyújtásakor	—	—	10	—
Törvénybe idézésért minden bepanaszlott személy után	—	30	—	—

Pörindítás (levata), kikiáltás, és per- őrzés fejében	— —	2 —
Törvénykezési díj határozott össze- get magában nem foglaló keresettől	— —	10 —
Váltó-pertől	— —	12 —
Határozott összegeknél		
200-tól 1000-ig	— —	5 —
„ „ 1000-tól 10000-ig	— —	10 —
„ „ 10000-tól meghala- dó keresettől	— —	20 —

Ez utóbbi díjaknak fele a perindításhoz, mindenkor előre, másik fele pedig a per végződésével, azonban mielőtt a végső ítélet kihirdettetnék, kész pénzzel lesz fizetendő — 30 — —

- 13) Pör-letétel és ügyészi visszahívásra nézve a fenálló törvények rendelete tovább is fenmarad.
- 14) A végrehajtás körül teljesítendőkért a végrehajtó napi díja 2 — — —
A mellé rendelt segéd napi díja 1 — — —
- 15) Végrehajtás bejelentéseért minden elmarasztalt fél után — 30 — —
- 16) Birói megintés, letiltás, óvás törvényes meg- és kiadása 2 — — —
- 17) Tiszti nyomozás feletti bizonyáglevél Minden tanú kihallgatásaért különösen — 10 — —
- 18) Felhatalmazás és ügyész-vallásbeli hiteles kiadások díja — — 2 —
- 19) A bíróság által egész testületben végbeviendő szemle díja — — 10 —
- 20) Utilevél kiadásaért, mely Magyar-
szágon belől szolgál — — — 10

Olyanért, mely az országon kívül szolgál	— — —	20
21) Tanúk napi díja elindulásuktól fog- va hazaérkezésükig a fuvarbéren kívül	— 30	— —
22) Becsülők díja, ha mesteremberek	— 30	— —
Ha diplomatikusok, vagy művészek	1 —	— —
23) Árverés kihirdetésekor dobosnak	— 6	— —
Örökös eladás beírásáért	— —	2 —
Annak hiteles pecsét alatti kiadásaért	— —	1 30

423. §. Minden egyéb itt meg nem említett díjak fizetése megszüntetik. — A városok, s illetőleg kerület pénztárába fizetendő díjak beszedésére szükséges beszédő hivatal alakítása a szabályra bízatik.

424. §. Oly szegényektől, kik szegénységüket hiteles bizonyítvánnyal igazolják, semmi díjat venni nem szabad.

425. §. Világosan megjegyeztetik az is, hogy mesterlegények vándorkönyveinek látiamozásáért díjat venni szintén nem szabad.

XII. RÉSZ.

A Hajdú-kerület rendezése tárgyában országos választmány küldetik ki.

A Hajdú-kerület belrendezésének életbeléptetése felett ugyanazon országos választmány örködik, mely a szabad királyi városok belrendezése tárgyában a (t) törvénycikkely által kiküldetett.

1. §. Ezen választmány a jelen törvény kiegészítésére nézve szükséges szabályok alkotása tárgyában ugyanazon hatósággal bír, mint mely rá a szabad királyi városok hasonló szabályainak alkotása felett ruházott, és a kerület is magát az ott megrendelt eljáráshoz alkalmazni köteles.

2. §. Azonkívül a választmány, miután a szabályok meg lesznek alkotva, egy tagját fogja kiküldeni, mely a hely színén megvizsgálandja, teljesítve vannak-e mindazok, mik e jelen törvényben általánosan, különösen pedig a IX. részben rendeltetnek?

101-dik SZÁM ALATT.

A sz. kir. városok belszerkezetének és országgyűlési aránylagos szavazatjogának tárgyában készített törvényjavaslat, mely főlebb a 100-dik szám alatti izenetben % alatt emlittetik.

TÖRVÉNYCZIKKELY.

A királyi városokról.

A szabad királyi városok helyhatósági belszerkezete, és országgyűlési aránylagos szavazatjoga egyedül ezen törvényen alapszik. Minden ezzel ellenkező törvény, gyakorlat, rendelet, vagy határozat eltöröltetik.

ELSŐ RESZ.

A városokról általánosan.

1. §. A város áll: a város kerületéből és a városi lakosokból.

2. §. A város mint önálló köztörvényhatóság szabályokat alkot, határozatokat és ítéleteket hoz, azokat végre is hajtja; más törvényhatóságokkal. közigazgatási testületekkel, és a főkormányiszékekkel közvetlen levelez: — szóval a törvényben körülírt felsőbb felügyelés alatt önmagát kormányozza.

A) A város kerületéről.

3. §. Azon tén, melyen belől a város törvényhatósága gyakoroltatik, a város körülete.

4. §. Elhez tartoznak rendszerint a bel- és külvárosokban és a város határában lévő minden belső és külső telkek.

Kivételek.

5. §. Ámbár a városhatáron belől vannak, körületehhez mégis nem tartoznak :

- a) Hadi erősségek, ha külön határokkal vannak ellátva ;
- b) Urbéri telkek, akár a város a földesur, akár más ;
- c) Elkülönözött határt képező kiváltságos magánbirtokok, bár bételepitve nem lennének is.

6. §. Ámbár a város kerületében vannak, hatósága alá mégis csak az itt megjegyzett esetekben tartoznak :

- a) Várak, ha nem képeznek külön határt ;
- b) Katonai laktanyák ;
- c) Nemes udvartelkek és házak.

Mindezek közrendőri (politialis), és büntető (criminalis) tekintetben a város hatóságától függenek, és az ott elkövetett büntetteket és rendőri kihágásokat a városi bíróság ítéli, és ha a katonai házaktól eddig a város pénztárába adó fizettetett : az ezután is fizettetni fog.

- d) A megyéknek a törvényhatóság gyakorlására szolgáló telkeiktől és házaiktól csak ha a város pénztárába eddig adó fizettetett, az lézen jövedőre is befizetendő, egyébként ezen telkek és házak a város hatóságától nem függenek.

A curialis és egyéb kivételes telkek magánjogi haszonvételek tekintetében.

7. §. A curialis és egyéb kivételes telkekre nézve a magánjogi viszonyokat és azokból következő haszonvételeket a kiváltságlevél és gyakorlat határozza meg ; a vá-

ros ily esetben rendőri tekintetből ezen haszonvételek gyakorlását nem gátolhatja.

A város körületébeni változásokról.

8. §. Oly telkek, melyek az 5-ik §. szerint a város határában befoglalva vannak, de körületéhez nem tartoznak, úgy szintén azok, melyek a 6-ik §. szerint csak némi tekintetben tartoznak a város hatósága alá, abba egészen bekebelezethetnek; és viszont oly telkek, melyek a város kerületéhez tartoznak, abból kikebelezethetnek.

a) *Bekebelezés által.*

9. §. Békebelezés jövendőben is eszközölthetik vagy magánuton vagy köz eljárás által, vagy törvény által.

aa) *Magánuton.*

10. §. A bel- és külvárosban fekvő nemes udvarban telkeket tartozandóságaikkal együtt (6. §. c.) a város beligazgatóságának szükségére való tekintet nélkül is, alku mellett megszerezheti; vagy a kiváltsági jogoknak megszüntetését ez uton eszközölheti. Az ily uton megszerzett, vagy kiváltságosnak lenni megszűnt telek, azonnal minden további eljárás nélkül bekebelezettnek vétetvén, minden tekintetben a város hatósága alá is tartozik.

11. §. Magán alku útján megszerezhet a város oly kiváltságos és elkülönözött birtokot is, mely a város határába befoglalva van (5. §. c.); és ha ily birtoktól eddig rendes közadó más törvényhatóságnak nem fizetett: az szintén minden további eljárás nélkül békebelezettnek vétetik.

12. §. A 10. és 11. §-ban említett telkek és birtokok, miután a város által megszerztettek, és ez uton bekebelezettek, bár később magán kézre mennének át, továbbá is bekebelezve maradnak.

13. §. Középületek és telkek (6. §. a. b. d.) ha magán kézre kerülnek: ez által minden további eljárás nélkül bekebelezetteknek tekintendők.

bb) *Közeljárás útján.*

14. §. Azon térek, melyeken várépítmények, vagy egyéb hadi erősségek állanak, ha a közigazgatás az azokon lévő építményeket várépítményeknek, vagy hadi erősségeknek tekinteni, s ekkép kezelni megszűnik; és ezt a városnak hivatalosan kijelenti: minden további eljárás nélkül bekebelezve vannak.

15. §. Ha a 10. §. esetében a magán alku nem sikerül, és az ott említett telkeknek bekebelezése a beligazgatás tekintetéből szükségképen megkívántatik: a kiváltságos és magán jogokra nézve kisajátításnak van helye.

16. §. Ez esetben a város a törvényhozó-testhez folyamodik, folyamodására országos biztosság küldetik ki, a felek meghallgatása mellett a fenforgó szükségét körülményesen megvizsgálandó és a tapasztaltakról véleményes tudósítást teendő.

E tudósítás folytán törvény által határoztatik el: van-e helye a kisajátításnak; és ha helye találtatik: a kereset az ezen esetre hozandott törvénynek alapján az 1836. 25. törvényben megszabott eljárás szerint megindittatik, elítéltetik, és a bekebelezés végrchajtás útján eszközöltetik.

cc) *Törvény által.*

17. §. Midőn a bekebelezendő telektől valamely más törvényhatóság pénztárába rendes közadó fizettetik: a bekebelezés csupán országos biztosság eljárása nyomán. és a két törvényhatóság közötti igazságos kiegyenlítés alapján alkotandó törvény által történhetik.

18. §. Egyedül országos biztossági eljárás, és ennek nyomán alkotandó törvény által történhetik a bekebele-

zés akkor is : midőn valamely a város határába befoglalt, de ahhoz nem tartozó, nem urbéri község, vagy telep czéloztatik bekebelezettni.

19. §. Egyedül országos biztossági eljárás nyomán és törvény által történhetik a bekebelezés végre akkor is : midőn a város határába be nem foglalt, hanem valamely szomszéd tér czéloztatik bekebelezettni, akár legyen lakosok által megszállva, akár nem.

A bekebelezés következései.

20. §. A bekebelezett telkek és birtokok kiváltságos tulajdonságait a bekebelezés által elvesztik, minden tekintetben a város törvényhatósága alá vettetnek, a város telekkönyvébe beiratnak, a telek birtokosai pedig, és az ott megtelepedett lakosok a városi községbe beleolvadnak.

Bekebelezésnek nincs helye.

21. §. Urbéri telkek, mig az urbéri tartozások alól ki nem váltatnak : be nem kebelezethetnek, akár a város legyen a földesur, akár más.

b) Kikebelezés által.

22. §. A város körületéhez tartozó részek, ha a közgazgatás szüksége megkívánja, attól jövőben is elválasztathatnak, azaz kikebelezethetnek : közeljárási uton, vagy törvény által.

aa) Közeljárási útján.

23. §. Megyei házak, börtönök vagy katonai lakatnyák építésére szükséges telkek, a város és megyék, s illetőleg a főkormányország közötti kölcsönös értekezés útján a város körületéből, illetőleg törvényhatósága alól kikebelezethetnek.

bb) *Törvény által.*

24. §. Ha a kölcsönös értekezés a 23-ik §. esetében célra nem vezetne: az illető hatóság, vagy kormányzék a törvényhozáshoz folyamodik; ennek következtében országos biztosság rendeltetik a felek meghallgatása mellett a kikebelezés szüksége iránt fenforgó körülmények megvizsgálására, határozat pedig a biztosság tudósításának nyomán törvény által tétetik.

25. §. A város körületének oly részei, melyek megyházak, vagy börtönök, vagy katonai laktanyák építésére nem szolgálndanak: egyedül a közigazgatás könnyítésének tekintetéből is; azonban, akár vannak telepítve, akár nem, csak országos biztossági eljárás nyomán alkotandó törvény által kebelezethetnek ki.

26. §. Az e részben alkotandó törvény a közadóbeli viszonyoknak a két törvényhatóság közötti igazságos kiegyenlítését elhatározandja, és illetőleg az elválasztandó tér lakosainak közállománybeli viszonyai iránt is fog rendelkezni.

27. §. A váraknak és hadi erősségeknek építésére szükséges térek is csupán országos biztossági eljárás nyomán alkotandó törvény által kebelezethetnek ki.

28. §. Az e részben alkotandó törvény fog rendelkezni az iránt is: a kisajátításnak, a kikebelezettni kívánt térre nézve van-e helye, és mennyiben? továbbá el fogja határozni az eljárást is minden külön esetre nézve, mely szerint a kisajátítás — ha helye van — végrehajtassék.

29. §. A 27-ik §. eseteit kivéve, kisajátításnak akkor, midőn valamely tér, vagy telek kikebelezetetik, helye soha, és semmi részben nem leend.

A kikebelezés következtései.

30. §. A kikebelezendő térek törvényhatósági tekin-

tetben a város irányában akként állanak: valamint hasonló a város kerületéhez nem tartozó térek, telkek és épületek. (5-ik, 6-ik §.)

Kikebelezés nem adómentesít.

31. §. Azon tér vagy telek, mely kikebeleztetik, a kikebelezés által adómentessé nem válhatik.

Kikebelezés nem történhetik.

32. §. A fentebb előadott eseteken kívül a város kerületéből, és illetőleg hatósága alól se ki nem vétethetik, se a magánbirtokosoknak egymás közötti, se ezeknek a várossali magánszerződése, vagy más, mint a kitett eljárás által.

Körület iránti függőben levő kérdések.

33. §. A város és szomszéd törvényhatóság között az illető körületek iránt e törvény kihirdetése alkalmával függőben lévő kérdések országos biztossági eljárás nyomán alkotandó törvény által fognak elintéztetni.

34. §. Oly keresetek pedig, melyek a város és magánbirtokosok között, bizonyos telkek kiváltságos állapota iránt, a köztörvényi bíró előtt, a jelen törvény kihirdetésekor már folyamatban vannak, vagy ennekutána támadnak: ezen bíróságok által lesznek a köztörvény rendszerinti útján elintézendők.

B) A város lakosairól általánosan.

35. §. A városban lakó egyének vagy a városi községhez tartoznak, vagy idegenek.

a) A városi községről.

36. §. A városi községet képezik azon egyének együttevée, kik a város körületén állandóan telepedve vannak,

vagy ha telepedve nincsenek is, de a város körületéhez tartozó fekvő tulajdont bírnak.

37. §. A város községe egy; a városnak bel- és külvárosi, vagy más tekintetknél fogva létező osztályai külön községet nem képeznek.

Telepedés.

38. §. Letelepedettnek tekintetik, ki a városban született és állandóan lakik.

39. §. Telepedettnek tekintetik azon honfi is, ki nem a városban született ugyan, de a városban oly független magánkeresetmódot folytat, mely a városbani állandó lakást föltételezi.

40. §. Átalában telepedettnek tekintetik minden honfi, ki se a városban nem született, se városi állandó lakást föltételező független magánkeresetet nem folytat ugyan, de a városban egy év óta állandóul lakik.

41. §. Mindazok, kik a 40-ik §-ban foglaltatnak, telepedési szándékukat egy év előtt is bármikor bejelenthetik a városi közgyűlésnek; és ez esetben bejelentésök bizonyítványul szolgál, és telepedésök ideje a polgári jogok szerzésére és gyakorlására nézve szintén azon naptól számítatik, mely napon a bejelentés történt.

Nem gátoltatik.

42. §. Telepedési szándékában, a város senkit nem gátolhat, ki ugyanazonosságát rendes utilevél, vagy más hiteles okirat, vagy csak két városi polgár tanubizonyossága által igazolhatja; és ha jobbágy: ezeken fölül elbocsátó levele van.

Telepedettnek nem tekintetik.

43. §. Azonban telepedettnek semmi föltétel alatt nem tekinthetők:

- a) Külföldiek, mielőtt meghonosodtak volna;
- b) Honfiak közül a katonák, míg valóságos hadi szolgálatban állanak; és mindazok, kik a város kerületében csupán hivatalos, vagy szolgálati viszonyaiknál fogva laknak, míg hivatalos, vagy szolgálati lekötöttségük meg nem szűnik.

b) *Az idegenekről.*

44. §. A város körületében ideiglen tartózkodó oly egyének, kik a város községének nem tagjai: a városra nézve idegenek.

45. §. A város senkit nem gátolhat: hogy körületében tartózkodjék, vagy azt elhagyhassa: idegen koldusokat azonban befogadni nem tartozik.

46. §. Koldusnak pedig az neveztetik: ki életének fentartására se értékkel, se testi erővel, se tudományos vagy művészeti képességgel nem bír oly mértékben, hogy rendszerint másnak irgalmára ne szorulna.

c) *A szabályokról.*

47. §. Szabályoknak neveztetnek oly végzések, melyek minden hasonló esetre nézve zsinórmértékül hozatnak. E szabályok:

a) *Tárgyai.*

48. §. Alkalmazzák e jelen törvényt mindazokban, melyekre nézve világosan megengedi, hogy az egyes városok különböző körülményeihez képest különbség lehet.

49. §. Pótolják e jelen törvényt mindazokban, melyekre nézve azt rendeli, hogy szabályok által tétessék intézkedés.

50. §. Foglalhatnak magokban intézkedéseket más tárgyakra nézve is, melyek kizárólag a szabályt alkotó város beldolgait illetik, és melyek iránt az ország köztör-

vényei vagy épen nem, vagy nem részletesen rendelkeznek.

b) *Érvényessége.*

51. §. A szabályok az ország élő törvényeivel nem ellenkezhetnek, és a szabályt alkotó város belviszonyain túl nem terjeszkedhetnek.

52. §. A város szabályait nyomban végre is hajthatja; mindazonáltal, hogy a szabályok minden időben visszavételökig érvényesek legyenek, szükséges: hogy a magyar királyi helytartótanács által helybenhagyassanak; e végből tehát a királyi városok alkotandó szabályaikat alkotásuk idejétől számítandó egy hét alatt e kormány-székhez fölterjeszteni kötelesek.

53. §. Minden szabályt a helytartótanács által közbejött helybenhagyás után egy e célra szolgáló külön szabály-könyvbe beigdatni, és ezen szabály-könyvet időről időre, köztudomás végett kell kihirdetni.

54. §. Előbbi szabályokat későbbi szabályok által változtatni, sőt azokat, melyek bizonyos meghatározott körülményekre nézve voltak alkotva, ezen körülmények megszűntével, egészen meg is lehet szüntetni.

Jóváhagyás.

55. §. A magyar királyi helytartótanács jóváhagyását semmi szín alatt más oknál fogva meg nem tagadhatja, mint:

- a) azon esetben, ha a szabály az országnak valamely élő törvényébe beléütköznék;
- b) ha oly intézkedést foglalna magában, melynek hatása a város beldolgain tulterjed.

Czélszerűbb intézkedés ajánlása által a jóváhagyást fel nem függesztheti.

56. §. A jóváhagyás megtagadása esetében köteles a

helytartótanács világosan kijelenteni : ha az egész szabályt-e vagy csak némely szakaszait? és ez utóbbi esetben egyenkint, melyeket látja a törvénybe ütközni, vagy a város beldolgain túlterjedni ; köteles továbbá határozottan kijelölni a törvényt ; úgy szintén kifejteti az okokat, melyeknél fogva a szabályt, s illetőleg annak részeit a kijelölt törvénybe ütközönek, vagy a város beldolgain túlterjedőnek találja.

57. §. A fölterjesztett szabály iránt a helytartótanács rendeletét kiadni akkép tartozik : hogy három hónap elforgása alatt azon naptól számítva, mely napon a fölterjesztés a postán föladatott, ezen rendelet a fölterjesztő városhoz el is jusson.

58. §. Ha a királyi helytartótanácsnak a szabály iránti válaszrendelete vagy az 56. szakaszban kitett kivántatóságok nélkül szükölködnék, vagy az 57-ik szakaszban kitett határidőn túl késnék : a fölterjesztett szabály jóváhagyottnak tekintetik, s azonnal a szabály-könyvbe beigtathatik.

59. §. A szabály némely részeinek helyben nem lett hagyása egyéb részeinek foganatban tartását, a mennyiben azt a város még akkor is eszközölhetőnek, vagy czélszerűnek látná, nem gátolja.

a) Megjegyzendők.

60. §. Azon szabályokat, melyek e jelen törvény alkalmazása és pótolása tekintetéből (48. és 49. §§.) szükéségesek, annak hirdetésétől számítandó egy év alatt a városok megalkotni tartoznak.

61. §. Oly szabályokat, melyek nem e tekintetnél fogva, hanem más tárgyak elintézésére szükéségesek : akár mikor alkothatnak, és a megalkotandó szabályokat akár mikor változtathatják.

b) A határozatokról.

62. §. Határozatnak azon végzés neveztetik: mely egyes eset elintézésére a törvényt, vagy szabályt alkalmazza.

63. §. Határozatait a város felsőbb helybenhagyás nélkül szintén azonnal végrehajtja, azon eseteket kivéve, melyek a jelen törvényben felsőbb helybenhagyástól világosan fölfüggesztetnek. A felek előtt a felsőbb helyre való folyamodás — ha a határozattal megelégedve nem lennének — elzárva nem lehetvén.

D) A város hatóságáról.

a) Büntető tekintetben.

64. §. A város büntető hatósága és a büntető eljárás a büntető törvényekben határoztatik meg.

b) Magánjogi tekintetben.

65. §. A városban állandóan lakó minden osztályu egyének a 69, 71. és 72. §§-ok esetein kívül mindennemű magán jogi követelésekre nézve, melyek a városban lakásuk ideje alatt ellenök támasztatnak, a város hatósága alatt állanak.

66. §. A 65-ik §. esetére nézve állandó lakásnak az tekintetik: mely bizonyos idő alatti felmondásra fogadtatott.

67. §. A városi fekvő birtokot érdeklő tárgybeli követelésekre nézve, minden városi birtokos a város törvényhatósága alatt áll.

68. §. Városi birtoknak — a curialis magántelkeket kivéve — az neveztetik: mely a város kerületének egy részét teszi.

69. §. A városban állandóan lakó oly nemesek, kik a város kerületén kívül is birnak, úgy szintén a curialis ma-

gántelkek birtokosai a 67. §. esetein felül a városi lakásuk ideje alatt tett árjegyzéki és házbéri, nemkülönbben mindennemű világos adóssági tartozásaikra nézve is, ha a követelés ellenök a városban lakásuk ideje alatt megindított, a városi bíróság alatt állanak; de a foglalás a város által csak a város kerületében található értékek erejéig terjesztethetik; és ha ezen értékek a követelés tökéletes kielégítésére elég nem volna, az illető törvényhatóság által folytatattatik.

70. §. Hatalmaskodási, becstelenítési és bárminemű hasonló birsági keresetekre nézve állandó lakos nemesek ellen is, akár curialis telkeken laknak, akár nem, kivéve, ha a városi közönség a felperes, a városi bíróság ítélt olyan esetekben, midőn a városi bíróság alá tartozó egyén ellen követtetik el azon cselekvés, mely miatt a kereset megindítottatik.

71. §. Oly birtokot illető tárgybeli követelésekre nézve, mely birtok a város kerületéhez nem tartozik: a város hatósága ki nem terjed; úgy szintén nem terjed ki a város hatósága a curialis telek birtokosára se, ha ellene a curialis telek iránt oly követelés támasztatik, mely a teleknek curialis tulajdonságaiból veszi származását; hanem ily esetben a körülményekhez képest a megye, és illetőleg a királyi curia bíróságának van helye; ha pedig valamely osztálybeli, vagy örökösödési állapotban városi birtok nemesi birtokkal lenne összekötve: a köztörvényi eljárás szerint Ő Főlsége nevezi ki azon törvényhatóságot, melyet a bíraskodás illetend.

72. §. A városban tartózkodó külföldiek — a követséghez tartozó egyéneket kivéve — a 70. §. eseteiben, és azon árjegyzéki és házbéri, úgy világos adóssági tartozásaikra nézve tartoznak a város hatósága alá, melyeket e hazában tartózkodásuk ideje alatt tettek, és melyekre nézve a kereset ellenök e hazában tartózkodásuk ideje alatt indítottatik.

meg; de a végrehajtás csupán a városban található értékek erejéig terjedhet.

73. §. A esőd és vásári biráskodás eseteire nézve a köztörvény rendelkezik.

c) Közigazgatási tekintetben.

74. §. A városnak szabályai és határozatai minden lakost kivétel nélkül köteleznek.

75. §. A város a 324. és 325. §§-ok értelmében vehet ki adót, és azt mindazon egyénektől, ugy szintén mindazon tárgyaktól, melyektől eddig, ezentul is beszedheti; kereseti adót azonban polgári allandó keresetétől mindenütt és különbség nélkül a nemes lakos is aránylag a nem nemes lakosokkal egyenlően fizetni köteles.

E) A város magánértékéről.

76. §. Azon fekvő birtokok és pénztökéek, melyek a városnak magánjognál fogva tulajdonai, és azon magánjogi haszonvételek, melyeknek jövedelmei egyenesen a város pénztárába folynak: a város magánértékét képezik; és ezekre nézve a városok magántulajdonosoknak tekintetnek.

a) Fekvő birtokok.

77. §. A városok azon fekvő javaikra nézve, melyeknek mint tulajdonosok a jelen törvény kihirdetésekor már birtokában voltak, nem birhatási czimnél fogva nem háborgattathatnak.

Szerzése.

78. §. Jövendőben fekvő javakat a városok a város határán kívül nem szerezhhetnek; de azokra nézve, melyeket e törvény kihirdetésekor már birtak, a birtok czimét megerősíthetik.

Elidegenítése.

79. §. Közhaszon, vagy szükség esetében a városok fekvő javaikat akár egy részben, akár egészen is a köz törvényben megszabott úton és formák szerint elidegeníthetik; a várostól, mint magánbirtokostól került fekvő javak megszerzőjét nem birhatási czimnél fogva háborgatni szintén nem lehet.

A város kerületéhez nem tartoznak.

80. §. A város azon fekvő javai, melyek a város határain kívül vannak: a város kerületéhez semmi esetben nem tartoznak.

Az illető törvényhatóság alatt állanak.

81. §. A városok fekvő javaikra nézve minden tekintetben a köztörvény alatt állanak, és azon törvényhatóságnak, melynek kerületében ezen fekvő javak léteznek, minden tekintetben alá vannak rendelve.

Magánjogi haszonvételek.

82. §. A városok a lakosokat a magánkereset terén bármi jövedelmeiknek szaporítása tekintetéből nem korlátozhatják; a kisebb királyi haszonvételekre nézve mindazáltal kiváltságos eddigi jogaikban ezentul is megmaradnak, és ez utóbbiakat, az eddigi köztörvények korlátai között, és illetőleg 248. §. k) és v) pontjainak értelmében, akár magok gyakorolhatják, akár a lakosokra átruházhatják.

b) A várost érdeklő magánjogi követelésekről.

83. §. A város és magánszemélyek között — ezek akár tartoznak a városközséghez, akár nem — támadható mindennemű magánkövetelések, melyekre nézve a jelen

törvény külön utat nem szabott, a köztörvény rendszerinti útján ítélendők.

F) A város közzolgáltatásáról.

84. §. A város közzükségeinek pótlására szolgálnak mindenekelőtt a város magánértékének jövedelmei, és akár minemű adót csak akkor és annyiban lehet a lakosokra kivetni: a mennyiben ezen jövedelmek a közzükség fődözésére nem elegendők.

G) A városok kötelelességeiről.

85. §. A város az ország törvényeit megtartani, sőt védeni, azok szerint mindenkinek törvényhatósági körében igazságot részrehajlatlanul szolgáltatni. és minden közterheket aránylagosan viselni tartozik.

H) A városok fölosztásáról.

86. §. A városok, melyekben 12,000 lakosnál kevesebb van: kis városoknak; melyekben a lakosok száma 12,000 és 30,000 között van: közép városoknak; oly városok pedig, melyekben 30,000 lakosnál is több van: nagy városoknak neveztetnek.

MÁSODIK RÉSZ.

A városi községről, idegenekről és a városi képviselő testületről különösen.

A városi községről.

87. §. A városi község áll polgárokból, és oly lakosokból, kik nem polgárok.

88. §. A városi községnek mindazon tagjai, kik se atyai, se gyámi hatalom alatt nincsenek, születés- és vallaskülönbség nélkül, a zsidókat is ide értve, polgárok.

- a) Kik a város kerületéhez tartozó fekvő tulajdont szereztek, ha azt egy év óta birják; kik pedig olyan tulajdont örökösödés útján kaptak, mi-helyt a birtokban közvetlen elődeik által meg-kezdett, s amazok által minden esetben folytatottnak tekintett egy évi birtok-idő kitelt.
- b) Kik a város kerületén mint kézművesek, gyáro-sok, kereskedők, három év óta állandóul laknak, tulajdon gyárral, műhelylyel, s illetőleg keres-kedési teleppel birnak, és az általok folytatott keresettől egyenes adót fizetnek.
- c) Ezeken kívül lehetnek polgárok ügyészek, or-vosok, mérnökök, sebészek, ha a város körületé-ben három év óta állandóul laknak, és mint olyanok gyakorlataiktól a város pénztárába adót fizetnek.
- d) Úgy szintén mindazok, kik nagy városokban 80, közép városokban 60, kis városokban pedig 40 ft. házbért fizetnek, ha a város kerületében négy év óta letelepedvék és a város pénztárába adóznak.

89. §. Nem lehetnek polgárok a katonák, bár honfiak, mig valóságos hadi szolgálatban állanak, kivévn, ha a 88. §. a) pontjában körülirt birtokosok osztályába tartoznak.

90. §. Nem lehetnek továbbá polgárok azok se, kik a város kerületében csupán hivatalos vagy szolgálati viszonyaiknál fogva laknak, ha csak egyszermind a 88. §. a) vagy b) pontjában körülirt kelléssel nem birnak.

Lenni kötelesek.

91. §. Azon egyének, kik a 88. §. a) és b) pontjai alá tartoznak: föltétlenül polgárok, és ezen tulajdonságnak el-vagy el nem vállalása szabad akaratjoktól nem függ.

Nem kötelesek.

92. §. Ellenben azon egyének, kik a 88. §. c) és d) pontjai alá tartoznak: nem föltétlenül polgárok; és ezen tulajdonságnak el- vagy el nem vállalása szabad akaratjoktól függ.

Polgári jog meg nem tagadthatik.

93. §. Oly egyénektől, kik a 88. szakaszban foglalt képességgel bírnak: a polgári tulajdonságot a város nem tagadhatja meg.

Diszpolgárok.

94. §. Ellenben a város polgárainak sorába fölvehet oly egyéneket is, kik a város községéhez nem tartoznak, ha személyes tulajdonságaik és érdemeik által magoknak a köztiszteletet megszerzették.

Testületek.

95. §. Testületek és társaságok tagjai, mint olyanok, és magok a társaságok és testületek is, mint egyetemleges egyének, polgári jogot nem követelhetnek.

96. §. Azon egyének, kik e jelen törvény kihirdetése alkalmával már polgárok, ha a 88. §-ban leirt képességgel nem bírnak is, polgárok maradnak.

aa) Polgárok jogai.

97. §. Kizárólag a polgárok joga a város képviselő-testület tagjait és az országgyűlésre küldendő követeiket közvetlen választani.

98. §. A 97-ik §-ban foglalt jogokat minden polgár csak személyesen gyakorolhatja.

bb) Haszonvételei.

99. §. A polgárok úgy mint polgárok által némely

városokban eddig kirekesztőleg gyakorlott haszonvételek iránt a város helybeli szabálya intézkedendik; de egyedáruságot nem állíthat. — Ellenben oly haszonvételek, melyek bizonyos telekhez vannak kötve: közhasználatuakká csak magán alkú, vagy kisajátítás útján tétethetnek.

cc) *Kötelességeik.*

100. §. Minden polgár a város által a jelen törvényben meghatározott eljárás szerint rá kivetett személyes és adózási közterheket kivétel nélkül viselni tartozik.

101. §. A város kerületében lakó minden polgár a polgári őrseregben szolgálatot tenni tartozik; s e kötelesség alól a városi közgyűlésnek csak szegénység tekintetéből van joga egyes polgárt úgy föloldozni, hogy polgárőri szolgálatot tenni se személyesen, se helyettes által nem köteleztetik.

102. §. Azon polgárok, kik a város kerületében nem laknak, mint szintén azok is, kik benne laknak ugyan, de a 101-ik §. értelmében a polgárőri kötelességnek mind személyes, mind helyettes általi teljesítése alól fölmentvék, a polgárőrségi köz költség fődözésére a szabály által meghatározandó mértékben járulni tartoznak.

103. §. Helyettes által a polgárőri kötelesség csak azon kivételes esetben teljesíttetik, midőn a közgyűlés ennek személyesen leendő teljesítésétől valakit saját kérelmére méltányos tekintetnél fogva fölmentett.

104. §. Helyettesek a városnak minden állandó lakosai lehetnek.

105. §. Ha azon polgárok, kik a 103-ik §-ban említetnek, kötelességeiket se személyesen nem teljesíthetnék, se helyetteseket nem neveznének: az illetők költségén a város helyettesít.

Özvegyek és hajadonok.

106. §. Özvegyek és hajadonok a 97-ik §-ban kije-

lölt jogokat nem gyakorolhatják; ellenben a 101. §-ban kitett személyes terhektől is mentek.

Diszpolgárok.

107. §. A diszpolgárok csak a 97-ik §-ban foglalt jogokat gyakorolhatják; a polgári őrseregben való szolgálattól pedig mentesek.

dd) *A polgári tulajdonság megszűnik.*

108. §. A polgári tulajdonság megszűnik az által: ha valaki a 88-ik §-ban elősorolt képességgel birni megszűnt.

109. §. Ha valamely polgár a városból egy évnél hosszabb ideig távol van: arra nézve a polgári tulajdonság csak azon esetben szűnik meg: ha a város kerületében se fekvő birtoka, se műhelye, se kereskedési telepe, se gyára nincs.

110. A polgári tulajdonság megszűnik azokra nézve, kik a 88. §. c) és d) pontja alatt említett képességgel birnak, világos lemondás által is; ily lemondás mindazáltal, ha valaki már egyszer a választási jogokkal élt: ezen éléstől számítandó legközelebbi 6 évre el nem fogadtathatik.

ee) *A polgári jog fűntartatik.*

111. §. Azok, kik a 88. §. c) és d) pontja alatt foglalt osztály alá esnek, ha a város kerületéből két évnél nem, de egy évnél hosszabb ideig távoznak el: polgári jogaikat megtartandják, ha az utolsó évben rájuk vetett adómenynységet annak idejében a következő évben is megfizetik és a polgári őrseregbe helyettest állítanak.

ff) *A polgári jog föléled.*

112. §. A polgári jog ismét föléled, ha az illető, ki polgári jogát elvesztette, a 88. §-ban elősorolt képességgel ismét bir.

gg) *A polgári jog el nem vétethetik.*

113. §. Se a város, se a felsőbb kormányzések avagy bíróságok a polgári jogtól senkit, míg a 89. szakaszban előadott képességgel bír, azért mivel a rá kivetett adót meg nem fizette, vagy polgári egyéb kötelességeit nem teljesítette, meg nem foszthatnak; hanem őt ebbeli kötelességeinek teljesítésére szorítani tartoznak.

A polgári jogot büntetésképen sem lehet elveszteni; azonban, ha a polgár rabságra, vagy elzárásra ítéltetett: polgári jogait ily büntetésének ideje alatt nem gyakorolhatja.

hh) *Polgári név-könyv.*

114. §. Minden városban a polgárokról külön névjegyzék fog tartatni, mely polgári névkönyvnek nevezetik.

115. §. A polgári névkönyvbe, a polgárok nevei betűrend szerint beirandók mindazon különbözősékekkel, melyek netalán a név-egység miatt a személyek ugyanazonságának kimutatására szolgálnak.

Egy különös rovatban megjegyzendő az is: ha a polgárok közül valaki képviselőnek választatni (144 §.) képességgel nem bír.

116. §. E névkönyvbe azok, kik a 88 §. a) és b) pontjai alatt foglaltatnak, akár folyamodnak e végett a városhoz, akár nem, kivétel nélkül bejegyzendők.

117. §. A polgári névkönyv épségben tartására egy állandó választmány ügyel.

118. §. Ezen választmánynak kötelessége följegyezni minden változásokat is, melyek egyes esetekben történnek, és ezért a halálozás, esőd, lemondás, vagy föl vétel esetei az illető egyházi, birói és polgári előljároságok által e választmánynak mindenkor tudtára adandók; úgy szin-

tén azon esetek is : midőn valamely polgár választathatási képességét elveszti (147. §.)

119. §. A polgári névkönyv a város levéltárában tartatik ; azt megtekinteni minden polgárnak szabad, és a levéltárnok minden polgárnak felvilágosítást adni köteles, ha tudni kívánja : ő maga, vagy valaki más a polgári névkönyvbe be van-e írva, vagy nincs ?

120. §. Ha a 88. §. c) és d) pontjai alatt foglalt egyének közül valaki polgárnak fölvétetni kíván : a kisgyűléshez járul ; a kisgyűlés pedig kérését megvizsgálatni, és ha a kívánt képességgel bír : őt a polgári névkönyvbe följegyeztetni köteles.

121. §. Ha valaki a 88. §. a) és b) pontjai alatt foglaltak közül azt tapasztalná, hogy a polgári névkönyvbe bejegyezve nincs, cz iránt szintén a kisgyűléshez járul ; és a kisgyűlés, ha kérését alaposnak tapasztalja : őt a névkönyvbe bejegyezteti.

122. §. Ha valaki a kisgyűlés végzésével, mely által kérésétől elmozdittatik, meg nem elégszik : az esküdt birósághoz járul.

123. §. Ezen esküdt biróság következőleg alakittatik:

a) Évenként a januári közgyűlés a kétségtelen közpolgárok sorából titkos szavazattal választ bizonyos számú bírakat, kik ismét havonként felosztatnak; ezek ítélnek a polgári képesség fölött. A választandók számát a szabály határozza meg. A választottak a birói hitet a közgyűlés előtt letenni kötelesek.

b) Ezek közül sorshúzás által három a követelő, három a városi tiszti ügyész részére választatik ; mind a két fél a sorshúzást két izben visszatutasíthatja ; a harmadik izbeni sorshúzást azonban elfogadni tartozik.

124. §. Az eljárás következő :

- a) Folyamodását a követelő a város főbirájának adja be, s a főbiró határnapot rendel, mely napon a birói szék előtt mind a követelő, mind a városi tiszti ügyész az esküdt birák megválasztása iránt megjelenni köteles.
- b) Az esküdt birák megválasztatván, határnap tüzetik ki az ítélethezásra.
- c) Ítélethezásra mind a hat esküdt biró, és egy polgári közbiró jelenléte szükséges.
- d) Próbáit a követelő vagy maga, vagy ügyvivője által előszóval adja elő; s rá a tiszti ügyész kifogásait szintén előszóval megteszi.
- e) Az ítélethezésba az esküdt birák a tény felett ítélnék, és kimondják: a követelő próbái által mit bizonyított be.
- f) A polgári közbiró pedig a törvényt alkalmazza.
- g) A vitatkozás nyilvános; de az ítélethezés titokban történik.

125. §. Az eljárás külső alakját részletesen a szabály határozza meg.

126. §. Az esküdt bíróságot azon szabály, mely a képesség próbáinak érvényessége iránt a kisgyűlésre és választmányokra nézve (174. §.) fenáll, a tény feletti ítélethezésben nem kötelezi.

127. §. Ha oly egyén iratott be a polgári névkönyvbe, a ki idő közben polgár lenni megszűnt: ez kitöröltetését önmaga is kérheti; és ellene kifogást is tenni minden polgárnak szabad. Az eljárás ez esetben is ugyanaz, mely a 120. és 121-dik §§-ok eseteiben.

128. §. A polgári névkönyv minden választás előtt egész kiterjedésében megvizsgáltatik és kiigazittatik; e végből a közgyűlés választmányt küld ki.

129. §. Beiratási díj fejében minden polgár egy pengő

forintot fizet a város házi pénztárába; mely díj a választási és közgyűlési költségek fődözésére szolgál.

130. §. Mily alakban vezetessék a polgári névkönyv: ez iránt a városi szabály határoz.

131. §. Határozhat a szabály büntetést az iránt is! ha valaki a 116. §-ban említettek közül mesterséges módon magát a polgári névkönyvbe való beigtatástól elvonta.

b) *A közlakosokról.*

132. §. Azok, kik a városban állandóan letelepedtek, de a polgáriságra megkivánt képességgel nem bírnak: közlakosoknak neveztetnek.

133. §. A közlakosok a polgárisághoz kötött különös jog- és kiváltságon kivül minden egyéb magán-jogokkal és szabadságokkal bírnak; és e részben a polgárokkal minden tekintetben egyenlők.

134. §. A közlakosok minden közadózási terheket a polgárokkal egyenlően viselnek. A nemesek pedig csak a 75. §. értelmében adóztathatnak.

135. §. A polgári úrseregben szolgálatot tenni nem tartoznak.

136. §. A város községéhez tartozni megszűnik: a ki máshol telepedett le; vagy ha nem a városban született közlakos, a városból egy éven túl távol van.

c) *A városban született közlakosokról.*

137. §. Azon egyének, kik a városban születtek: a városból semmi oknál fogva ki nem utasíthatók; sőt ha idő közben máshol telepedtek volna is le, ha viszaküldetnek, vagy önmagok visszakivánkoznak: őket a város még akkor is tartozik visszafogadni, ha koldusok lennének.

d) *Az idegenekről.*

138. §. Idegenek, ha honfiak: fekvőjávákat a város-

ban szerezhhetnek, gyárt állíthatnak, kézművet gyakorolhatnak, és minden egyéb tisztességes keresetet kezdhetnek, egyszóval a városban megtelepedni jogosítva vannak.

139. §. Mielőtt megtelepedtek volna, egyenes adót nem fizetnek.

e) *A külföldiekről.*

140. §. Külföldiek, mielőtt meghonosodtak volna, a városban lakhatnak, kereskedést és egyéb vállalatokat űzhetnek, de polgári jogot nem gyakorolhatnak. Ellenben vállalataiktól és birtokaiktól a többi lakosokkal egyaránt adót fizetni és a város minden közterheit viselni kötelesek.

141. §. A honosodás módja a köztörvényben foglaltatik.

f) *A képviselőkéről.*

aa) *Általános elvek.*

142. §. A képviselők a polgárság által 6 évre választatnak. A képviselő-testület 6 év múlva egészben megújítatik; de előbbi tagjai ismét választhatók.

143. §. A képviselő-testület a tisztviselői karral együtt véve a városnak közgyűlésében minden köz- és magándolgaira nézve teljes meghatalmazottja.

144. A képviselő-testület a tisztviselői karral együtt tanácskozik; e nélkül, a 214. §. esetét kivéve, végzést nem hozhat.

145. §. Képviselők nem lehetnek :

- a) a nem keresztyének ;
- b) azok, kik fizetéses köz-hivatalt viselnek ;
- c) katonák és papok ;
- d) azok, kik büntettek miatt a büntető törvények értelmében a képviselőség viselhetésétől egyenes ítélet által eltiltattak ;

e) bányavárosokban a bányamunkások és bányásztisztek ;

f) kik olvasni és írni nem tudnak ;

g) kik a városnak nem állandó lakosai.

146. §. Azok azonban, kik eddig tagjai voltak a választó polgárságnak, habár olvasni és írni nem tudnának is, képviselőktől jövőendőben is megválaszthatók.

147. §. Képviselő lenni megszüntik :

a) a ki fizetéses közhivatalt vállal ;

b) a ki büntetteért a büntető törvények értelmében képviselőségétől ítélet által megfosztatik.

148. §. A város minden állandó lakosa, ki képviselőnek elválasztatik: a választást egy ízben elfogadni köteles.

149. §. A képviselők kötelesek a közgyűléseket szorgalmasan járni. Az által, ha valamely közgyűlésben hanyagságból jelen nem voltak: a képviselői tulajdonsággal járó felelősségtől föl nem mentetnek.

150. §. A képviselők beigtatásuk alkalmával következő hitet tesznek :

„Én N. N. esküszöm az egy élő Istenre s a t., hogy a városnak minden köz- és magánjogi dolgaiban, a menyiben valamely része rám bíztnék, igazán és hiven eljárók ; a köz-tanácskozásokban legjobb tudományom és lelkiösméremet szerint veszek részt, és szavazatomat is akként adom ; az ország törvényeit megtartom, és a menyiben rajtam álland, hiven megőrzöm ; a város jogait, közjavát és gyarapodását minden tőlem kitelhető igazságos és törvényes eszközök és módok által előmozdítani igyekvendem. Isten engem sat.“

151. §. Azok, kik e jelen törvény kihirdetése alkalmával választott polgárok: képviselőkké csak akkor lesznek, ha a polgárság által azokká megválasztatnak.

152. §. A képviselők száma a város összes lakosainak számához képest következőleg állapittatik meg:

Szabad kir. Pest	városában	1200
001 — Debreczen	—	1000
001 — Buda	—	700
001 — Pozsony	—	700
001 — Szabadka	—	700
001 — Szeged	—	700
001 — Fehérvár	—	400
001 — Zombor	—	400
001 — Komárom	—	360
001 — Selmecz	—	360
001 — Szatmár-Németi	—	360
001 — Temesvár	—	360
001 — Uj-Vidék	—	360
001 — Győr	—	300
001 — Soprony	—	300
001 — Esztergom	—	260
001 — Zágráb	—	260
001 — Kassa	—	240
001 — Besztercze	—	200
001 — Körmöcz	—	200
001 — Eperjes	—	200
001 — Varasd	—	200
001 — Nagy-Szombat	—	160
001 — Szakolecza	—	120
001 — Kőszeg	—	120
001 — Lőcse	—	120
001 — Modor	—	120
001 — Nagy-Bánya	—	120
001 — Bártfa	—	100
001 — Bazin	—	100
001 — Breznóbánya	—	100
001 — Kaproneza	—	100

Szabad kir.	Károlyváros	városában	100
—	Kézsmárk	—	100
—	Korpona	—	100
—	Sz. György	—	100
—	Trencsin	—	100
—	Bakabánya	—	80
—	Kis-Marton	—	80
—	Kőrös	—	80
—	Pozsega	—	80
—	Szeben	—	80
—	Ujbánya	—	80
—	Zeng	—	80
—	Bélabánya	—	60
—	Libetbánya	—	60
—	Ruszt	—	60
—	Zólyom	—	60
Arad	városában pedig		360
Eszék	—	—	260
Felsőbánya	—	—	100
Pécs	—	—	300

153. §. A növekvő népességgel a képviselő-testület tagjainak száma következő arányban fog növekedni :

- a) A hol a testület tagjainak száma a jelen törvénynél fogva 300-nál nem több : minden 1000 léleknyi szaporodás után a képviselők száma 20-al növekszik.
- b) Hol a testület tagjainak száma a jelen törvénynél fogva 400-nál nem több , minden 2000 léleknyi szaporodás után a képviselők száma 40-nel növekszik.
- c) Hol a testület tagjainak száma a jelen törvénynél fogva 1000-nél nem több : minden 3000 léleknyi szaporodás után a képviselők száma 60-nal növekszik.

d) Hol a testület tagjainak száma a jelen törvény-nél fogva 1200-nál nem több : minden 5000 léleknyi szaporodás után a képviselők száma 100-zal növekszik.

154. §. Ugyanazon arányban fogy a képviselők száma, hol a népesség száma alábbszállott.

155. §. A képviselők számának növelésénél, vagy kevesítésénél egyedül a telepedett lakosok szaporodása, vagy kevesedése vétethetik tekintetbe ; s e végből azonnal a jelen törvény kihirdetése után a közgyűlésnek elsőbb feladatai közé tartozandik, a népes összeírás és adózók névsorának segítségével, elkészíttetni a letelepedett lakosok névkönyvét.

156. §. A képviselők számának növelése vagy kevesítése csak tiz évről tiz évre vétethetik kérdés alá.

157. §. Azt, mi alakban készíttessék és igazíttassék a telepedett lakosok névkönyve, és az e részbeni eljárás módját a helybeli szabály fogja elhatározni.

bb) *Választás.*

158. §. A választás vagy az összes polgárság által történik együtt és egyszerre, vagy kerületenkint külön ; és ehhezképest különböző előkészületeket és eljárást kíván.

1. *Együtt.*

159. §. Oly városokban, hol az összes polgárság száma 1200-t meg nem halad : az összes polgárság által együtt és egyszerre történik a választás. És

160. §. A polgárok együtt a város minden állandó lakosa közül választják képviselőiket.

2. *Kerületenkint.*

161. §. Oly városokban, hol a polgárság száma 1200-t meghalad : kerületenkint történik a választás.

162. §. Egy választási kerülethez több 1200 polgár-

nál nem tartozhatik; ott, hol a kerületek helybeli alkalmas felosztása megkívánja, e szám kisebb is lehet; de a kerületeknek a polgárok számára nézve — a mennyire megeshetik — egyenlőknek kell lenni.

163. §. A városban benlakó polgár azon választási kerülethez tartozik, melyben lakása van; a városban benem lakos polgár pedig ahhoz, melyben ingatlan birtoka fekszik; kinek, ha különböző kerületekbe eső több birtoka volna: a polgári névkönyv igazítása alkalmával köteles kinyilatkoztatni: melyik birtoka utáni kerületbe kíván soroztatni.

164. §. Minden polgár, bár több kerületben bir: csak egy kerületben szavazhat.

165. §. Képviselőket kerületenkint a polgárok csupán a magok kerületéhez tartozó egyének közül választhatnak.

166. §. Minden kerület annyi képviselőt választ, a mennyi aránylagosan a választó polgárok összes számát a választandó képviselők számával összetartva, a kerületre esik.

3. *Előkészületek.*

167. §. A választás előtt a májusi, vagy ha a város kiterjedése és népessége miatt szükséges lenne: az aprilisi közgyűlésből a polgári névkönyv átvizsgálása végett a szükséges választmányok titkos szavazat útján kirendeltek. Ezen választmányok állanak: két választott polgárból, és egy tanácsbeli tagból, a ki egyszersmind a választmánynak elnöke.

168. §. Amnyi választmány neveztetik, a hány rendszerinti tanácsbeli van; és mindenik választmány az illető tanácsbeli kerületében működik.

169. §. Működésében segítségül veszi a már egy ízben ezen törvény szerint készült polgári névkönyvet;

házzról házra, a házbelieknek megjelenése idejét 24 órával előbb tudtára adván, eljár, és a kétségtelen polgárokat uteza és házzszám szerint összeírja.

170. §. Ezen küldöttség előtt vagy személyesen, vagy megbízottjaik által megjeleneni, és magokat igazolni tartoznak mind azok, kik eddig polgárok voltak, mind azok, kik ezután akarnak polgárok lenni.

171. §. A ki az ezen törvény szerint készült előbbi polgári névkönyvbe már be van írva: arra nézve a 88. §. a) b) c) d) folytán az utolsó évben történt egyenes adófizetés kétségtelen bizonyosság.

172. §. Ha a választmánynak, azon egyének polgári képességére nézve, kik a polgári névkönyvbe beírva vannak, kétsége lenne: e kétséget az illetőknek tudtára adni, s őket az iránt is: micsoda próbákkal tartoznak, utasítani, köteles egyszersmind napot, órát és helyet határozni, hogy a választmány előtt megjelenjenek s magokat igazolják; és ezt a névkönyvbe is külön rovatba megjegyzi.

173. §. A ki a polgári névkönyvbe eddig beírva nem volt, ha polgári jogot követel: képességét minden tekintetben igazolni tartozik. Azokra nézve, kik a 88. §. c) d) pontjai alatt foglaltatnak, a szabály fogja elhatározni: a választmány és illetőleg kisgyűlés előtt mily próbák kívántatnak meg.

174. §. A választmány azokat is, kik eddig a polgári névkönyvbe beírva nem voltak és polgári jogot csak most követelnek, uteza és házzszám szerint szintén beírja; igazolásukra időt és helyet rendel; azt pedig: hogy igazolás végett idéztettek, egy külön rovatba feljegyzi.

175. §. Az igazolásokra kitűzött határnapon a választmány nyilvános ülésben azon egyének képessége iránt, kiket maga eleibe idézett, határoz, s őket a polgári névkönyvben vagy behagyja, vagy kitorli.

176. §. A választmányok az összeírást ekként bevé-

gezven azon választmánynyal, mely a polgári névkönyvnek épségben tartása végett van kirendelve, mind egy közös választmányban ülnek össze; és munkálataikat még egyszer átvizsgálván és az idő közben történt változásokkal egybehasonlítván, végképen befejezik; és azokra nézve, kik képviselőknek nem választathatnak: ezt külön rovatban kijegyzik.

177. §. Oly városokban, hol a választás kerületenkint történik, ezen összes választmány a városnak kerületenkint leendő mikénti felosztása, és az iránt: minden kerület hány képviselőt választ — figyelmeztve arra: hogy a törtszámok elkerültessenek -- javaslatot készít, és a polgárok névsorát javasolt kerületenkint és betűrend szerint választja el.

178. §. A kerületek sorszámával jelölendők.

179. §. Mind a kerületi választmányok tagjai külön munkálataikat, mind az összes választmány tagjai a 177. és 178. §§-ban említett közös munkálatot egyenkint aláírják.

180. §. Azon munkálatokat, melyek a 169—179. §§-ban említettnek: az illető választmányok a juniusi közgyűlésig végképen befejezni és ezen közgyűlésnek bemutatni tartoznak.

181. §. A juniusi közgyűlés következő határozatokat hoz:

- a) kitűzi a választás napját, óráját, melyben kezdetik, és helyét, a hol végbemegy;
- b) ott, hol a választás kerületenkint történik; a szavazatok szedésére biztosságokat nevez;
- c) szavazási lapokat nyomtat, és ezekből minden polgárnak egy példányt küld;
- d) a jelen törvény rendelete szerint már választott képviselők névsorát kinyomatni, és ezt is a polgároknak megküldetni rendeli.

Szavazatszedési biztosságok.

182. §. Ott, hol a választás az összes polgárság által történik: a szavazatszedésre kirendelendő biztosságnak elnöke a polgármester; tagjai pedig a közpolgárok közül a közgyűlésben titkos szavazattal választandó négy polgár, és egy jegyző.

183. §. Ott, hol a választás kerületenkint történik: annyi szavazatszedő biztosság rendeltek, a hány választási kerület van; tagjai a biztosságnak egy tanácsbeli, mint elnök. és négy közpolgár, szintén a közgyűlés által titkos szavazás útján választandók.

184. §. Ezen választási biztosságok tagjai hitet tesznek a közgyűlés előtt, hogy a szavazatokat hiven összeszedik és összeszámítják. A hit formáját a helybeli szabályok fogják megállapítani.

Szavazati lapok.

185. §. A szavazati lapokon sorszám szerint annyi üres helynek kell lenni, a hány akár az összes választás, akár a kerületenkinti választás alkalmával az összes polgárság, vagy a kerületenkint elosztott polgárság által összesen, vagy az egyes kerületekben választandó képviselők száma. — E szavazati lapra a sorszámok után minden polgár az általa választottak neveit beírja.

186. §. A polgároknak megküldendő szavazati lapokkal egyszersmind mindazok, mik ezen törvény szerint a választás körül megtartandók, egy-egy nyomtatott példányban hirdetményképen szintén megküldessenek.

187. §. A polgári névkönyv a választások helyén június 16-dik napjáig kiftiggesztve marad oly végből: hogy azok, kik abból kihagyattak, ez iránt a 123-dik szakaszban említett esküdt bíróság előtt keresetet indithas-

sanak. — Junius 16-dik napja után többé hasonló panasz el nem fogadtatik.

188. §. A 123-ik §-ban említett bíróság minden a polgári képeesség iránt eleibe terjesztett panaszt a választás előtt harmadnapig elítélni tartozik. Azoknak, kiknek panaszát helyesnek ítélendi, bizonyítványt ad.

189. §. Ezen bizonyítványnál fogva az illető a polgári névkönyv épségben tartására rendelt állandó választmányhoz járul, és magát a polgári névkönyvbe, s ha a város kerületekre van osztva: az illető kerületbe bejegyezteti, és mindazon nyomtatványokat megkapja, melyek a 181. §. c) d) pontjai és a 186. §. szerint a választóknak megküldendők.

4. Eljárás a választás körül.

190. §. A választás mindenkor július 1-ső hétfőjén megy végbe; választás alatt közgyűlés nem tartatik.

191. §. A választás napján a választási biztosság a kijelölt helyen és időben megjelenik; és délutáni egy óráig, ismét három órától hétig egész nap együtt marad, a szavazó lapokat átveendő.

192. §. A választmány ülése nyilvános.

193. §. A polgárok a szavazati lapokat személyesen tartoznak átadni.

194. §. A választmány az illető polgári névkönyvet a szavazókra nézve bizonyító oklevélként használja.

195. §. A szavazó polgár szavazati lapjának átadása alkalmával nevét megmondani, és ha képeessége az esküdt bíróság ítéleténél fogva állapítottatott meg, azon bíróságtól nyert bizonyítványt is előmutatni tartozik; a választmány pedig nevét a polgári névkönyvben fölkeresvén, és illetőleg az esküdt bíróság bizonyítványát általvevén, midőn a szavazati lapot átveszi, nevénél jegyzé-

ket tesz, és illetőleg nevét a névkönyvbe beírja. annak megkülönböztetésére: hogy azon polgár már szavazott.

196. §. A szavazati lapot se fölbontani, se a választmány előtt betölteni nem szabad; hanem azt a szavazó maga már beírva elhozni, és egy, e czélra szolgáló, két kulccsal lezárt szekrénybe a választmány előtt bevetni köteles. — Egyik kulcs az elnöknel, másik a biztossági közpolgárok legidősbikénel leend.

197. §. Csak azon lapok fogadtatnak el; melyeket a polgárok személyesen beadnak; ha valaki más neve alatt szavazni merészelné, büntetetik; a büntetést a szabály határozza meg.

198. §. Esteli hét órán túl szavazati lapot a választmány elfogadni többé nem tartozik; hanem az elnök az ülést eloszlatván, a szavazat-szedő terem bezáratik. — Hány napig tartson a választás: a szabály határozza meg.

199. §. A választásnál a csend és rend fentartására ügyelni az elnök kötelessége; és e czélból ugyanazon jogokkal ruháztatik föl, melyekkel a közgyűlés elnöke.

5. Eljárás a választás után.

200. §. A választás befejezését követő napon a biztosság az elnök által kitűzött órában nyilvánosan összeül és a szavazatokat összeszámolja.

201. §. A szavazatok összeszámolásában következők megtartandók:

- a) Csak oly szavazati lapok fogadtatnak el, melyek a közgyűlés által bocsáttattak ki. — Oly szavazat, mely más papirosva van írva: számba nem vétetik.
- b) Oly név, mely olvashatólag írva nincs: számba nem vétetik; de azért a többi részben a szavazati lap érvényes.
- c) Csak annyi név vétetik számba: a hány sor-

szám a szavazati lapon ki van nyomva; ha ennél több név lenne fölírva: az ezen számon túl következők számba nem vétetnek.

- d) Ha több név van fölírva, mint a mennyi a választandók száma, és úgy összezavarva, hogy a nevekben a sort meghatározni a biztosság nem képes: az egész lap érvénytelen.
- e) Ha egy csomóban több szavazati lap van összezavarva, ha egymástól különböznek, mind érvénytelen; ha mindenben megegyeznek, csak egybe számíttatnak.
- f) Ha oly név van fölírva, mely vagy általánosan nem, vagy nem azon kertületben választható: számba nem vétetik.

202. §. Azok, kik legtöbb szavazatot nyertek, választva vannak. A szavazatok egyenlő eloszlása esetében az elnök határoz.

203. §. A választmány eljárásának sikeréről tudósítást tesz, és ebben a történeteket körülményesen leírja, nevezetesen:

- a) Hol és hány órakor gyűlt össze, és nyilvánosan-e és meddig ült együtt?
- b) Ha valaki idegen név alatt kívánt szavazni, s visszautasított.
- c) Ha valamely lapon olvashatatlan nevet talált, — a lapon nyomtatott sorszámot érdekelve, mely alatt a név van.
- d) Ha valamely lapon több név volt fölírva, mint mennyinek írva lenni kell.
- e) Ha valamely lapot azért, mert nem a közgyűlés által kiadatott nyomtatványra volt írva, vagy a 120. §. d) vagy e) pontjainak esetében egészen félrevettették.

f) Hány szavazattal bíró polgár közül hány szavazott? És végre:

g) A választottak neveit, mint végeredményt.

204. §. A választmány e tudósításhoz a szavazati lapokat, kívül sorszámmal jelölve, mint bizonyító okiratokat, hozzácsatolja.

205. §. E tudósítást a választmány minden tagja aláírni köteles.

206. §. A választmányok, munkálataikat befejezván, ott, hol kerületenkint történik a választás, a polgármesternek jelentést tesznek.

207. §. Miután minden kerületi választmány munkálatait befejezte, a polgármester a kerületi választmányokat összehíván, azok a polgármester elnöksége alatt közös nyilvános ülést tartanak, és a választottak névsorát betűrend szerint egyesítvén, ennek végeredményéről tudósítást készítenek, melyhez mellékként a kerületi választmányok tudósításai hozzácsatolandók; ezen tudósítást a választmány minden tagja aláírni köteles.

208. §. A polgármester harmadnapra közgyűlést rendel, és a közgyűlésen a választás iránti tudósítás végeredménye kihirdettétvén, a választottak hitletétel által beigtattatnak.

209. §. A választás nem érvénytelen, ha valaki, a kinek polgári joga velt volna, a polgári névkönyvből kimaradt; hanem e miatt panaszt emelhet, és vétkes szándékosságért az összeíró választmány felelős.

210. §. A választás, oly polgároknak panaszára, kik idő rövidsége miatt nem szavazhattak, érvénytelen, ha a választmány a választási lapok beadására a 191. és 198. §§-okban kitett időt a választási helyen nem egészen töltötte ki, és a választmány tagjai a köztörvényi bíró előtt felelősek.

211. §. A 209. és 210-dik §-ok eseteire büntetést a város körülményeihez képest a szabály határoz.

HARMADIK RÉSZ.

A városok igazgatásáról.

212. §. A városok törvényhatósága a köz- és kisgyűlések, a törvényszékek, és némely tárgyakra nézve felállítandó állandó biztosságok által gyakoroltatik.

A. A közgyűlések.

213. §. A közgyűlés áll rendszerint: a képviselő-testületből és a tisztviselői karból együtt véve; de a tisztviselőknak bármely okból meg nem jelenése a közgyűlés tartását meg nem akadályozza.

214. §. A közgyűlés minden egyes tagjai egyenlő szavazattal bírnak.

a) Tartása.

215. §. A közgyűlés rendszeren minden hónapban egyszer tartatik; napját a szabály határozza meg.

216. §. Lehet ezeken kívül is közgyűlést tartani, valahányszor a közgyűlés ezt előre megrendeli, vagy a kisgyűlés sürgető körülmények miatt szükségesnek véli.

b) Kihirdetése.

217. §. A közgyűlés tartása különös hirdetmények által, melyekben a fölveendő tárgyak általán, és nevezetesebbek különleg is érintve legyenek, minden képviselő tagnak legalább három nappal előbb tudtára adandó; azonkívül a város fő helyein kifüggesztett lapok által is közhírré teendő a hely, a nap és óra, melyben a közgyűlés megkezdetik.

218. §. A hirdetményt a polgármester és jegyző ir-

ják alá, kik a hirdetményben elkövetett hibákért, vagy a hirdetésnek elmulasztásáért felelősök.

c) Tanácskozási rend.

219. §. A közgyűlésen indítványt minden tag bármi tárgy iránt előleges bejelentés nélkül is tehet; és ha az indítvány két tag által pártoltatik: a közgyűlés felette határozni tartozik.

220. §. A közgyűlésen bármi hivatalos eljárás iránt akár mely tisztviselőhöz minden egyes tagnak kérdést intézni lehet; és a tisztviselő ezen kérdésre felelni tartozik.

221. §. Oly hiányoknak szabály általi megigazítását, melyek a közigazgatás folytatásának rendében gyakorlatilag kifejtettek, nem csak egyes közgyűlési tagok, hanem a kisgyűlések és állandó választmányok is a közgyűlés figyelmébe ajánlhatják, s e felett a közgyűlés határozatot hozni köteles.

222. §. Fontosabb tárgyakban előleges véleményezés végett a közgyűlés titkos szavazás által választandó küldöttséget is rendelhet. Ezen küldöttségnek az indítványozó — ha csak nem a kisgyűlés, vagy valamely állandó biztosság tenné az indítványt, — mindenkor tagja; s midőn a küldöttség indítványát elfogadandónak véli — ha elvállalja — jegyzője is; különben elnököt és jegyzőt a küldöttség maga köréből választ.

223. §. A közgyűlési tanácskozások nyilvánosan és mindenkor tágas karzattal ellátott elegendő nagyságu termekben tartandók.

224. §. A közgyűléseken a jelenlevők többsége határoz; határozat hozatalára mindazonáltal szükséges: hogy kis városokban legalább 20; közép városokban legalább 30; nagy városokban pedig legalább 40 közgyűlési tag jelen legyen.

225. §. A szavazatok a szőlők szerint vétetnek szám-

ba; de ha a jelenlévők közül csak három tag is általános szavazást sürget: a kérdés mindenkor titkos szavazás által döntetik el. — A szavazás mindig fekete és fehér golyókkal történik.

226. §. A szavazás megtörténvén: a szavazatok mindenkor a közgyűlés színe előtt vétessenek számba.

227. §. A szavazatok összeszámitására minden közgyűlés elein az elnök egy külön választmányt nevez.

228. §. A helynek, hol a szavazás történik, és a szavazás módjának akkénti elrendezése, hogy az titkos is legyen; továbbá, hogy se a szavazók a szavazás alatt valamely a meggyőződésen kívüli külső befolyásnak kitéve ne legyenek, se pedig ők magok netalán ugyanazon egy kérdésre többszöri szavazás által visszaélést ne gyakorolhassanak: mindezek iránt a helybeli szabályok fognak intézkedni.

d) Elnök.

229. §. A közgyűlésnek elnöke rendszerint a polgármester.

230. §. Ha a polgármester a 215 és 216 szakaszok szerint kirendelt közgyűlésen meg nem jelennek; vagy megjelenni bármi okból gátoltatnék: helyette az életkorra nézve legidősb tanácsbeli, s e szerint rendet tartva a tanácsbeliek között, mindig a legidősb elnököl. — Ha pedig ebbeli kötelességének eleget tenni egy tanácsbeli sem akarna: akkor a jelenlévők elnököt választanak.

231. §. Az elnök nyitja meg az ülést, és oszlatja el.

232. §. Az elnök kötelessége a végzést kimondani.

233. §. Oly esetben, midőn valamely kérdés felett a szavazatok egyenlő két részre oszlanak: az elnök szava határoz.

234. §. Az elnök fentartja a tanácskozási csendet és illedelmet.

235. §. Az elnök teszi fel a kérdést, mely felett a szavazás történjék; vagy ha több kérdés fejlenék ki: ő

választja el azokat, és igazgatja a tanácskozást; de a kérdés mikénti állítása iránt, ha az vagy világos, vagy egyszerű nem lenne: a közgyűlés határoz.

236. §. Az elnök határozza meg a fölveendő tárgyak rendét; ha csak a közgyűlés többsége más fölveendő tárgynak elsőbbséget nem tulajdonít.

237. §. Oly tárgyak jegyzékét, melyek a közgyűlés kihirdetése után jöttek közbe: azonnal a közgyűlés kezdetével a 228. szakaszban említett küldöttség megválasztása után a jegyzői hivatal által felolvastatja. Ezeknek fölvétele iránt a sort a közgyűlés határozza el; sőt fontosabb közérdekű tárgyaknak fölvétele a jövő közgyűlésre is elhalaszthatja oly czélból: hogy a hirdetményben minden képviselő tudomására eljusson.

e) *Csend és illedelem.*

238. §. A közgyűlés tagjai, a közgyűléseni magokviselőteért, a köztörvényben kijelölt eseteken kívül, szabály által semmi büntetés alá nem vonathatnak.

239. §. A hallgatóságnak a tanácskozási teremben se helyeslés, se helyben nem hagyás jeleit adni nem szabad; és ha ezt akár egyes hallgatók, akár a hallgatóság együttvéve cselekednék: az elnök által a csend megtartására mindenk előtt intetni fognak.

240. §. A csend- és illedelemnek a hallgatóság általi oly megsértéseire, melyek más közfenyíték alá tartozó cselekvésekbe át nem mennek, hozhat a közgyűlés a köztörvény értelmében rendőri szabályokat.

241. §. Midőn az elnök háromszori megintésének sikere nincs: a szabályokban a rendbontók ellen határozott büntetésnek van helye; és ha a rendbontó tudatik: őt az elnök a teremből ki is parancsolhatja; sőt ellenkezés esetében ki is vezettetheti.

242. §. Ha nem egyes hallgatók, hanem a hallgatóság

ság nagy része a tanácskozási illedelmet zajos kitörésekkel háborítja, és az elnök kétszeri megintésének sikere nincs: az elnök, a jelen szakaszra hivatkozva, a harmadik intés alkalmával kijelentheti: hogy azon esetben, ha intése sikeretlen marad, az egész hallgatóságot ki fogja parancsolni.

243. §. Ha az elnöknek ezen intése sem lenne sikeres: a hallgatóságot valósággal ki is parancsolhatja és a karzatokat bezáráthatja.

244. §. Kiűrítettven pedig a karzat, miután azon tárgy felett, mely a kitörésekre alkalmat szolgáltatott, a tanácskozás be van fejezve: a karzat ismét kinyitattik, és a tanácskozás a szokott nyilvánossággal foly.

245. §. Ha a hallgatóság a 243. szakasz esetében az elnök szavainak engedni, és a termet, felszólítására, elhagyni nem akarná: az elnök a gyűlést azon napon eloszlottnak nyilvánítván, a karzat ajtóit bezárhatja, és azoknak neveit, kik engedelmeskedni nem akartak, felírattván, a közvádlót közkereset indítására utasítja. Mielőtt azonban ezt tenné: a jelen szakaszt a jegyző által figyelemzettség végett felolvastatni, s annak tartalmát a hallgatóság előtt megmagyarázni köteles.

246. §. A rend fentartására a tanácskozási teremben belől a polgári őrsereg és különösen e végre választandó csendtiszték (constabler) ügyelnek; a tanácskozás ideje alatt a termen belől se városi hajdú, se katonai karhatalom nem lehet. — A polgári őrseregnek és csendtisztéknek e szolgálatbani utasítását a szabály foglalja magában.

f) *A közgyűlés tárgyai.*

247. §. A közgyűlésen előfordulható tárgyak vagy olyanok, melyek kirekesztőleg csak közgyűlés által intézethetnek el; vagy olyanok, melyek a kisgyűlés által is

elintéztethetnek ugyan. de a kisgyűlés végzésével meg nem elégedő fél által a közgyűlésre történhetik hivatkozás.

aa) *Kirekesztőleg.*

249. §. Kirekesztőleg, és csak egyedül a közgyűlés által intéztethetnek el a következő tárgyak:

- a) Az országgyűlési követeknek adandó utasítások kidolgozása.
- b) Szabályok alkotása.
- c) A képviseleti testület tagjainak szaporítása vagy kevesbitése. (153. és 154. §§.)
- d) A polgári képesség felett ítélendő esküdt bírák névsorának évenkénti kidolgozása.
- e) Azon képviselőknek megválasztása, kik a kisgyűlésekben és állandó biztosságokban részt veendének.
- f) A város közszükségeire kívántató költségeknek és a város jövedelmeinek a jelen törvény korlátai között évenkénti előleges kiszámítása.
- g) A kivetendő adómennyiség, és az egyenes adó kivetési kulcsának megállapítása és igazítása.
- h) Kölcsönvételek a város közszükségeire.
- i) Kölcsönadások a város kezelése alatt lévő alapítványi és egyéb, nem szorosan közpénztárakból. A város közszükségeinek pótlására szolgáló pénztárból kölcsön adni nem szabad.
- k) A város értékének elidegenítése, telkek szerzése, a magán haszonvételek mi módoni kezelése (82. §.); addig, míg az árszabás törvény által eltörölve nem lesz, a hus és kenyér árának a város területére nézve szabályozása.
- l) A város kerületének változását érdeklő kérdések.

- m) A város pénztárai megvizsgálásáról szóló tudósítások bemutatása.
- n) Számadó-tisztek részére felmentőlevelek kiadása.
- o) Új hivatalok fölállítása vagy az eddigieknek eltörlése.
- p) A város és szomszéd törvényhatóságok között támadható illetőségi vagy határbeli kérdések.
- q) A tisztviselők és szolgák évi fizetésének szabályozása.
- r) A patronatusi jogok gyakorlása és kötelességek mikénti teljesítése.
- s) A város nevében magánjogi követelések megindítása és egyezségek (transactiók) helybenhagyása.
- t) A város nevében és pecsétje alatt meghatalmazó levelek kiadása.
- u) Hivatalbeli visszaélések vagy hanyagság miatti közkereset megindítása, ha az iránt indítvány hivatalosan tételik.
- v) A város kerületében a törvények korláti között a vadászat-tilalom iránti rendelkezés.
- x) Az ország és különösen a város alkotmányos jogait érdeklő kérdések.
- y) A magyar kir. helytartótanácsnak a közigazgatást tárgyazó szabály-rendeletei.
- z) Utalványozások a pénztárakra rendszerint csak a közgyűlésen történhetnek; a közgyűlés azonban a kisgyűlést felhatalmazhatja, hogy bizonyos korlátok között a közpénztárra szintén utalványozhasson.

Mindezen tárgyakban egyedül csak a közgyűlés határozhat, és mindezen tárgyak iránt érkezhető folyamodások, levelezések és felsőbb rendeletek a közgyűlés eleibe

terjesztendők; ugy szintén a város részéről teendő fölírá-
sok vagy levelezések is ezen tárgyakban egyedül a köz-
gyűlés nevében történhetnek.

bb) *Nem kirekesztőleg.*

249. §. Azokonkívül, mik a 249-ik szakaszban elő-
számláltatnak, a közgyűlés által lesznek elintézendők oly
tárgyak is, melyek ámbár az említett szakaszban foglalva
nincsenek, különös fontosságuknál fogva a kisgyűlés ál-
tal a közgyűlés cleibe utasítottak.

250. §. Betáblázások és kitáblázások ugy a kis, mint
a közgyűléseken egyaránt történhetnek.

251. §. Továbbá a kisgyűlés eljárásával meg nem
elégedő fél a közgyűlésre hivathozhatik:

a) polgári keresetmód; vagy

b) letelepedési bizonyítvány megtagadása; vagy

c) oly panaszok eseteiben, melyek valamely ma-
gánkeresetnek huzamos ideig el nem lett inté-
zése miatt támasztatnak.

252. §. A polgármester az összes közigazgatás min-
den ágának mi karban létéről táblás tudósításokat tenni
a közgyűlésre évenként köteles; ugy mint: hány per indit-
tatott, hány folyamodás adatott be; ezek közül hány vé-
geztetett el, hány van folyamatban vagy maradt intézet-
lenül, és mi idő alatt, és miért? — mi karban vannak a
város köz- és gondviselése alatt lévő egyéb pénztárak,
összehasonlítva a mult évhez képest; ezek iránt a bevételi
és kiadási évi eredményt véve föl; büntett vagy rendőri
kihágás hány fenytettet, és hány van függőben? — egy
szóval minden előforduló közállapotokra nézve. — Ezen
táblás tudósításnak mi alakban leendő elkészítését a sza-
bály fogja meghatározni.

B) A kisgyűlésről, állandó biztosságokról és biráskodásról.

253. §. Azon tárgyak, melyekre a város közdolgai eloszolnak, következők:

- a) Közigazgatási tárgyak szorosabb értelemben.
- b) Közgazdálkodás.
- c) Árvák dolga.
- d) Közoktatási és nevelési dolgok.
- e) Számvevői dolgok.
- f) Telekbirói hivatal.
- g) Rendőri fölügyelés.
- h) Biráskodás.

a) Közigazgatási osztály.

254. §. A közigazgatási osztály szorosabb értelemben magában foglalja mindazon tárgyakat, melyek a birói eljárásra nem tartoznak, és állandó biztosságoknak átadva nincsenek.

255. §. A közigazgatási tárgyak szorosabb értelemben, mennyiben a közgyűlésre fentartva nincsenek, a kisgyűlésen intéztetnek el.

256. §. A kisgyűlések állanak a polgármesterből vagy akadályozása esetében az életkorra nézve legidősb tanácsbeliből, mint elnökből, ezenkívül legalább két tanácsbeliből, képviselőkbelől, egy jegyzőből és egy tisztügyészbelől, személy szerint egyenlő szavazattal; megjegyezvén azt: hogy képviselők mindig csak annyi számmal szavazhatnak, a mennyi tisztviselők az elnökön kívül résztvesznek a kisgyűlésben.

257. §. A képviselők a közgyűlésen választottak közül, szakonként sort tartva, egymást fölváltják.

258. §. A kisgyűlés azon tárgyak elhatározásában, melyek állandó biztosságok által kezeltetnek, ezeket el

nem mellőzheti; ellenben az állandó biztosságoknak ellenőre.

259. §. A kisgyűlés ülései nyilvánosak.

260. §. Azt, miként jár el a kisgyűlés e kettős kötelességében, és az ügyek folytatásának alakját a szabály határozza meg.

b) Közgazdálkodási osztály.

261. §. A közgazdálkodási osztálynak köréhez tartozik: általánosan a város jövedelmeire és kiadásaira, ugy szintén a város közszükségeinek fődözésére, és a közmunkák végrehajtására föltüyelni.

262. §. A közgazdálkodási osztály mindig egy állandó biztosság által kezeltetik, melynek elnöke a polgármester; tagjai egy a közgyűlés által választandó tanácsbeli, gazda, képviselők, egy jegyző, a számvevő, és egy tisztü ügyész.

263. §. A közgazdálkodási osztálynak kötelességei különösen:

- a) Elkészíteni az előleges költségvetést és a jövedelem előleges felszámítását, mely a közgyűlés által a közgyűlésnek évenként bemutatattatik.
- b) A város közszükségeire megkivántató eszközöket és szereket beszerezni, a város értékének kezelése fölül intézkedni, és azon közmunkákat végrehajtani, melyek az előleges költségvetésben meghatározottak.
- c) Véleményt adni minden közgazdálkodási esetekben, különösen midőn rendkívüli szükség előfordulván, ezen szükség fődözése végett rendkívüli eszközök kivántatnak.
- d) Föltüyelni a város közadósságainak pontosan és rendesen a közgyűlés által megalapított rendszer szerinti visszafizetésére.

e) Ezen osztályhoz tartozó előfordulható semmiféle kérdések s a kis-, se a közgyűlésekben el nem intézhetőnek, mielőtt a gazdasági biztosság meg nem hallgattatik.

264. §. Kiadásait a közzgazdálkodási biztosság az előleges költségvetésben megállapított summán túl nem terjesztheti.

265. §. És azért a város pénztárára kiadásokat nem utalványozhat, hanem ez iránt a köz- és illetőleg kisgyűlésnek jelentést tenni köteles. (248. §.).

266. §. A közzgazdálkodási osztály ott, hol a szükség megkívánja, több alosztályra is ágazhatik; így lehet külön osztály a város magán javainak, a kórházak és egyházak értékének, a város adósságainak és erdőknek s a t. kezelésére; úgyszintén a selyemténvesztés, a gyár-
műipar, kereskedés előmozdítására.

267. §. A város tulajdonát illető magán természetű jogainak, pereinek és törvényes dolgainak felügyelésére és igazgatására külön biztosság ügyel, mely a gazdálkodási osztálynak nem része és a kisgyűléstől függésben nincs, hanem egyenesen a közgyűléssel van összekötetésben.

268. §. A gazdálkodási biztosság alosztályainak alakítását, úgyszintén magának a gazdasági osztálynak eljárását és kezelésének módját a szabály fogja rendezni.

269. §. Ellenben a város magán tulajdonos jogainak felügyelésével megbizandó választmánynak mind szerkezetét, mind a közgyűlésseli összeköttetését és eljárásának alakját kirekesztőleg a közgyűlés fogja felsőbb befolyás nélkül elhatározni.

c) Árvai osztály.

270. §. Az árvák dolgára külön állandó biztosság ügyel, mely azon árváknak, kiknek végrendelet által a

szülők gyámot nem neveztek: javaira és személyeire is gondot visel.

271. §. Az árvai biztosság egy a közgyűlés által választott tanácsbeliből, mint elnökből, képviselőkből, a közgyámatyából, egy tiszti ügyészből és egy jegyzőből áll.

272. §. Az árvai biztosságnak kötelessége felügyelni:

- a) A végrendeleti gyámokra, miként járnak el az árvák nevelése körül;
- b) Véleményt adni, ha némely esetekben valamely árvának külön gyám rendelendő; vagy az eddigi gyám elmozdítandó;
- c) Azon árváknak, kiknek külön gyámatyáik nincsenek, a közgyámatya által értékét hasznosan kezelni, és személyeikre is felvigyázni;
- d) Világosságban tartani azon árvák értékét, kiknek egyik szülőjük meghalván, ezután örökségök megnyílt;
- e) Az árvai dolgokban határozat se a köz-, se a kisgyűlés által nem történhetik, mielőtt az árvai biztosság meghallgattatott volna.

273. §. Az árvai biztosság az árvák pénztárába kamatokon és visszafizetett tőkéken kívül semmit a közgyámatya által be nem vétethet a kisgyűlés utalványozása nélkül; kölcsön az árvák pénztárából a közgyűlés engedelmé nélkül nem adhat.

274. §. Az árvai biztosság az árvák személyét illetőleg nem rendelkezhetik a kisgyűlés helybenhagyása nélkül.

275. §. Az árvák fekvő javait elidegeníteni rendszerint csak akkor lehet: ha az árvákra maradt adósságok másképp le nem tisztázhatók, és akkor is csak a közgyűlés megegyezésével; rendkívüli esetekben, ugymint, ha va-

lamely fekvő vagyont az árvának nyilvános kára nélkül megtartani nem lehet: az eladás akkor is megtörténhetik ugyan, ha az árvára maradt adósságok letisztázása az eladást szükségesképen meg nem kívánja, de csak a helytartótanács helybenhagyásával.

276. §. Az árvák értékének bármi részét nyereszkező új vállalatokba beruházni semmi esetben sem szabad; az árva szülőiről maradt rendes kereskedési telep működéseinek folytatása, vagy megszüntetése felett azonban a közgyűlés határoz.

277. §. Az árvák ezüst és drágasági ingóságait is csak a közgyűlés megegyezésével lehet elidegeníteni.

278. §. Az árvai szék az árvák pénztárára kiadásokat nem utalványozhat; hanem az iránt a kisgyűléshez kell folyamodnia.

279. §. Ott, hol talált gyermekekre, vagy elhagyott szegény árvákra nézve különös alapítványok vannak: ezen alapítványok kezelése és ezen gyermekekre való felügyelés is az árvai biztosság köréhez tartozik; ha pedig a szükség úgy hozza magával, az árvai biztosság ezen tekintetből több alosztályra is ágazhatik.

280. §. Az árvai biztosságnak eljárását és kezelése alakját a szabály határozza meg.

d) *Közoktatási osztály.*

281. §. A városban létező nép-, reális- és kereskedési köziskolák, az evangélikusok iskoláira nézve az 1790/1 26. törv. 5-dik §-nak épségben tartása mellett, a város felügyelése alatt állanak.

282. §. Felügyelése alatt állanak azon magánintézetek is, melyek a városban nevelés tekintetéből léteznek; de ezekre határozólag a felügyelés ki nem terjedhet, ha-

nem csak tagadólag a netalán előforduló visszaélések meggátlását eszközölheti.

283. §. A köziskoláknak, melyek a város felügyelése alatt állanak és magán nevelőintézeteknek állapotjára a népnevelésről szóló (T.) törvény értelmében törvényhatóságilag egy állandó biztosság ügyel, mely egy, a közgyűlés által választandó tanácsbeliből, képviselő tagokból és egy jegyzőből áll.

284. §. Kötelessége ezen biztosságnak felvigyázni: hogy a népiskolákban a közoktatás a fenálló köztörvény és rendszabályok szerint, különösen pedig, hogy nemzetileg eszközöltessék.

285. §. A mely iskolákban a tanítók választása a népnevelésről szóló (T.) törvényben megszabott mód szerint a városi községet illeti: azoknak magaviselete iránt a biztosság időről időre a közgyűlésnek jelentést és mindazon tárgyakban, melyekre nézve az iskolák javítása anyagi és szellemi tekintetből kívánatos, javaslatot; azon iskolákra és nevelőintézetekre nézve pedig, melyekben a tanító választása a városi községet nem illeti, időről időre szintén figyelmeztető tudósításokat tesz oly végből: hogy előfordulható esetekben a közgyűlés által a szükséges intézkedések megtétethessenek.

286. §. A biztosság a város pénztárára nem utalványozhat, hanem az iránt a kis- és illetőleg közgyűlésnek tartozik jelentést tenni.

287. §. Átalánosan az iskolák állapota iránt határozatot hozni nem lehet, mielőtt a nevelési biztosság meghallgattatnék.

288. §. A köznevelési biztosság eljárását és kezelése alakját a szabály határozza.

e) *Számvevői osztály.*

289. §. A számvevői osztálynak kötelessége:

- a) A számadásokat megvizsgálni.
- b) Az adó kulcsának megigazítása alkalmával véleményt adni.
- c) Az adónak a megállapított kulcs szerinti kivetését elkészíteni és a közgyűlésnek bemutatni.
- d) Véleményt adni mindazon panaszok tárgyában, midőn valaki a kivetés által magát túlterheltnek állítja.
- e) Felvigyázni a számadókra, és ha számadásaikat rendesen be nem adták: a szükséges rendelkezések megtétele végett a kisgyűlést tudósítani.

290. §. A számvevői osztály mindig egy különös biztosság által kezeltetik, mely áll a polgármesterből mint elnökből, egy a közgyűlés által választandó tanácsbeliből, mint alelnökből, képviselő tagokból, a számvevőből, egy tiszti ügyészből és egy jegyzőből.

291. §. Számvevői osztály a városi pénztárakra adó elengedésének esetében sem utalványozhat; hanem csak a számadásokból kitűnő maradványt állapíthatja meg.

292. §. A számadásokat előlegesen birói alakban vizsgálja meg, s itéli el, és a marasztalt felek javaira a marasztalási összeg biztosítása végett birói zárt is vet. A választmány ítéletétől a főlebbvitel a város törvényszékére az ítélet végrehajtása előtt, a törvényszék ítéletétől pedig tovább csak az ítélet végrehajtása után marad fen.

293. §. Ezen osztálya a pénztárak kezelésére felügyelő biztosság, mely mindig a polgármesterből, számvevőből és legalább három képviselőből áll.

294. §. Kötelessége ez alosztálynak a város kezelése alatt levő pénztárakat véletlen megvizsgálni és azon alka-

lommal egyszersmind szorosán nyomozódni, hogy a pénztárnokok a törvény és szabály szerint kezelik-e a gondviselésök alá bízott pénztárakat?

295. §. Ha a vizsgálatkor a pénztárnokot vétkes hanyagságban tapasztalná, őt hivatalától azonnal felfüggeszteni, ha pedig a pénztárban nevezetes hiányt találna, a pénztárnok személyének letartóztatását s javainak zár alá vételét előlegesen megrendelni és számadásait idő közben is a számvevő biztosságnak megvizsgálása alá terjeszteni köteles.

296. §. Minden vizsgálatról a biztosság a kisgyűlésnek azonnal tudósítást tenni, a kisgyűlés pedig szükség esetében a kivántató intézkedést azonnal megrendelni köteles; — e jelentés a közgyűlésnek is bemutatandó.

297. §. A számvevői biztosság véleménye nélkül közadózási kérdésekben határozat nem tétethetik; se számadótisztnak a felmentőlevél ki nem adathatik.

298. A számvevői biztosságnak és albiztosságnak eljárását, és a kezelés alakját a szabály határozza meg.

f) *Telekbirói osztály.*

299. §. A város kerületéhez tartozó telkek adása és vevése, úgy szintén minden birtok változások a telekbirói hivatal előtt történnek; és tökéletesen végbementeknek tekintendők: midőn az illető telek vagy birtok átíratik.

300. §. A telekbirói hivatalnak kiadandók a be- és kitáblázások is, és ezen hivatal azokat az illető telekre följegyezni köteles.

301. §. A telekbirói hivatal eljárását, és a telekkönyvnek mi alakbani vezetését, a birtok átadásának formáit, és a birtok épségben tartására való felügyelés módját a szabály határozza meg.

g) *A rendőri osztály.*

302. §. A rendőri fölügyelés a város kapitányának és alárendeltjeinek igazgatása alatt áll.

303. §. A rendőri fölügyelés külön ágazatokra oszthatik, a rendőri fölügyelés alá tartozó tárgyak szerint: így lehet tűzi, egészségi, utczai rendőrség, stb.

304. §. Midőn a közcsend annyira megzavartatott, hogy a kapitány a rendőri szolgálk segítségével azt helyre nem állíthatja: tartozik a polgármesternek jelentést tenni, és az a körülményekhez képest a polgári őrsereget szólitja föl.

305. §. Midőn a csendet a polgári őrsereg sem képes helyreállítani: az iránt a parancsnok a polgármesternek jelentést tévén, a polgármester katonai karhatalmat kérhet, és a kisgyűlést azonnal összehívja, mely ily esetben állandóvá válik, és a képviselőtestület minden tagja benne részt vehet; a katonai karhatalom parancsuoka a kisgyűlés alá van rendelve, és ezzel minden további használandó eszközök iránt értekezésben marad.

306. §. Lázadás esetében az eljárást a büntető törvény határozza meg.

307. §. A városi kapitány a város pénztárára nem utalványozhat se bevételt, se kiadást; hanem ez iránt a kisgyűlésnek tartozik jelentést tenni.

308. §. Egyéb esetekben a kapitányi eljárást, a rendőri szabályokat, a városnak rendőri tekintetben kerületekre fölosztását, a helybeli körülményekhez képest, a szabály határozza meg.

Nyilvánosság.

309. §. Az állandó biztosságoknak ülései nyilvánosak, kivéven azon biztosság üléseit, mely a város magán birtokjogaira ügyel; ennek ülései lehetnek titkosak is.

* * *

310. §. Ezen itt előadott biztosságokon kívül a város körülményeihez képest több biztosság is létezhetnek. — A bányavárosok pedig különösen egy bányászati osztályt is állítani kötelesek.

311. §. Vizont ezen biztosságok közül több biztosság egybe is olvasztathatik.

312. §. Az árvai, gazdálkodási és számvevői biztosságok mindazonáltal semmi esetben egymással egybe nem olvasztathatnak. Úgy szintén a kisgyűlésre sem bizathatik valamely oly tárgynak közvetlen kezelése, mely e törvényben külön biztosságra, vagy hivatalra bízatni rendeltetik.

313. §. A biztosságok egybeolvasztását vagy új biztosságok fölállítását a szabály határozza.

h) *Biráskodás.*

314. §. Polgári ügyekbeni biráskodás polgári törvényszékek által gyakoroltatik.

315. §. Ezen törvényszékek állanak a város főbirájából, és legalább hat, legfőlebb 12 közbiróból, kik egyszersmind előadók is és tanácsbeli ranggal bírnak.

316. §. A biráskodás minden városban a közigazgatástól egészen elválasztandó; a birák a törvényszékeken kívül semmi más közigazgatási ügyekben részt nem vehetnek, legfőlebb ott, hol a törvényszéknek rendes dolgai igen csekély számmal lennének; a számadásoknak előleges megbirálását lehet a törvényszékre szabály által bizni.

317. §. A szabály határozza el azt is: állíttassanak-e a szóbeli pörök ítélese végett külön törvényszékek?

318. §. A szabály intézkedik az iránt is: ha kertületi, vagy külvárosi albiróságokra van-e szükség?

319. §. Ott, hol külön szóbeli törvényszékek állíttatnak föl: ezeknek elnöke a helyettes főbiró; tagjai pedig legalább hat közbiró, kik egyszersmind tollvivők és előadók is egymást fölváltva.

320. §. A kerületi, vagy külvárosi albiróságok szerkezetét a szabály határozza el; ezek csak 200 forintig világos adóssági és házbéri követelések felett ítélhetnek; de compromissionalis esetekre biráskodásuk soha ki nem terjedhet; ítéleteik pedig a törvényszékre birtokon belől fölebbvihetők.

321. §. A pörök előadása a rendes folyamató pörök-nél, és a felek kölesönös vitatásainak szóbeli pörök esetében nyilvánosak; az ítélethozás titokban történik, és csak az ítélet kihirdetése nyilvános.

322. §. A fölebbvitel törvény által határozott esetekben a királyi városok törvényszékeitől a királyi, illetőleg báni, s ezektől a hétszemélyes táblára történik, és ezen fő-törvényszékekhez ülnökök, születésre való tekintet nélkül, a királyi városokból is fognak neveztetni.

323. §. A törvényszékek és biróságok egyébbiránt a köztörvény szerint járnak el és hoznak ítéletet.

i) *Az adó kivetéséről különösen.*

324. §. Az országgyűlésen megajánlott közadón felül kivethet a város egy e végre különösen hirdetendő közgyűlésben saját házi szükségeinek fődözésére is évenkint egyenes adót; de az évenkint kivetendő házi adómennyiséget az országgyűlésen megállapítandó maximumon felül nem emelheti; azért tehát a városok házi költségeik és jövedelmeik jegyzékét, országgyűlésről országgyűlésre, a törvényhozásnak bemutatni kötelesek. A felsőbb fölügyelés (2. §.) e részben tovább semmikép nem terjedhet, hanem egyedül oda, hogy az országgyűlés által határozott maximumnál több ki ne vettessék. Továbbá a számadások megvizsgálása által oda is, hogy a házi adó más célra, mint az országgyűlés által határoztatott, ne fordittassék; és a város pénztárai hűségesen kezeltesenek.

325. §. Rendkívüli esetek által idő közben okozott

szükségek földözésére azonban, a jelenlévők két harmad részének beleegyezésével, és a helytartótanács helybenhagyásával, egy e végre különösen hirdetendő rendkívüli közgyűlés új kivetést tehet, vagy kölcsönt vehet föl, és annak évenkénti kamatait az országgyűlés által megalapított adómaximumhoz hozzáadhatja.

326. §. Egyenes adón kívül más adóztatást, mely eddig szedetett, fölemelni, vagy annak újabb nemét kivetni különös törvény engedelmé nélkül nem szabad.

k) *A pénztárak kezeléséről különösen.*

327. §. Pénztárak soha biztosságok által nem kezelhetnek; számadónak mindig egyes személynek kell lenni.

328. §. Minden városban legalább három külön pénztárnak és pénztárnoknak kell lenni: hadi pénztárnak, házi pénztárnak és árva pénztárnak. Azon egyén, ki az árvák pénztárát kezeli, külön lakat alatt kezelheti az alapítványi egyéb pénztárakat is; de azon pénztárnokok, kik a házi és hadi pénztárt kezelik, soha más pénztárt nem kezelhetnek.

329. §. A pénztárakba a rendes kamatokon, vagy tőkék visszafizetésén kívül bevenni; kiadni pedig semmi esetben a kis- vagy nagygyűlés utalványozása nélkül nem szabad; ezen utalványozás a tisztviselők és szolgák fizetésére általános, minden egyéb esetben csak különös lehet.

330. §. A pénztárak kezelésében az ellenőrség mi-kénti gyakorlását, a főnebbieken kívül hány külön pénztár alakíttassék, és a számadások mi módon vezettessenek, a szabály fogja meghatározni.

l) *Az adóbeli pénzek kezeléséről különösen.*

331. §. Az adó beszédésénél az egyéni fölosztás különös utalványozásul szolgál.

332. §. Az adó beszédésére állíthatatnak aladószedők,

kik a főpénztárba a beszedett adót befizetik, de kiadásokat nem tehetnek.

m) *Az adószámadások megvizsgálásáról különösen.*

333. §. Az adó bevételéről szóló számadások megvizsgálása az adó-lapoknak a számadás sokkali egyéni összehasonlítása nélkül nem történhetik.

334. §. E végből a közgyűlés évenként annyi választmányt rendel, a hányat szükségesnek lát.

335. §. Az adó-lapok összehasonlításánál adó-lapját minden adózó bemutatni tartozik; s e végre megjelenésül az összehasonlító választmány határidőt szab. — Összehasonlítás után adó-lapja ismét visszaadandó.

336. §. Az összehasonlító választmány egy tanácsbeliből, képviselő tagokból, a számvevőből és egy tisztügyészből áll; az illető pénztárnoknak jelen kell lenni.

337. §. Az összehasonlító választmány eljárásának alakját a szabály fogja meghatározni.

n) *Felelősség a pénztárakért.*

338. §. A pénztárak vizsgálásának módját a szabály határozza meg el.

339. §. A város kezelése alatt lévő pénztárakért a számadó hiány esetében mindenekelőtt egész értékével kezeskedik.

340. §. Ha a pénztárak vizsgálatával megbizott választmány, az e részbeni utasítást meg nem tartva, a vizsgálatot vagy épen nem, vagy hiányosan hajtaná végre, és később a pénztárban hiány tapasztaltatnék, melynek fődözésére a pénztárnok értéke nem elégséges: a választmány tagjai a hiány fődözésére egyik a másikért (in solidum) kötelesek; viszkeresetök a pénztárnok ellen fönmaradván.

341. §. A kis- és illetőleg közgyűlés a pénztári hi-

ányért akkor felelős, ha vagy a vizsgálati választmány tudositásának nyomán: a pénztár biztosítására netalán szükséges intézkedéseket megtenni elmulasztotta; vagy a pénztárak kezelése, a felmentő levelek kiadása, a számadások és pénztárak vizsgálata körül a jelen törvényben és a szabályokban foglalt kötelességeit nem teljesítette.

o) *A rovásos összeírásról.*

342. §. Azon tárgyakat, melyek a rovásos összeírás alá tartoznak, a közgyűlés határozza el.

343. §. A rovásos összeírás általános megigazítására, minden évben a közgyűlés által küldöttségek rendeltetnek, melyek egy tanácsnokból és legalább két képviselőből állanak.

344. §. Részletes igazítások az illetőknek a kisgyűlés eleibe adott folyamodására időközben is, a számvevői biztosság véleménye következtében, törtéhetnek.

345. §. A rovásos összeírás mi alakbani elkészítését a szabály fogja elhatározni.

p) *A tárgyjegyzékről.*

346. §. A város közigazgatásának minden ágaira nézve jegyzék vitetik, melyből kitűnjék: mily tárgyak adattak be; mely tárgyak vannak befejezve; és mily tárgyak vannak még elintézetlenül; és ezen tárgyak mely tisztviselő, vagy választmány által kezeltetnek.

347. §. Ezen jegyzék vitelére, ott is, hol jelenleg nincs, minden városban egy, vagy több külön egyén alkalmazandó, kik a jegyzői hivatal egyik osztályát képezik, és ezen egyének semmi egyéb tárgygyal nem foglalkozhatnak.

348. §. Ezen hivatalban kell minden magánfolyamodást benyújtani; innen adatnak az előadó jegyzőknek ki; és itt lehet tudakozódni az iránt is: a folyamodás kezelése

mi karban vagyon. A hivatal minden egyénnek felvilágosítást adni köteles.

349. §. Ezen hivatalnak — ha az több egyénből áll — igazgatója főjegyzői ranggal leend.

350. §. A tárgy-jegyzék mi alakbani vezetését a szabály fogja meghatározni.

C. A tisztviselőkről és tisztújító-székekről.

351. §. A bíraskodás, a határozatok végrehajtása, vagy a tárgyak előleges megvizsgálása, a mennyiben külön választmányokra, vagy állandó biztosságokra bízva nincs: a tisztviselők által kezeltetik.

352. §. A város tisztviselői következők:

a) Polgármester;	i) Levéltárnok;
b) Főbiró;	k) Telekbiró;
c) Kapitány;	l) Számvevő;
d) Tanácsbeliek;	m) Köz gyámatya;
e) Közbirák;	n) Ellenőr;
f) Jegyző;	o) Tiszti orvos és sebész;
g) Tiszti ügyész;	p) Mérnök;
h) Pénztárnok;	q) Gazda.

353. §. Ezen tisztviselők az újító székek által hat évre választatnak, de ismét választhatók.

354. §. Az irnokok a kisgyűlés által választatnak.

355. §. Az utasítást a tisztviselők számára, ugy szintén azoknak eljárási körét a szabály határozandja meg.

356. §. Ott, a hol szükséges, a hivatalok, s illetőleg a tisztviselők szabály által szaporíttathatnak, de kevesebb hivatalok az itt előadottaknál nem lehetnek; s az ekként szaporítandók szintén a 353. szakasz értelmében választás alá esnek.

A tisztújító székekről.

357. §. Tisztújító székeknek tartatni kell minden hat év-

ben január első hétfőjén; vagy ha ez ünnepnap lenne: a következő napon.

358. §. A tisztviselők a képviselő-testület által választatnak.

359. §. Választhatók különbség nélkül polgárok, vagy nem polgárok, és bármely keresztyén vallásuak; azonban általánosan megkivántatik:

- a) fő- és közbirákra nézve: hogy törvénytudók;
- b) tanácsbeliekre és kapitányokra: hogy 24 évesek legyenek;
- c) tiszti ügyvédekre, orvosokra, sebészekre és mérnökökre, hogy az illető tudományokból a szokott oklevelet megnyerték legyen.
- d) a számadással tartozó hivatalnokokra nézve pedig: hogy a szükséges biztosítékot (caution) teljesítették legyen.

A tisztválasztás módja.

360. §. A tisztújító gyűlést a polgármester nyomtatott meghívó jegyek által különösen e végből hirdeti s a képviselőknek legalább 8 nappal akként adatja tudtára, mint ez a közgyűlésekre nézve rendeltetik.

361. §. A tisztújító szék tartása kitünő hirdetmények által a város népesebb helyein is közhírré tétetik; a városházánál pedig ennek jeléül a város és ország színét viselő két külön lobogó tűzetik föl.

362. §. A tisztújító gyűlést a polgármester nyitja meg; a gyűlés mindenekelőtt a polgármester előlülése alatt a tisztújítás tartására elnököt választ; az ekként választott elnök azon tisztválasztás alkalmával hivatalt nem vállalhat.

363. §. A tisztválasztó szék elnökének megválasztása után minden tisztviselő hivataláról lemond. A tisztválasz-

tás idejére jegyzőt és tiszti ügyészt a tisztválasztó szék elnöke helyettesít.

364. §. A választás kijelölés nélkül történik. — Minden képviselő egy-egy nevet külön papírosra fölírva és tekerésbe hajtva edénybe teszi. Ezen szavazatok a választó gyűlés színe előtt elolvastatnak, és az, a ki a szavazatok általános többségét elnyerte, választva van.

365. §. Ha nem találtaik, a ki mellett első szavazás alkalmával a szavazók általános többsége nyilatkozott volna: két egyén, kikre legtöbb szavazat esett, vagy ha többekre a legtöbb szavazat egyenlő számmal esett volna: ezek is újra választás alá bocsáttatnak; és a választás mindaddig folytattatik, míg általános többség nincs. Végre ha a további választás folyama alatt két egyén között a szavazat egyenlően lenne elosztva: az elnök határoz.

Fölkiáltás által választás nem történhetik.

366. §. Hogy a szavazás titkon történjék, és a választók ugyanazon egy hivatalra való kettős szavazás által visszaélést ne gyakoroljanak, úgy szintén a szavazás mi alakban menjen végre: ez iránt a szabály rendelkezendik.

367. §. A választás mindenkor a legfelsőbb tisztviselőn kezdetik.

368. §. Ha egyik tisztujitástól fogva a másikig halálozás, lemondás, vagy elmozdítás által valamely hivatal megürül: arra a legközelebbi tisztujitásig a közgyűlés helyettesít.

A jelenlegi hivatalbeliekről.

369. §. A városban jelenleg létező tisztviselők e törvény kihirdetése után az első tisztujító széken szintén lemondani kötelesek; de ismét választhatók.

370. §. Azok, kik az eddigi tisztviselők közül e jelen törvény kihirdetése után bármikor újra meg nem választatnak, ha oly hivatalt viseltek, mely e törvény kihirde-

tése előtt éltek fogytáig rendszerint változás alá nem esett, eddigi fizetésöket éltek folytáig megtartják; de

- a) Ha választatnak: a választást elfogadni kötelesek; különben nyugpénzöket vesztk.
- b) Ha az eddigi tisztviselők közül azok, kik e törvény kihirdetése után tartandó első tisztujításkor újra meg nem választatnak, hivatalaikat oly módon viselték, hogy ellenök a büntető törvénykönyv rendelete szerint hanyagság, vagy visszaélés miatt panaszt lehetett volna emelni, a közgyűlés határozata következtében eddigi hivataloskodásukban elkövetett hibáik miatt nyugpénz elvesztésére ellenök közkeresetet indítani a jelen törvény kihirdetése után egy év alatt lehet.

A város szolgálóiról.

371. §. Azok, kik a 352. és 354-ik szakaszban előszámláltakon kívül a város közszolgálatában állanak, a város szolgálóinak neveztetnek.

372. §. Ezeknek kötelességeit, úgy szintén azt, ki által fogadtassanak, vagy bocsáttassanak el: a szabály határozandja meg.

NEGYESEDIK RESZ.

A polgári őrseregéről.

373. §. A polgári őrseregben minden polgár 40 éves koráig rendes szolgálatot tenni köteles.

374. §. A polgári őrsereg hűségére van bizva a város csendességének föntartása, és helyreállítása, ha az rendkívüli módon fölzavartatott.

375. §. A polgári őrsereg tisztjeit maga választja.

376. §. A haza védelmének szüksége úgy kívánván,

a törvény által felhivatva, a polgári őrsereg az ország határain belül hadi szolgálatot is tenni köteles.

377. §. A polgári őrsereg szerkezetét a szabály határozza meg.

ÖTÖDIK RÉSZ.

A főfelügyelésről.

378. §. A főfelügyelés egyedül a magyar kir. helytartótanács által gyakoroltatik.

379. §. A főfelügyelésnél fogva nem lehet határozatot végrehajtani felsőbb helybenhagyás nélkül következő tárgyakban :

- a) A képviseleti testület számának szaporítása, vagy fogyasztása iránt.
- b) Árvák fekvő javainak elidegenítése iránt.
- c) Kölesönvételek iránt.
- d) A város értékének elidegenítése vagy új szerzés iránt.
- e) A számadó tiszteknek felmentő levelek kiadása iránt.
- f) Új hivatalok felállítása és régiek megszüntetése iránt.

Mindezen tárgyakban a hozandó határozatok helybenhagyás végett a végrehajtás előtt a magyar kir. helytartótanácsnak fölterjesztendő, a helytartótanács mindazonáltal válaszrendeletét legfőlebb hat hét alatt, a felírásnak a postára lett feladásától számítva, kiadni köteles; ellenkező esetben a határozat helybenhagyottnak tekintetik.

380. §. Egyéb tárgyak felsőbb jóváhagyás nélkül is elintéztethetnek, minden közgyűlési jegyzőkönyv azonban időről időre, szükséges tudomás végett, a helytartótanácsnak fölterjesztendő.

381. §. A számadások megvizsgálása béfejezettnek

csak akkor tekintethetik, midőn a magyar királyi helytartótanácsnak azokra észrevétele nincsen; ellenben a helytartótanács észrevételeit a számadások fölterjesztésétől számitandó legfőlebb egy év alatt a városnak leküldeni köteles; ellenkező esetben a számadásokból eredő fogvatkozásokért kárpótlással többé nem a számadó, hanem a helytartótanács elnöke és illető tagjai tartoznak.

HATODIK RÉSZ.

A királyi díjról és országgyűlési adóról.

382. §. A királyi díjt e törvény kihirdetése után minden királyi város megváltani köteles.

383. §. E megváltás akként történik, hogy a jelenleg divatozó királyi díj száztól hat kamatként vétetvén, annak, mint kamatnak, egész tőkéje a királyi kincstárba befizetessék.

384. §. A befizetés föltételei kölcsönös értekezésektől függenek, a királyi kincstár és a királyi városok között.

385. §. A kincstár részére országgyűlési királyi költségek fejében szedetni szokott adóztatás, a mennyiben a királyi városok eddig ilynemű czim alatt valamit fizettek, vagy tőlök követeltetett volna. jövőre egészen eltöröltetik.

HETEDIK RÉSZ.

A királyi városok országgyűlési szavazatáról, a követválasztásról és országgyűlési utasításokról.

386. §. Az eddig már becikkelyezett és a jelen törvény szerint valósággal el is rendezett szabad királyi városok, a megyéknek és egymásnak arányában, az országgyűlésen szavazattal következő szám szerint birandanak:

a) a megyék szavazata kettőztetve leend akként, hogy ezután minden megyének szavazata ne egy, hanem két szavazatnak vétessék; ehhez aránylag :

b) a szabad királyi városok szavazata akként állapittatik meg, hogy

Sz. kir. Pest városának		2 szavazat,
” ” Debreczen városának		2 ”
” ” Szabadka	”	2 ”
” ” Szeged	”	2 ”
” ” Buda	”	2 ”
” ” Pozsony	”	2 ”
” ” Zombor	”	1 ”
” ” Fehérvár	”	1 ”
” ” Temesvár	”	1 ”
” ” Újvidék	”	1 ”
” ” Komárom	”	1 ”
” ” Győr	”	1 ”
” ” Soprony	”	1 ”
” ” Zágráb	”	1 ”
” ” Kassa	”	1 ”
” ” Szatmár-Németi városának		1 ”
” ” Kőrmöcz	} városainak együtt	1 ”
” ” Zólyom		
” ” Besztercze városának		$\frac{1}{2}$ ”
” ” Libet	} városainak együtt	$\frac{1}{2}$ ”
” ” Breznyó		
” ” Béla	} együtt	1 ”
” ” Selmecz		
” ” Kis-Marton	} együtt	1 ”
” ” Kőszeg		
” ” Ruszt		
” ” Nagy-Szombat városának		$\frac{1}{2}$ ”
” ” Eperjes	”	$\frac{1}{2}$ ”

Sz. kir. Varasd	városának	$\frac{1}{2}$ szavazat.
" "	Esztergom	" $\frac{1}{2}$ "
" "	Nagybánya	" $\frac{1}{2}$ "
" "	Bazin	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Modor	
" "	Sz.-György	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Bártfa	
" "	Szeben	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Kaproncza	
" "	Kőrös	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Pozsega	
" "	Bakabánya	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Korpona	
" "	Ujbánya	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Kézsmárk	
" "	Lőcse	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Szakolcza	
" "	Trencsin	} együtt $\frac{1}{2}$ "
" "	Károlyváros	
" "	Zeng	} együtt $\frac{1}{2}$ "

összesen 32 szavazat lesz számítandó.

387. §. Minden város, melynek két szavazata van: két követet; melynek egy, vagy fél szavazata van, egy követet; és azon városok, melyeknek csak együtt véve van egy, vagy fél szavazatuk, együtt szintén csak egy követet fognak küldeni az országgyűlésre. — Ezen követeknek pedig helyök a követi táblánál leend.

A követválasztásról.

388. §. Az országgyűlési követek az összes polgárok által kijelölés nélkül közvetlen választatnak.

389. §. Választhatók az ország minden meghonosult lakosai, kik atyai, vagy gyámi hatalom, vagy csőd alatt nem állanak — kivéve a zsidókat általánosan, és különö-

sen a bányamunkásokat és bányász-tiszteket a bányavárosokra nézve.

390. §. A választás módja különbözik oly városokban, melyek külön véve, és oly városokban, melyek egymással együtt véve küldenek követeket.

a) *Oly városokban, melyek különvéve küldenek követeket.*

391. §. Oly városokban, melyek külön véve küldenek követeket, a követválasztás következőleg megy végbe :

K i h i r d e t é s.

392. §. A követválasztás határnapja, órája és helye a közgyűlés által kihirdettetik; és egyszersmind azon küldöttség is titkos szavazat útján elválasztatik, melynek kötelessége leendő a polgárok szavazatait összeszedni; ezen választmány a polgármesterből, mint elnökből, egy jegyzőből és öt képviselő tagból álland.

393. §. Ha a város kiterjedése megkívánja, több ily küldöttség is választathatik, melyek a szavazatokat kerületenkint fogják összeszedni; és eljárásuk ugyanaz, melyet hasonló küldöttségek a képviselők választása alkalmával követni tartoznak. Ha több küldöttség választatik, mindenik küldöttségben egy tanácsbeli elnököl.

394. §. A választás előtt minden polgár nyomtatott választási lapot kap, melyre egy nevet felír; ha két követ választandó, mindenik követre külön kell szavazni.

395. §. Ha az első szavazás alkalmával az általános többség egy egyén mellett sem nyilatkozott, azok, kik az első szavazás alkalmával szavazatot nyertek, kijelölteknek tekintetvén, a szavazás golyózás által másod izben egyedül azon egyének között történik, kik az első alkalommal szavazatot nyertek. — Ha pedig a másod izbeni szavazás alkalmával sem alakul általános többség: azok, kik legtöbb szavazatot nyertek — annyian, hánynak szavazata

együttvéve általános többséget képez szintén kijelölteknek tekintetvén, a szavazás harmad izben ismét golyózás által és csak azok között, — és így tovább mindaddig folytatatik, míg általános többség nem alakul.

396. §. Ha a szavazatok csak két egyén közt oszlanak meg egyaránt : szintén új választásnak van helye ; és ha akkor is az előbbi szavazás megmarad : a két egyén között az elnök határoz.

397. §. Egyébiránt mind a választásnál, mind a szavazásnál ugyanazon eljárás lesz megtartandó , mely a képviselők választására nézve e törvényben meg van határozva.

b) *Több városban együtt.*

398. §. Oly városokban, melyek követet együtt küldenek : a követválasztás ugyanazon módon mindenik városban külön történik, mely mód a 394 — 396 szakaszokban van rendelve.

399. §. A szavazatszedés berekesztetvén , ez iránt a közgyűlésnek jelentés tétetik ; és a szavazati szekrény a gyűlés előtt a város pecsétjével lepecsételtetik ; a szavazati küldöttségnek pedig megbízó levél adatik.

400. §. Ezen megbízó levélben, a választási eljárásról az országgyűlést kihirdető levéltől kezdve , hiteles történetírás foglaltassék , a szavazatszedő választmány tudósításának egész kiterjedésében leendő beigtatása mellett, és az : hogy a küldöttség megbizatott, a város polgáraitól beszedett szavazatoknak a társvárosok hasonló választmányai által tartandó közös ülésben való átadására.

401. §. Mily alakban adassanak ki ezen megbízó levelek, a szabály fogja elhatározni.

402. §. A szavazatszedő küldöttségek 28 nappal az országgyűlésnek megnyitása előtt, az illető város közgyűléséből kiadandó megbízó levéllel ellátva , összetűnek. Nevezetesen :

Körmöcz és Zólyom városok küldöttségei — Körmöczön.

Breznyóbánya és Libetbánya városok küldöttségei — Breznyóbányán.

Selmecz és Béla városok küldöttségei — Selmeczen.

Kis-Marton, Kőszeg és Ruszt városok küldöttségei — Kőszegen.

Bazin, Szent-György és Modor városok küldöttségei — Bazinban.

Szeben és Bártfa városok küldöttségei — Bártfán.

Pozsega, Kaproncza és Kőrös városok küldöttségei — Kapronczán.

Ujbánya, Bakabánya és Korpona városok küldöttségei — Korponán.

Kézsmárk és Lőcse városok küldöttségei — Lőcsén.

Szakolecza és Trencsin városok küldöttségei — Szakoleczán.

Károlyváros és Zeng városok küldöttségei — Károlyvárosban.

403. §. Azon küldöttségek, melyek a társvárosok részéről az előbbi szakaszban kitett közös egybegyűlési helyen megérkeznek: azonnal megérkezésök után a polgármesternél jelentik magokat.

404. §. A polgármester az illető választmányokat egy nyilvános ülésben, elnöksége alatt, egybegyűjtván, itt

405. §. Mindenekelőtt a választmányi megbízó levelek felolvastatnak.

406. §. Ha a megbízó levelekben hiba nincs, azaz: a megbízó levelekben minden bennefoglaltatik, a minek benne a 399 szakasz szerint foglalva lenni kell: a szavazati szekrények vizsgálatnak meg; és ha épségben találtnak, a pecsétek feltörése mellett, a küldöttségnél lévő kulcsokkal felnyitvatnak, s a szavazatok összeszámmittatnak.

407. §. Azon egyén, a ki általános többséget nyert:

választva van; ha pedig egy sem nyert általános többséget: a választás akként folytattatik, mint a 395 és 396. szakaszokban rendelve van.

408. §. Ha a megbízó levél hiányos: azon küldöttség, melynek megbízó levelében hiba találtatott, tartozik új megbízó levelet eszközteni.

409. §. Ha a szavazati szekrény épségben nincs: azon város részéről, melynek szavazati szekrénye sértve találtatott, új választás tétetik.

410. §. A választási küldöttségek közös ülése az egész eljárásról tudósítást tesz, melyhez minden külön küldöttségnek tudósításai, mint mellékletek, hozzácsatoltnak. Ezen tudósítás párban mindenik külön küldöttségnek kiadatik; eredetiben pedig a szavazati lapokkal együtt azon város levéltárába tétetik, melynek kebelében a küldöttségek összeültek.

411. §. Ezen tudósítás az illető városok közgyűlésén felolvastatik, s a fenforgó körülmények szerint a szükséges további lépések elrendelendők.

Követi megbízó levél.

412. §. Az elválasztott követeknek a város pecsétje alatt megbízó levél adatik.

413. §. Ezen megbízó levélben következők foglaltassanak:

- a) Az országgyűlésre meghívó királyi levél, és annak kihirdetése;
- b) A szavazatszedő küldöttségnek, vagy küldöttségeknek tudósításai, a szavazati lapokon kívül;
- c) Hogy a követ a város, vagy illetőleg a városok részéről az országgyűlésre megválasztatott és megbízott legyen.

414. §. Ha a követet több város együtt választotta: a megbízó levél azon város pecsétje alatt adatik ki, mely

városban a közös választmány összeült; de mindenik kerületbeli illető városnak neve alatt.

F ü g g e l é k.

Az utasítás készítéséről oly városokban, melyek követeket közösen küldenek.

415. §. Oly tárgyokban, melyek az országot és a szövetséges városokat közösen érdeklik: az utasítások közösen dolgoztatnak ki. Nevezetesen:

416. §. Az utasítást készítő gyűlés annyi tagból állandó: a hány tagból áll a szövetséges városok közül azon város képviselő-testülete, mely képviselő-testület legszámosabb.

417. §. Ezen szám a szövetséges városok képviselő-testületei között aránylagosan felosztatik; és mindenik város közgyűlésileg titkos szavazat útján képviselői közül maga részéről azon tagokat állandó biztosságképen megválasztja, kiket az utasítási közös gyűlésekben megbízni akar.

418. §. Az ily választottaknak megbízó levelet ad.

419. §. A szövetséges városok választott képviselői utasítás készítése végett azon városban jönnek össze, melyben a választási biztosságok közös ülésai a 402 szakasz rendelete szerint tartatnak.

420. §. A szövetséges városok közül akármelyik kíván utasítási gyűlést tartatni, ha ezt 15 nappal előbb a szövetséges többi városnak tudtára adta: a meghívástól számítandó 15 nap alatt a gyűlést meg kell tartani.

421. §. Ha a gyűlésre meghívó levélben kitett határnapon a szövetséges városok közül valamelyiknek küldöttei meg nem jelemlenek: azon városok küldöttei határoznak, kik a kitűzött helyen és napon megjelentek. Egyébiránt az ily gyűlések is nyilvánosok, és azokban a jelenlevő tagok többsége határoz.

422. §. Ha nem azon város által tüzetvén ki a gyűlés, mely város kebelében a küldöttségek közös utasítási

gyűlése tartatni szokott, akármi oknál fogva a gyűlési terem a megjelenők előtt elzáratnék: megjelenők ez iránt illető városaiknak jelentést tévén, azok utasítást külön közgyűléseikben készíthetnek.

423. §. Az utasítási közös gyűlésen azon város polgármestere elnököl, hol a gyűlés tartatik.

424. §. Az utasítások azon város pecsétje alatt adatnak ki, melyben a gyűlés tartatott.

425. §. Oly tárgyakban, melyek a szövetséges városok valamelyikét különösen érdeklik, de a többi, azzal egy szövetségben álló városok ellen különösen irányozva nincsenek: adhatnak az illető városok külön utasításokat is.

426. §. Oly tárgyakra nézve, melyek valamely város által az ugyanazon szövetségben álló másik város ellen vannak egyenesen irányozva: az illető városnak a kérelmezési ut hagyatik fenn a törvényhozásnál.

Az országgyűlési követ visszahívásáról.

427. §. Ha a polgárok többsége az országgyűlési követ visszahívása iránt írott nyilatkozásban akarátát kijelentette, a közgyűlés új választást hirdetni köteles, melyben mindenekelőtt titkos golyózás által azon kérdés döntetik el, ha a jelenleges követ visszahivassék-e, vagy ne? — és ha a többség visszahívni kívánja: új választás történik.

428. §. A követ visszahívása iránt a közgyűlés is intézkedhetik; ily esetben határozata indítványként tekintetvén, a közgyűlés szintén hirdethet új választást.

429. §. A 427. és 428. §§-ok eseteiben kitűzött új választás alkalmával a választók az eddigi követet újra megválaszthatják. A követ pedig az alatt, míg helyébe más választatnék, követi eljárását folytatja.

NYOLCZADIK RÉSZ.

A szabad királyi városoknál fizetendő
díjakról.

430. §. Azon munkálatokért, melyek a városi hatóságoknál akár polgári eljárás, akár törvénykezés útján teljesítettnek, az eljárást teljesítő egyén, s illetőleg a városi közpénztár javára következő díjszabás állapittatik meg. Jelesen :

Polgári eljárásnál.

	Eljáró egyénnek fr. kr.	Köz- pénztárnak fr. kr.	
1) Lemásolásért az iv minden lapjától, mely legalább 28 rendesen írott sort foglaljon magában, fizetendő	—	4	— —
2) Másolati hitelesítésért és egyéb hitelesítésekért	—	10	— —
3) Ha a másolat több ivből állana, a fentebbi díjon fölül, minden hitelesítendő ivtől jár	—	3	— —
4) Végrendelet-készítésnél a kiküldött tanácsnok napi díja	2	—	— —
5) Végrendelet fölnyitása s kihirdetéseért	1	—	— —
6) Bizonyoságlevélnak a város hiteles pecsége alatti kiadásaért	—	—	1 —
7) Mindennemű láttamozásért (vidimatio), ha hatósági tag által tétetik	—	10	— —
8) Anyakönyvi kivonatnak jegyző általi hitelesítéséért	—	30	— —

Betáblázásért a fenálló 1840. 21. törvényczikk rendelete szerinti díjak lesznek a jegyzői hivatalnak fizetendőik.

	Eljáró	Köz-
	egyénnek	pénztárnak
	fr. kr.	fr. kr.

9) Betáblázási könyv kivonatáért fizetendő	— 24 — —
10) Pénzbeli letételektől (depositum) a letételi összeg század része, vagyis 100-tól egy forint lesz a letételt őrző tisztviselőknak s illetőleg közpénztárnak fizetendő. Polgári törvénykezés esetében a városi törvényszékek fizetendő.	
11) Szóbeli és sommás eljárásnál a bepanaszlottnak bíró elébe lett idézéseért minden személytől a törvényszolga számára	— 3 — —
12) Írásbeli és sommás eljárásnál, a keresetlevél benyújtásakor	— — — 10
Törvény eleibe lett idézésért minden bepanaszlott személy után	— 30 — —
13) Végző ítéletért 200 ft. erejéig	— — 3 —
„ „ 200 ft.—1000 ft.	— — 5 —
„ „ 1000 ft.—10000 ft.	— — 10 —
„ „ 10000 ft. felül határozatlan összegig	— — 20 —
14) Rendes perfolyamnál a keresetlevél benyújtása	— — — 10
Pörbe idézés díja minden személy után	— 30 — —
Pörindítás (levata), kikiáltás és perőrzés fejében	2 — — —
Törvénykezési díj határozott összeget magában nem foglaló keresetektől	— — 10 —

	Eljáró egyének fr. kr.		Köz- pénztárnak fr. kr.	
Határozott összegeknél			1	—
” ” 200 ft.	—	—	5	—
” ” 200 ft.—1000-ig	—	—	10	—
” ” 1000 ft.—10000-ig	—	—		
” ” 10000 ftot megha- dó kereseteknél	—	—	20	—

Ezen legutóbbi díjoknak fele a per indításnál mindenkor előre, másik fele része pedig a per bevégezésével, azonban mielőtt a végső ítélet kihirdettetnék, kész pénzzel lesz fizetendő.

- 15) Pörletétel és ügyészi visszahívásra nézve a fenálló törvények rendelete továbbá is megmarad.
- 16) A végrehajtás körül teljesítendőkért a végrehajtó bíró napidija 2 — — —
A mellé rendelt segéd napidija 1 — — —
- 17) Végrehajtás bejelentéscéért minden elmarasztalt fél után — 30 — —
- 18) Birói megintés, letiltás, óvás hiteles meg- és kiadása 2 — — —
- 19) Tiszti nyomozás fölötti bizonyág-levélért 1 — — —
Minden tanu kihallgatásaért különösen — 30 — —
- 20) Fölhatalmazás vagy ügyészi vallásbeli hiteles kiadások díja — — 2 —
- 21) A bíróság által egész testületben végben viendő szemle díja — — 10 —
- 22) Oly utilevél kiadásaért, mely Magyarországon belől szolgál — — — 10

	Eljáró		Köz-	
	egyenek	fr. kr.	pénztárak	fr. kr.
23) Oly utlevél kiadásaért, mely Magyarországon kívül is szolgál	—	—	—	20
24) Tanuk napidija elindulásuktól hazakerkezésökig, ha idegen helyről jönének, a fuvar bérén kívül	—	30	—	—
25) Becsűsök dija, ha mesteremberek	—	30	—	—
Ha diplomatikusok vagy művészek	1	—	—	—
26) Árverés kihirdetéseért a dobos dija	—	12	—	—
27) Irnokok napidija, ha végrehajtáskor alkalmaztatnak	1	—	—	—
28) Örökös eladás, zálog, vagy örökösödés útján nyert birtok átírásaért bejegyzés dija	—	—	2	—
29) Örök átvallás utáni bevezetésért (statutio) egy-egy tanácsnoknak járuland	2	—	—	—
30) Az örök átvallás és bevezetés hiteles pecsét alatti kiadásaért	—	—	1	30
31) Örökös eladásoknál laudemium 100-tól állapittatik	—	—	1	—

Zálogos, valamint örökösödés útján nyert birtokoktól laudemium nem fizettetik.

Ha az osztályos felek egyike a másik részét örök áron megvinné, egyedül a megvett s fizetett összeg erejéig köteles fizetni laudemiumot.

431. §. Minden egyéb itt meg nem említett díjak fizetése ezennel megszüntetik. — Azon díjak beszédésére, melyek a város pénztárába fizetendőek, felállítandó beszédő hivatal alakítása pedig a szabályra bízatik.

432. §. Oly szegényektől, kik szegénységöket hiteles bizonyítvány által igazolják, semmi díjat venni nem szabad.

Világosan megjegyeztetik az is, hogy mesterlegények vándorkönyvei láttamozásaért (visiren) díjat venni szintén nem szabad.

IX. RÉSZ.

Utastítás a jelen rendszernek életbeléptetéséről.

A jelen rendszer életbeléptetése végett következők határozatnak:

1. §. A jelen törvény kihirdetése után a polgármesternek első kötelessége leendő közgyűlést tartani, mely mielőtt a képviselők megválasztatnának, állani fog a választott polgárokból és tisztviselőkből együttvéve.

2. §. Ezen közgyűlés előlegesen elkészítendi a polgárok névkönyvét a jelen törvényben kiszabott mód szerint.

3. §. A polgári névkönyv elkészítettvén, a képviselők megválasztatnak.

4. §. A képviselők megválasztatván, tisztújító szék tartatik.

5. §. Ekként szerkezve levén a város, a polgári névkönyv igazittatik meg, és a város közigazgatási dolgai a jelen törvény szerint megindittatnak.

6. §. A közgyűlés pedig azon szabályok elkészítésével is foglalkozik, melyeknek kidolgozása a jelen törvényben különösen meg van rendelve. (61. §.)

7. §. Ezen szabályok kidolgozásában mindenekelőtt a szabály, rendeletek és szokás által divatozó gyakorlat körülményesen leiratván, a mit módosítandónak vél a közgyűlés, azt kiigazítja, és az egészet rendszeres alakba önti.

8. §. Hogy a városokban, a mennyire lehet, a közgazgatás egyforma lábra állittassék: ezen szabályok megvizsgálása egy országos választmányra bizatik.

9. §. Ezen országos választmánynak kötelesek a városok kidolgozandó szabályaikat legfőlebb fél év alatt megküldeni.

10. §. Az országos választmány e részbeni föladata:

a) Értekezni a városokkal akként, hogy az alkotandó szabályok, a mennyire a helybeli körülmények miatt megeshetik, minden városban egyformák legyenek; és ily értelemben központosítván a városok által hozzá beküldendő szabályokat, könnyíteni a szabályok ezélszerű alkotását.

b) Főlvigyázni, hogy az alkotandó szabályok e jelen törvénnyel (52. §.) ellenkezésben ne legyenek, s ily értelemben a szabályokat helybenhagyni, vagy helyben nem hagyni.

c) Főlvigyázni, hogy mindazon szabályok, melyeknek alkotását e törvények életbeléptetése megkívánja, a szabott időre valósággal megalkottassanak.

d) A választmány munkálatát e törvény alkotásától számitandó másfél év alatt okvetetlen befejezni tartozik.

11. §. A 6-ik §-ban említett szabályok az országos választmány által helybenhagyatván, aonnal életbe lépnek.

12. §. Az országos választmány a királyi dijnak megváltás iránti alkudozásokban is a föltételek iránt közbenjáró a város és királyi kamara között mindazon esetekben, midőn az egyesülés a rendes uton el nem érethetik;

a megváltás eseteit a városok az országos választmánynak szintén bejelenteni tartoznak.

13. §. Az országos választmány a megállapítandó szabályokat a legközelebbi országgyűlésnek be fogja mutatni, s eljárásáról kimerítő tudósítást teend.

14. §. Az országos választmány tagjai következők stb

DE BALLAGI GEZA.

